ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
VERICA TRSTENJAK
της 2ας Απριλίου 2009 [1]

Πίνακας περιεχομένων

I — Εισαγωγή . . . . . I - 7890

II — Κανονιστικό πλαίσιο . . . . . I - 7890

A — Προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους . . . . . I - 7890

1. Η οδηγία 91/628 . . . . . I - 7891

2. Ο κανονισμός 1/2005 . . . . . I - 7897

B — Προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής . . . . . I - 7903

III — Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και η προσφυγή της Επιτροπής . . . I - 7904

IV — Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία . . . . . I - 7907

V — Ανάλυση της γενικής εισαγγελέα . . . . . I - 7907

A — Εισαγωγή . . . . . I - 7907

B — Ανάλυση των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους . . . . . I - 7909

1. Προκαταρκτική ανάλυση επί του παραδεκτού . . . . . I - 7909

2. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με τον εντοπισμό των μεταφορέων και την αδειοδότησή τους . . . . . I - 7910

α) Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . I - 7910

β) Παραδεκτό . . . . . I - 7911

i) Εντοπισμός των μεταφορέων . . . . . I - 7911

ii) Αδειοδότηση των μεταφορέων . . . . . I - 7912

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η σλοβενική.

γ) Νομική εκτίμηση . . . . . I - 7913

i) Εντοπισμός των μεταφορέων . . . . . I - 7914

ii) Αδειοδότηση των μεταφορέων . . . . . I - 7916

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως . . . . . I - 7917

3. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με τον έλεγχο των σχεδίων δρομολογίου . . . . . I - 7918

α) Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . I - 7918

β) Παραδεκτό . . . . . I - 7919

γ) Νομική εκτίμηση . . . . . I - 7921

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως . . . . . I - 7925

4. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την ανυπαρξία εγκαταστάσεων αναπαύσεως των ζώων στους λιμένες . . . . . I - 7925

α) Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . I - 7925

β) Παραδεκτό . . . . . I - 7926

γ) Νομική εκτίμηση . . . . . I - 7927

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως . . . . . I - 7930

5. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την ανεπάρκεια των ελέγχων στα μεταφορικά μέσα και τα ζώα . . . . . I - 7930

α) Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . I - 7930

β) Παραδεκτό . . . . . I - 7931

γ) Νομική εκτίμηση . . . . . I - 7933

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως . . . . . I - 7935

6. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την ανεπάρκεια των κυρώσεων οι οποίες επιβλήθηκαν στην περίπτωση επανειλημμένων παραβάσεων των κανόνων καλής μεταχειρίσεως των ζώων . . . . . I - 7936

α) Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . I - 7936

β) Παραδεκτό . . . . . I - 7936

γ) Νομική εκτίμηση . . . . . I - 7938

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως . . . . . I - 7939

7. Αποτέλεσμα της αναλύσεως των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς . . . . . I - 7940

Γ — Ανάλυση των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη σφαγή . . . . . I - 7940

1. Εισαγωγή . . . . . I - 7940

2. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την αναισθητοποίηση των ζώων κατά τη σφαγή . . . . . I - 7940

α) Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . I - 7940

β) Νομική εκτίμηση . . . . . I - 7941

γ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως . . . . . I - 7945

3. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την πραγματοποίηση των αναγκαίων επιθεωρήσεων και ελέγχων στα σφαγεία . . . . . I - 7945

α) Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . I - 7945

β) Νομική εκτίμηση . . . . . I - 7946

γ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως . . . . . I - 7947

4. Αποτέλεσμα της αναλύσεως των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη σφαγή . . . . . I - 7947

Δ — Επί των δικαστικών εξόδων . . . . . I - 7948

VI — Πρόταση . . . . . I - 7948

I — Εισαγωγή

1. Με προσφυγή ασκηθείσα δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο, στα πλαίσια της επίδικης υποθέσεως, να αναγνωρίσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση στον τομέα της προστασίας των ζώων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς και σφαγής τους, ειδικότερα δε από την οδηγία 91/628/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1991, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και για την τροποποίηση των οδηγιών 91/425/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ (στο εξής: οδηγία 91/628) [2], τον κανονισμό (ΕΚ) 1/2005 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2004, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και συναφείς δραστηριότητες και για την τροποποίηση των οδηγιών 64/432/ΕΟΚ και 93/119/ΕΚ και τον κανονισμό (ΕΚ) 1255/97 (στο εξής: κανονισμός 1/2005) [3] καθώς και από την οδηγία 93/119/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1993, για την προστασία των ζώων κατά τη σφαγή ή/και τη θανάτωσή τους (στο εξής: οδηγία 93/119) [4].

2. Η Επιτροπή προσάπτει στην Ελληνική Δημοκρατία ότι δεν συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις της αναφορικά με τις άδειες μεταφοράς των ζώων, τους ελέγχους των σχεδίων δρομολογίου, την πρόβλεψη σημείων αναπαύσεως για τα ζώα εντός των λιμένων, τους ελέγχους των μεταφορικών μέσων και των ζώων, την επιβολή αποτελεσματικών κυρώσεων σε περιπτώσεις επανειλημμένων παραβάσεων της νομοθεσίας, αλλά και παρατυπίες ως προς την αναισθητοποίηση των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής καθώς και παραλείψεις των αναγκαίων επιθεωρήσεων και ελέγχων των σφαγείων. Η Επιτροπή τεκμηριώνει τις παραβάσεις αναφερόμενη στις διαπιστώσεις του Γραφείου Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων της Γενικής Διευθύνσεως Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (στο εξής: ΓΤΚΘ) στο πλαίσιο των αποστολών που πραγματοποίησε στην Ελληνική Δημοκρατία κατά τα έτη 2002 έως 2006.

II — Κανονιστικό πλαίσιο

Α — *Προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους*

3. Η προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους ρυθμίζεται σε κοινοτικό πλαίσιο με την οδηγία 91/628, η οποία καταργήθηκε στις 5 Ιανουαρίου 2007 με τον κανονισμό 1/2005.

2 — ΕΕ L 340 της 11.12.1991, σ. 17.
3 — ΕΕ L 3 της 5.1.2005, σ. 1.
4 — ΕΕ L 340, της 31.12.1993, σ. 21.

1. Η οδηγία 91/628

4. Το άρθρο 5, Α, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 91/628 προβλέπει τα ακόλουθα:

> «Α. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε:

1) κάθε μεταφορέας:

α) να έχει:

i καταγραφεί σε μητρώο ώστε να μπορεί να εντοπίζεται σύντομα από την αρμόδια αρχή σε περίπτωση μη τηρήσεως των απαιτήσεων της παρούσας οδηγίας·

ii λάβει κοινοτική άδεια ισχύουσα για κάθε μεταφορά σπονδυλωτών ζώων που πραγματοποιείται σε έδαφος που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 90/675/ΕΟΚ, και [χορηγηθείσα] από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εγκαταστάσεως ή, αν η επιχείρηση είναι εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα, από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους της Ενώσεως, υπό τον όρο ότι ο υπεύθυνος της επιχειρήσεως μεταφοράς δεσμεύεται γραπτώς να τηρήσει τις ισχύουσες απαιτήσεις της κοινοτικής κτηνιατρικής νομοθεσίας.

[…]

2. ο μεταφορέας:

[…]

β) να καταρτίζει, για τα ζώα που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος, στοιχείο α΄, τα οποία είτε πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής μεταξύ κρατών μελών είτε να εξαχθούν προς τρίτες χώρες, καθώς και σε περίπτωση που η διάρκεια του ταξιδίου υπερβαίνει τις 8 ώρες, ένα σχέδιο δρομολογίου σύμφωνα με το υπόδειγμα που

περιέχεται στο κεφάλαιο VII του παραρτήματος, το οποίο πρέπει να προσαρτάται στο υγειονομικό πιστοποιητικό κατά τη διάρκεια του ταξιδίου και να διευκρινίζει τα τυχόν σημεία στάσεως και μεταφορτώσεως.

[…]»

5. Το άρθρο 8 της οδηγίας 91/628 ορίζει τα εξής:

[…]

δ) να βεβαιώνεται:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, τηρουμένων των αρχών και των κανόνων ελέγχου που ορίζει η οδηγία 90/425/ΕΟΚ, οι αρμόδιες αρχές να ελέγχουν αν τηρούνται οι επιταγές της παρούσας οδηγίας, επιθεωρώντας χωρίς διακρίσεις:

i ότι το πρωτότυπο του σχεδίου δρομολογίου που αναφέρεται στο στοιχείο β΄:

— συμπληρώνεται δεόντως από τα αρμόδια πρόσωπα την κατάλληλη στιγμή,

— προσαρτάται στο υγειονομικό πιστοποιητικό που συνοδεύει τη μεταφορά καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδίου·

α) τα μεταφορικά μέσα και τα ζώα κατά τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς·

β) τα μεταφορικά μέσα και τα ζώα κατά τη άφιξή τους στους τόπους προορισμού·

γ) τα μεταφορικά μέσα και τα ζώα στις αγορές, στους τόπους αναχωρήσεως, στα σημεία στάσεως και στα σημεία μεταφορτώσεως·

δ) τις ενδείξεις που αναγράφονται στα συνοδευτικά έγγραφα.

Οι επιθεωρήσεις αυτές πρέπει να αφορούν επαρκές δείγμα των ζώων που μεταφέρονται ετησίως εντός κάθε κράτους μέλους και μπορούν να διεξάγονται ταυτόχρονα με τους ελέγχους που διενεργούνται για άλλους σκοπούς.

Η αρμόδια αρχή κάθε κράτους μέλους υποβάλλει στην Επιτροπή ετήσια έκθεση στην οποία δηλώνει τον αριθμό [των επιθεωρήσεων που πραγματοποιήθηκαν] κατά τη διάρκεια του προηγούμενου ημερολογιακού έτους για καθένα από τα στοιχεία α΄, β΄, γ΄ και δ΄ και αναφέρει λεπτομερή στοιχεία για κάθε διαπιστωθείσα παράβαση, καθώς και τα επακόλουθα μέτρα που έλαβε η αρμόδια αρχή.

Εξάλλου, κατά τη διάρκεια της μεταφοράς μπορούν να διενεργούνται έλεγχοι των ζώων και των μεταφορικών μέσων στο έδαφος κράτους μέλους, εφόσον η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους διαθέτει πληροφορίες που της επιτρέπουν να συναγάγει ότι [στοιχειοθετείται] παράβαση.

Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν αφορούν τους ελέγχους που διενεργούνται στα πλαίσια των αποστολών που εκτελούνται χωρίς διάκριση από τις αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη γενική εφαρμογή των νόμων σε ένα κράτος μέλος.»

6. Κατά το άρθρο 9 της οδηγίας 91/628:

«Αν κατά τη μεταφορά διαπιστωθεί ότι δεν τηρούνται ή δεν έχουν τηρηθεί οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας, η αρμόδια αρχή του τόπου όπου γίνεται η διαπίστωση απαιτεί από τους υπευθύνους του μεταφορικού μέσου να λάβουν κάθε μέτρο που η ίδια κρίνει αναγκαίο για την εξασφάλιση της καλής [μεταχειρίσεως] των μεταφερόμενων ζώων.

Αναλόγως των περιστάσεων, τα μέτρα αυτά μπορούν να συνίστανται σε ό,τι χρειάζεται προκειμένου:

α) να ολοκληρωθεί το ταξίδι ή να επιστρέψουν τα ζώα στον τόπο αναχωρήσεως από τον πιο σύντομο δρόμο, εφόσον αυτό δεν προκαλεί άσκοπη ταλαιπωρία των ζώων·

β) να στεγασθούν προσηκόντως τα ζώα και να τους παρασχεθεί η αναγκαία περιποίηση μέχρι να επιλυθεί το πρόβλημα·

γ) να σφαγούν τα ζώα χωρίς ταλαιπωρία. Ο προορισμός και η χρήση των σφαγίων αυτών των ζώων διέπονται από τις διατάξεις της οδηγίας 64/433/ΕΟΚ.

Κάθε μέτρο που λαμβάνεται δυνάμει του δευτέρου εδαφίου κοινοποιείται από την αρμόδια αρχή μέσω του δικτύου ANIMO σύμφωνα με τις, μεταξύ άλλων, λεπτομέρειες εφαρμογής, περιλαμβανομένων και των δημοσιονομικών, που καθορίζονται με τη διαδικασία του άρθρου 17.

2. Αν ο υπεύθυνος της μεταφοράς δεν τηρήσει τις οδηγίες της αρμόδιας αρχής, η τελευταία καθιστά αμέσως τα ληφθέντα μέτρα εκτελεστά και ενεργεί για την είσπραξη των εξόδων που προκύπτουν από την εκτέλεση των μέτρων αυτών με την ενδεδειγμένη διαδικασία.

3. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τη χρήση των ενδίκων μέσων που προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία των κρατών μελών κατά των αποφάσεων των αρμόδιων αρχών.

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών πρέπει να κοινοποιούνται, με ταυτόχρονη μνεία των λόγων που υπαγόρευσαν τη λήψη τους, στον αποστολέα ή στον εντολοδόχο του καθώς και στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους αποστολής.

Αν ο αποστολέας ή ο εντολοδόχος του υποβάλει σχετική αίτηση, οι αιτιολογημένες αποφάσεις πρέπει να του ανακοινώνονται γραπτώς με μνεία των ένδικων μέσων που προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία του κράτους μέλους προορισμού καθώς και του τύπου και των προθεσμιών εντός των οποίων πρέπει να ασκηθούν τα ένδικα αυτά μέσα.

Εντούτοις, σε περίπτωση διαφοράς και αν τα δύο μέρη συμφωνούν, μπορούν εντός προθεσμίας μηνός το αργότερο, να υποβάλουν τη διαφορά στην κρίση εμπειρογνώμονα που περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπειρογνωμόνων της Κοινότητας και που πρόκειται να καταρτίσει η Επιτροπή.

Ο εμπειρογνώμονας αναλαμβάνει να διατυπώσει τη γνώμη του εντός προθεσμίας 72 ωρών το αργότερο. Τα μέρη συμμορφώνονται με τη γνωμοδότηση του εμπειρογνώμονα, τηρουμένης της κοινοτικής κτηνιατρικής νομοθεσίας».

7. Το άρθρο 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628 έχει ως εξής:

«Σε περίπτωση επανειλημμένων παραβάσεων της παρούσας οδηγίας ή παραβάσεως που συνεπάγεται σημαντική ταλαιπωρία για τα ζώα, ένα κράτος μέλος λαμβάνει, υπό την επιφύλαξη των λοιπών προβλεπόμενων κυρώσεων, τα απαραίτητα μέτρα για τη

επανόρθωση των διαπιστωθεισών παραλείψεων, τα οποία μπορούν να φθάσουν μέχρι την αναστολή ή και την [ανάκληση] της εγκρίσεως που αναφέρεται στο άρθρο 5, […] Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο ii.

Τα κράτη μέλη προβλέπουν, κατά τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία, τα μέτρα που θα λάβουν για να αντιμετωπίσουν τις διαπιστούμενες παραλείψεις.»

8. Στο κεφάλαιο VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628 ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Οι απαιτήσεις του παρόντος κεφαλαίου εφαρμόζονται στη μεταφορά των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, πλην των αεροπορικών μεταφορών, οι προδιαγραφές περί των οποίων περιέχονται στο κεφάλαιο Ι.Ε, σημεία 27 έως 29.

2. Η διάρκεια του ταξιδίου των ζώων των ειδών που αναφέρονται στο σημείο 1 δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 8 ώρες.

3. Η ανώτατη διάρκεια του ταξιδίου που αναφέρεται στο σημείο 2 μπορεί να παρατείνεται αν το όχημα που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά πληροί τους ακόλουθους πρόσθετους όρους:

— στο δάπεδο του οχήματος υπάρχει αρκετή στρωμνή,

— το όχημα μεταφέρει επαρκή ποσότητα ζωοτροφών ανάλογα με τα μεταφερόμενα ζωικά είδη και τη διάρκεια του ταξιδίου,

— υπάρχει άμεση πρόσβαση στα ζώα,

— υπάρχει δυνατότητα συμπληρωματικού αερισμού, ο οποίος μπορεί να ρυθμίζεται ανάλογα με την (εσωτερική και εξωτερική) θερμοκρασία,

— υπάρχουν κινητά χωρίσματα για τη δημιουργία διαμερισμάτων,

— τα οχήματα διαθέτουν σύστημα που επιτρέπει τη σύνδεση με την υδροδότηση κατά τις στάσεις,

— τα οχήματα που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά χοίρων πρέπει να διαθέτουν επαρκή ποσότητα νερού για το πότισμα των ζώων κατά το ταξίδι.

4. Όταν χρησιμοποιείται οδικό όχημα που πληροί τους όρους του σημείου 3, τα διαστήματα ποτίσματος και παροχής τροφής καθώς και η διάρκεια του ταξιδίου και αναπαύσεως είναι οι εξής:

α) στους μη απογαλακτισμένους μόσχους, αμνούς, ερίφια και πώλους, οι οποίοι λαμβάνουν γαλακτούχο τροφή, καθώς και στα μη απογαλακτισμένα χοιρίδια πρέπει να παρέχεται, ύστερα από εννέα ώρες μεταφοράς, επαρκής χρόνος αναπαύσεως, τουλάχιστον μιας ώρας, ιδίως για να ποτίζονται και, αν χρειάζεται, να [σιτίζονται]. Μετά από αυτόν το χρόνο αναπαύσεως, το ταξίδι μπορεί να συνεχίζεται για άλλες εννέα ώρες·

β) η διάρκεια μεταφοράς των χοίρων δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 24 ώρες. Κατά τη διάρκεια του ταξιδίου αυτού, τα ζώα πρέπει να έχουν συνεχώς τη δυνατότητα να ποτίζονται·

γ) η διάρκεια μεταφοράς των [κατοικιδίων] μονόπλων (πλην των εγγεγραμμένων ιπποειδών κατά την έννοια της οδηγίας 90/426/ΕΟΚ), δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 24 ώρες. Κατά τη διάρκεια του ταξιδίου αυτού, πρέπει να ποτίζονται και, αν χρειάζεται, να [σιτίζονται] κάθε 8 ώρες·

δ) σε όλα τα άλλα ζώα των ειδών που αναφέρονται στο σημείο 1 πρέπει να παρέχεται, ύστερα από 14 ώρες μεταφοράς, επαρκής χρόνος αναπαύσεως, τουλάχιστον μιας ώρας, ιδίως για να ποτίζονται και, αν χρειάζεται, να [σιτίζονται]. Μετά από αυτόν το χρόνο αναπαύσεως, το ταξίδι μπορεί να συνεχίζεται για άλλες 14 ώρες.

[…]

7. α) Τα ζώα δεν πρέπει να μεταφέρονται διά θαλάσσης, εφόσον η μέγιστη διάρκεια του ταξιδίου υπερβαίνει εκείνη που προβλέπεται στο σημείο 2, εκτός αν τηρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στα σημεία 3 και 4, εξαιρουμένων της διαρκείας του ταξιδίου και των περιόδων αναπαύσεως.

β) Σε περίπτωση θαλάσσιας μεταφοράς που συνδέει τακτικά και απευθείας δύο γεωγραφικά σημεία της Κοινότητας με

τη βοήθεια οχημάτων που φορτώνονται στα πλοία χωρίς να εκφορτώνονται τα ζώα, πρέπει να προβλέπεται, για τα ζώα, διάρκεια αναπαύσεως 12 ωρών μετά την εκφόρτωσή τους στο λιμένα προορισμού ή στην άμεση γειτονία του, εκτός αν η διάρκεια της θαλάσσιας μεταφοράς εντάσσεται στο γενικό πρόγραμμα των σημείων 2 έως 4».	10. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού:
	«1. Μόνον τα πρόσωπα που είναι κάτοχοι αδείας η οποία έχει εκδοθεί από αρμόδια αρχή σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, ή, για ταξίδια μεγάλης διαρκείας, σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, μπορούν να ενεργούν ως μεταφορείς. Αντίγραφο της αδείας παραδίδεται στην αρμόδια αρχή όταν μεταφέρονται ζώα.»
2. Ο κανονισμός 1/2005	11. Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005:
9. Το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2005 ορίζει:	«Η αρμόδια αρχή χορηγεί άδειες στους μεταφορείς υπό την προϋπόθεση ότι:
«Για τα ταξίδια μεγάλης διαρκείας μεταξύ κρατών μελών καθώς και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών κατά τα οποία μεταφέρονται κατοικίδια ιπποειδή, πλην των εγγεγραμμένων ιπποειδών, βοοειδή, χοίροι και αιγοπρόβατα, οι μεταφορείς και οι διοργανωτές συμμορφώνονται με τις διατάξεις που αφορούν το ημερολόγιο ταξιδίου όπως περιγράφεται στο παράρτημα ΙΙ.»	α) οι αιτούντες είναι εγκατεστημένοι στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλουν αίτηση αδείας ή, αν πρόκειται για αιτούντες εγκατεστημένους σε τρίτη χώρα, εκπροσωπούνται στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλουν αίτηση αδείας□
	β) οι αιτούντες έχουν αποδείξει ότι διαθέτουν επαρκές και κατάλληλο προσωπικό, εξοπλισμό και λειτουργικές διαδικασίες

για τη συμμόρφωσή τους με τον παρόντα κανονισμό καθώς και, όπου χρειάζεται, με τους οδηγούς ορθής πρακτικής»

γ) οι αιτούντες ή οι εκπρόσωποί τους δεν έχουν υποπέσει σε σοβαρές παραβάσεις της κοινοτικής ή/και εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τα τρία έτη που προηγούνται της ημερομηνίας της αιτήσεως. Η παρούσα διάταξη δεν εφαρμόζεται όταν ο αιτών αποδεικνύει με στοιχεία που ικανοποιούν την αρμόδια αρχή ότι έχει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προς αποφυγή περαιτέρω παραβάσεων».

12. Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 προβλέπει:

«Κατόπιν σχετικής αιτήσεως, η αρμόδια αρχή χορηγεί άδειες σε μεταφορείς που πραγματοποιούν ταξίδια μεγάλης διαρκείας, υπό τις εξής προϋποθέσεις:

α) ότι συμμορφώνονται προς τις διατάξεις του άρθρο 10, παράγραφος 1, και

β) ότι οι αιτούντες έχουν υποβάλει τα ακόλουθα έγγραφα:

i) έγκυρα πιστοποιητικά επαγγελματικής ικανότητας των οδηγών και των συνοδών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17, παράγραφος 2, για όλους τους οδηγούς και τους συνοδούς που πραγματοποιούν ταξίδια μεγάλης διαρκείας,

ii) έγκυρα πιστοποιητικά εγκρίσεως, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18, παράγραφος 2, για όλα τα οδικά μεταφορικά μέσα που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για ταξίδια μεγάλης διαρκείας,

iii) διευκρινίσεις για τις διαδικασίες που επιτρέπουν στους μεταφορείς να παρακολουθούν και να καταγράφουν τις κινήσεις των οδικών οχημάτων που έχουν υπό την ευθύνη τους και να έρχονται συνεχώς σε επαφή με τους εν λόγω οδηγούς κατά τη διάρκεια των ταξιδίων μεγάλης διαρκείας,

iv) σχέδια έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών».

13. Κατά το άρθρο 13, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού 1/2005:

«3. Η αρμόδια αρχή καταχωρίζει τις άδειες που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, ή στο άρθρο 11, παράγραφος 1, κατά τρόπον ώστε η [ίδια] να μπορεί να εντοπίζει ταχύτατα τους μεταφορείς, ιδίως σε περίπτωση μη συμμορφώσεως προς τις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού.

4. Η αρμόδια αρχή καταχωρίζει τις άδειες που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων. Το όνομα και ο αριθμός αδείας του μεταφορέα δημοσιοποιούνται και είναι διαθέσιμα για όσο χρονικό διάστημα ισχύει η άδεια. Υπό την επιφύλαξη της κοινοτικής ή/και εθνικής νομοθεσίας όσον αφορά την προστασία της ιδιωτικής ζωής, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν δημόσια πρόσβαση σε άλλα δεδομένα σχετικά με τις άδειες των μεταφορέων. Η βάση δεδομένων περιλαμβάνει επίσης τις αποφάσεις που κοινοποιούνται βάσει του άρθρου 26, παράγραφος 4, στοιχείο γ΄, και του άρθρου 26, παράγραφος 6».

14. Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 ορίζει:

«Σε κάθε στάδιο μεταφοράς μεγάλης διαρκείας, η αρμόδια αρχή διενεργεί τους κατάλληλους τυχαίους ή στοχοθετημένους ελέγχους προκειμένου να επαληθεύσει ότι οι δηλωθέντες χρόνοι ταξιδίου είναι πραγματοποιήσιμοι και ότι το ταξίδι συνάδει με τον παρόντα κανονισμό και, ιδίως, ότι οι χρόνοι ταξιδίου και οι περίοδοι αναπαύσεως συνάδουν με τα όρια που καθορίζονται στο παράρτημα Ι, κεφάλαιο V.»

15. Το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2005, τιτλοφορούμενο «Κυρώσεις», ορίζει:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που [επιβάλλονται σε περίπτωση παραβάσεως] των διατάξεων του παρόντος κανονισμού και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι οι κυρώσεις αυτές εφαρμόζονται. Οι κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές. Τα κράτη μέλη γνωστοποιούν τις διατάξεις αυτές καθώς και τις διατάξεις για την εφαρμογή του άρθρου 26 στην Επιτροπή το αργότερο έως τις 5 Ιουλίου 2006 και γνωστοποιούν αμελλητί στην Επιτροπή τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις.»

16. Το άρθρο 26 του κανονισμού 1/2005, τιτλοφορούμενο «Παραβάσεις και κοινοποίηση των παραβάσεων», ορίζει:

«1. Σε περίπτωση παραβάσεως του παρόντος κανονισμού, η αρμόδια αρχή λαμβάνει τα συγκεκριμένα μέτρα που προβλέπονται στις παραγράφους 2 έως 7.

2. Όταν η αρμόδια αρχή διαπιστώνει ότι ένας μεταφορέας δεν έχει τηρήσει τον παρόντα κανονισμό ή ότι ένα μεταφορικό μέσο δεν συνάδει με αυτόν, ενημερώνει αμέσως την αρμόδια αρχή που χορήγησε την άδεια στον μεταφορέα ή το πιστοποιητικό εγκρίσεως του μεταφορικού μέσου και, σε περίπτωση που ο οδηγός ενέχεται στην μη τήρηση των προδιαγραφών της παρούσας οδηγίας, την αρμόδια αρχή που χορήγησε το πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας του οδηγού. Την γνωστοποίηση συνοδεύουν τυχόν συναφή [στοιχεία] και έγγραφα.

3. Αν η αρμόδια αρχή του τόπου προορισμού διαπιστώσει ότι το ταξίδι πραγματοποιήθηκε κατά παράβαση του παρόντος κανονισμού, ενημερώνει αμελλητί την αρμόδια αρχή του τόπου αναχωρήσεως. Την κοινοποίηση συνοδεύουν τυχόν συναφή [στοιχεία] και έγγραφα.

4. Αν η αρμόδια αρχή διαπιστώσει ότι ένας μεταφορέας δεν έχει τηρήσει τον παρόντα κανονισμό ή ότι ένα μεταφορικό μέσο δεν συνάδει προς αυτόν, ή αν λάβει γνωστοποίηση όπως προβλέπεται στην παράγραφο 2 ή 3, τότε, ανάλογα με την περίπτωση:

α) απαιτεί από τον εν λόγω μεταφορέα να αποκαταστήσει τις διαπιστωθείσες παραβάσεις και να καθιερώσει τρόπους για να αποφευχθεί η επανάληψή τους·

β) υποβάλλει τον εν λόγω μεταφορέα σε πρόσθετους ελέγχους απαιτώντας, ιδίως, την παρουσία κτηνιάτρου κατά τη φόρτωση των ζώων·

γ) αναστέλλει ή ανακαλεί την άδεια του μεταφορέα ή το πιστοποιητικό εγκρίσεως του μεταφορικού μέσου.

5. Σε περίπτωση παραβάσεως του παρόντος κανονισμού από οδηγό ή συνοδό που είναι κάτοχος πιστοποιητικού επαγγελματικής ικανότητας όπως προβλέπεται από το άρθρο 17, παράγραφος 2, η αρμόδια αρχή μπορεί να αναστέλλει ή να ανακαλεί το

πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας, ιδίως αν από την παράβαση συνάγεται ότι ο οδηγός ή ο συνοδός έχει ελλιπείς γνώσεις ή πληροφορίες για τη μεταφορά ζώων σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.

6. Σε περίπτωση σοβαρών ή επανειλημμένων παραβάσεων του παρόντος κανονισμού, ένα κράτος μέλος μπορεί να απαγορεύει προσωρινά στον μεταφορέα ή στο εν λόγω μεταφορικό μέσο να μεταφέρουν ζώα στην επικράτειά του, ακόμη και αν ο μεταφορέας ή το μεταφορικό μέσο έχουν άδεια εκδοθείσα από άλλο κράτος μέλος, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν εξαντληθεί όλες οι δυνατότητες που προσφέρει η αμοιβαία συνδρομή και η ανταλλαγή πληροφοριών που προβλέπεται στο άρθρο 24.

7. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι όλα τα σημεία επαφής που αναφέρονται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, ενημερώνονται αμέσως για τις αποφάσεις που λαμβάνονται βάσει της παραγράφου 4, στοιχείο γ΄, ή των παραγράφων 5 και 6 του παρόντος άρθρου.»

17. Κατά το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005:

«Η αρμόδια αρχή ελέγχει αν υπάρχει συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού, διενεργώντας αμερόληπτους ελέγχους στα ζώα, τα μεταφορικά μέσα και τα συνοδευτικά έγγραφα. Οι επιθεωρήσεις αυτές πρέπει να διεξάγονται σε επαρκές ποσοστό των ζώων που μεταφέρονται κάθε έτος εντός κάθε κράτους μέλους και μπορούν να διενεργούνται ταυτόχρονα με ελέγχους για άλλους σκοπούς. Το ποσοστό των επιθεωρήσεων αυξάνεται όταν διαπιστώνεται ότι δεν τηρούνται οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού. Τα ανωτέρω ποσοστά καθορίζονται με τις διαδικασίες του άρθρου 31, παράγραφος 2.»

18. Το άρθρο 33 του κανονισμού 1/2005 ορίζει τα ακόλουθα:

«Η οδηγία 91/628/ΕΟΚ και ο κανονισμός (ΕΚ) 411/98 καταργούνται από τις 5 Ιανουαρίου 2007. Κάθε αναφορά στην καταργούμενη οδηγία και στον καταργούμενο κανονισμό θεωρείται ότι γίνεται στον παρόντα κανονισμό».

19. Το κεφάλαιο V του παραρτήματος I του κανονισμού 1/2005 έχει ως εξής:

«1.1 Οι απαιτήσεις του παρόντος τμήματος εφαρμόζονται στη μεταφορά των κατοικίδιων ιπποειδών, πλην των εγγεγραμμένων ιπποειδών, βοοειδών, αιγοαιγοπροβάτων και χοίρων, [εξαιρουμένων] των αεροπορικών μεταφορών.

1.2. Η διάρκεια του ταξιδίου των ζώων των ειδών που αναφέρονται στο σημείο 1.1 δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 8 ώρες.

1.3. Η ανώτατη διάρκεια του ταξιδίου που αναφέρεται στο σημείο 1.2 μπορεί να παρατείνεται αν πληρούνται οι πρόσθετες απαιτήσεις του κεφαλαίου VI.

1.4. Όταν χρησιμοποιείται οδικό όχημα που πληροί τους όρους του σημείου 1.3, τα διαστήματα ποτίσματος και παροχής τροφής καθώς και η διάρκεια του ταξιδίου και αναπαύσεως είναι οι εξής:

α) στους μη απογαλακτισμένους μόσχους, αμνούς, ερίφια και πώλους, οι οποίοι λαμβάνουν γαλακτούχο τροφή, καθώς και στα μη απογαλακτισμένα χοιρίδια πρέπει να παρέχεται, ύστερα από εννέα ώρες μεταφοράς, επαρκής χρόνος αναπαύσεως, τουλάχιστον μιας ώρας, ιδίως για να ποτίζονται και, αν χρειάζεται, να [σιτίζονται]. Μετά από αυτόν το χρόνο αναπαύσεως, το ταξίδι μπορεί να συνεχίζεται για άλλες εννέα ώρες·

β) η διάρκεια μεταφοράς των χοίρων δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 24 ώρες. Κατά τη διάρκεια του ταξιδίου αυτού, τα ζώα πρέπει να έχουν συνεχώς τη δυνατότητα να [ποτίζονται]·

γ) η διάρκεια μεταφοράς των κατοικίδιων ιπποειδών δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 24 ώρες. Κατά τη διάρκεια του ταξιδίου αυτού, πρέπει να ποτίζονται και, αν χρειάζεται, να [σιτίζονται] κάθε οκτώ ώρες·

δ) σε όλα τα άλλα ζώα των ειδών που αναφέρονται στο σημείο 1.1. πρέπει να παρέχεται, ύστερα από 14 ώρες μεταφοράς, επαρκής χρόνος αναπαύσεως, τουλάχιστον μιας ώρας, ιδίως για να ποτίζονται και, αν χρειάζεται, να [σιτίζονται].

Μετά από αυτόν το χρόνο αναπαύσεως, το ταξίδι μπορεί να συνεχίζεται για άλλες 14 ώρες.

[…]

1.7. α) Τα ζώα δεν πρέπει να μεταφέρονται δια θαλάσσης, εφόσον η μέγιστη διάρκεια του ταξιδίου υπερβαίνει εκείνη που προβλέπεται στο σημείο 1.2, εκτός αν τηρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στα σημεία 1.3 και 1.4, εξαιρουμένων της διαρκείας του ταξιδίου και των περιόδων αναπαύσεως.

β) Σε περίπτωση θαλάσσιας μεταφοράς που συνδέει τακτικά και απευθείας δύο γεωγραφικά σημεία της Κοινότητας με τη βοήθεια οχημάτων που φορτώνονται στα πλοία χωρίς να εκφορτώνονται τα ζώα, πρέπει να προβλέπεται, για τα ζώα, [περίοδος] αναπαύσεως 12 ωρών μετά την εκφόρτωσή τους στο λιμένα προορισμού ή στην άμεση γειτονία του, εκτός αν η διάρκεια της θαλάσσιας μεταφοράς εντάσσεται στο γενικό πρόγραμμα των σημείων 1.2 έως 1.4».

Β — *Προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής*

20. Η προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής ρυθμίζεται με την οδηγία 93/119.

21. Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας 93/119:

«Πρέπει να αποφεύγεται οποιαδήποτε περιττή διέγερση, πόνος ή ταλαιπωρία των ζώων κατά τη διακίνηση, το σταυλισμό, την ακινητοποίηση, την αναισθητοποίηση, τη σφαγή και τη θανάτωση.»

22. Το άρθρο 5 παράγραφος 1, της οδηγίας 93/119 έχει ως εξής:

«Τα μόνοπλα, τα μηρυκαστικά, οι χοίροι, τα κουνέλια και τα πουλερικά που εισάγονται σε σφαγεία προς σφαγή πρέπει:

[…]

δ) να υφίστανται αφαίμαξη σύμφωνα με τις διατάξεις του παραρτήματος Δ.»

23. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/119 προβλέπει ότι:

«Τα εργαλεία, το υλικό ακινητοποιήσεως, ο εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για την αναισθητοποίηση ή τη θανάτωση πρέπει να σχεδιάζονται, να κατασκευάζονται, να συντηρούνται και να χρησιμοποιούνται με τρόπο ώστε η αναισθητοποίηση ή η θανάτωση να γίνονται [ταχέως και αποτελεσματικώς], σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας. Η αρμόδια αρχή ελέγχει αν τα εργαλεία, το υλικό ακινητοποιήσεως, ο εξοπλισμός των εγκαταστάσεων

αναισθητοποιήσεως ή θανατώσεως ανταποκρίνονται προς τις ανωτέρω αρχές και ελέγχει τακτικά κατά πόσο βρίσκονται σε καλή κατάσταση και επιτρέπουν την επίτευξη του προαναφερόμενου στόχου.»

24. Το άρθρο 8 της οδηγίας 93/119 ορίζει:

«Η επιθεώρηση και ο έλεγχος των σφαγείων πραγματοποιούνται υπ' ευθύνη της αρμόδιας αρχής, η οποία πρέπει να έχει ανά πάσα στιγμή ελεύθερη πρόσβαση σε όλους τους χώρους του σφαγείου, ώστε να εξασφαλίζεται η τήρηση της παρούσας οδηγίας. Ωστόσο, οι επιθεωρήσεις και οι έλεγχοι αυτοί μπορούν να πραγματοποιούνται και επ' ευκαιρία ελέγχων που διενεργούνται για άλλους λόγους.»

25. Το παράρτημα Δ της οδηγίας 93/119 περιλαμβάνει λεπτομερέστερους κανόνες αφαιμάξεως των ζώων. Το σημείο 1 του παραρτήματος ορίζει:

«Η αφαίμαξη των αναισθητοποιημένων ζώων πρέπει να αρχίζει το συντομότερο δυνατό μετά την αναισθητοποίησή τους, ώστε να επιτυγχάνεται ταχεία, άφθονη και πλήρης ροή του αίματος. Εν πάση περιπτώσει, η αφαίμαξη πρέπει να πραγματοποιείται πριν το ζώο ανακτήσει τις αισθήσεις του».

III — Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και η προσφυγή της Επιτροπής

26. Από το 1998 το ΓΤΚΘ πραγματοποίησε αποστολές στην Ελληνική Δημοκρατία προκειμένου να ελεγχθεί η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των κοινοτικών διατάξεων στον τομέα της προστασίας των ζώων, ιδίως της προστασίας των ζώων κατά τη μεταφορά και τη σφαγή τους. Το ΓΤΚΘ πραγματοποίησε, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ των ετών 2002 και 2004, τις ακόλουθες αποστολές:

— αποστολή 8729/2002 από τις 18 έως τις 20 Νοεμβρίου 2002,

— αποστολή 9002/2003 από τις 13 έως τις 17 Ιανουαρίου 2003,

— αποστολή 9176/2003 από τις 21 έως τις 25 Ιουλίου 2003,

— αποστολή 9211/2003 από τις 15 έως τις 19 Σεπτεμβρίου 2003, και

— αποστολή 7273/2004 από τις 4 έως τις 8 Οκτωβρίου 2004.

27. Επειδή οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ διαπίστωσαν παρατυπίες κατά τη διάρκεια των διαφόρων αποστολών τους στην Ελληνική Δημοκρατία, η Επιτροπή της απέστειλε στις 13 Ιουλίου 2005 έγγραφο οχλήσεως, καλώντας την να θέσει τέρμα στις διαπιστωθείσες παραβάσεις. Η Ελληνική Δημοκρατία απάντησε στο έγγραφο οχλήσεως στις 20 Σεπτεμβρίου 2005, αμφισβητώντας τις παραβάσεις που της είχαν προσαφθεί.

28. Κατόπιν ανταλλαγής πληροφοριών με την Ελληνική Δημοκρατία και μετά την πραγματοποίηση της αποστολής 8042/2006, η οποία έλαβε χώρα κατά το χρονικό διάστημα από 21 Φεβρουαρίου έως 1 Μαρτίου 2006, η Επιτροπή θεώρησε ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε ακόμη θέσει τέρμα στις φερόμενες παραβάσεις. Κατόπιν αυτού, διατύπωσε στις 4 Ιουλίου 2006 αιτιολογημένη γνώμη η οποία περιήλθε στην Ελληνική Δημοκρατία στις 5 Ιουλίου 2006. Η Ελληνική Δημοκρατία απάντησε επί της αιτιολογημένης γνώμης με έγγραφο της 4ης Σεπτεμβρίου 2006, αμφισβητώντας τα όσα βεβαίωσε η Επιτροπή. Μετά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ήτοι στις 5 Σεπτεμβρίου 2006, για την τήρηση των υποχρεώσεων και εν συνεχεία της μεταγενέστερης αποστολής 8167/2006, η οποία πραγματοποιήθηκε από τις 4 έως τις 15 Σεπτεμβρίου 2006, εκτιμώντας ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε ακόμη συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις της, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή στις 11 Σεπτεμβρίου 2007.

29. Με την προσφυγή της, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

1. να διαπιστώσει ότι, παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα:

— ώστε κάθε μεταφορέας ζώων να έχει λάβει άδεια από την αρμόδια αρχή και να έχει καταγραφεί σε μητρώο για να μπορεί να εντοπίζεται σύντομα από την αρμόδια αρχή, ιδίως σε περίπτωση μη τηρήσεως των κανόνων καλής μεταχειρίσεως των ζώων κατά τη μεταφορά

— ώστε οι αρμόδιες αρχές να πραγματοποιούν υποχρεωτικούς ελέγχους των σχεδίων δρομολογίου/ημερολογίων ταξιδίου

— ώστε να προβλέπονται σημεία στάσεως των ζώων μετά την εκφόρτωση από τα πλοία στους λιμένες πορθμείων ή εγγύς αυτών

— ώστε να διασφαλίζεται ότι διενεργούνται οι έλεγχοι των μεταφορικών μέσων και των ζώων

— ώστε να επιβάλλονται αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις σε περίπτωση επανειλημμένων ή σοβαρών παραβάσεων των διατάξεων σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά,

VII του παραρτήματος της εν λόγω οδηγίας, καθώς και, από 5ης Ιανουαρίου 2007, των άρθρων 5, παράγραφος 4, 6, παράγραφος 1, 13, παράγραφοι 3 και 4, 15, παράγραφος 1, 25, 26 και 27, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2005 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2004, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και τις συναφείς δραστηριότητες και για την τροποποίηση των οδηγιών 64/432/ΕΟΚ και 93/119/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) 1255/97,

η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει των άρθρων 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημεία i και ii, 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, σημείο i, πρώτη περίπτωση, 8, 9 και 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1991, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και για την τροποποίηση των οδηγιών 91/425/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ, και του σημείου [48, ψηφίο] 7, στοιχείο β΄ [5], του κεφαλαίου

2. να διαπιστώσει ότι, παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα:

— για την διασφάλιση της τηρήσεως των κανόνων αναισθητοποιήσεως των ζώων κατά τη σφαγή και

— για τη διασφάλιση κατάλληλων επιθεωρήσεων και ελέγχων των σφαγείων,

5 — Η Επιτροπή αναφέρεται, με το αιτητικό της προσφυγής καθώς και στο τμήμα των νομικών λόγων στους οποίους αυτή στηρίζεται, αδιαλείπτως στο «σημείο 7, στοιχείο β΄», του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628, πλην όμως η συγκεκριμένη αναφορά στην εν λόγω διάταξη δεν είναι ακριβής δεδομένου ότι εντάσσεται στο σημείο 48 του παραρτήματος υπό τον τίτλο «Διαστήματα ποτίσματος και παροχής τροφής και διάρκεια ταξιδίου και αναπαύσεως». Επομένως, ορθόν είναι να γίνεται αναφορά στην ανωτέρω διάταξη ως «σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β΄», του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628. Ο τρόπος αυτός παραπομπής στο παράρτημα απαντά άλλωστε και στη νομολογία του Δικαστηρίου: βλ. επί παραδείγματι, αποφάσεις της 23ης Νοεμβρίου 2006, C-300/05, ZVK (Συλλογή 2006, σ. I-11169, σκέψη 1), και της 9ης Οκτωβρίου 2008, C-277/06, Interboves (Συλλογή 2008, σ. I-7433, σκέψη 1). Επομένως, στις ανά χείρας προτάσεις αντί του «σημείο 7, στοιχείο β΄», χρησιμοποιώ την ορθή αναφορά στο «σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β΄» του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει των άρθρων 3, 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, 6, παράγραφος 1, και 8 της οδηγίας 93/119/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1993, για την προστασία των ζώων κατά τη σφαγή ή / και τη θανάτωσή τους,

— να καταδικάσει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

IV — Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία

30. Η προσφυγή της Επιτροπής κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Σεπτεμβρίου 2007, το δε υπόμνημα αντικρούσεως κατατέθηκε στις 26 Νοεμβρίου 2007. Η Επιτροπή υπέβαλε κατόπιν αυτού υπόμνημα απαντήσεως, το οποίο περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 7 Φεβρουαρίου 2008, ενώ ακολούθησε το υπόμνημα ανταπαντήσεως της Ελληνικής Κυβερνήσεως, το οποίο περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Μαρτίου 2008. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οποία έλαβε χώρα στις 22 Ιανουαρίου 2009, η Επιτροπή και η Ελληνική Κυβέρνηση ανέπτυξαν προφορικά την άμυνά τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου.

V — Ανάλυση της γενικής εισαγγελέα

Α — *Εισαγωγή*

31. Η υπό κρίση υπόθεση ενδιαφέρει ως εκ του ότι άπτεται, σε κοινοτικό επίπεδο, της κατοχυρώσεως κατάλληλης προστασίας των ζώων κατά τη μεταφορά τους και κατά τη διάρκεια της σφαγής τους [6]. Η ενδεδειγμένη ρύθμιση του συγκεκριμένου τομέα και ο σεβασμός της ισχύουσας νομοθεσίας στο πλαίσιο αυτό αποτελούν σημαντικά στοιχεία ώστε να αποφεύγονται περιττές κακουχίες των ζώων. Παράλληλα, συμπεριφορά συνάδουσα προς την εν λόγω νομοθεσία συμβάλλει στην πρόληψη της εμφανίσεως ασθενειών [7], οι οποίες οφείλονται ενδεχομένως στη μη νομότυπη μεταφορά ή σφαγή, καθώς με τον τρόπο αυτό προστατεύεται εμμέσως και η υγεία των προσώπων τα οποία

6 — Η προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και τη σφαγή τους στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου αποτελεί πτυχή της ευρύτερης προσπάθειας που καταβάλλει η Κοινότητα για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων. Υπό την έννοια αυτή, όπως προκύπτει από το πρωτόκολλο 33 για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων, το οποίο προσαρτάται ως παράρτημα της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, τα κράτη μέλη «επιθυμώντας να εξασφαλίσουν τη βελτίωση της προστασίας και τον σεβασμό της καλής διαβιώσεως των ζώων ως όντων που αισθάνονται», συμφώνησαν επί της ακόλουθης διατάξεως η οποία προσαρτάται στη Συνθήκη ΕΚ: «Κατά τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των πολιτικών της Κοινότητας στους τομείς της γεωργίας, των μεταφορών, της εσωτερικής αγοράς και της έρευνας, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις ανάγκες της καλής διαβιώσεως των ζώων τηρώντας συνάμα τις νομοθετικές ή διοικητικές διατάξεις και τα έθιμα των κρατών μελών που αφορούν, ιδίως, τους λατρευτικούς τύπους, τις πολιτιστικές παραδόσεις και την κατά τόπους πολιτιστική κληρονομιά». Προσθέτω ότι, στο πλαίσιο της προσπαθείας της για την προστασία των ζώων, η Κοινότητα προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια των διεθνών μεταφορών, η οποία υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η Κοινότητα προσχώρησε στη Σύμβαση αυτή εκδίδοντας την απόφαση 2004/544/ΕΚ του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2004, σχετικά με την υπογραφή της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια των διεθνών μεταφορών (αναθεωρημένη) (ΕΕ L 241, της 13.7.2004, σ. 21).

7 — Wilkins, D. B. (επιμέλεια), *Animal Welfare και Europe. European Legislation and Concerns,* εκδόσεις Kluwer Law International, Λονδίνο, Χάγη, Βοστώνη, 1997, σ. 4, όπου διατυπώνεται η άποψη ότι η μεταφορά ζώντων ζώων από ένα κράτος μέλος σε άλλο μπορεί να συντείνει στη μετάδοση ασθενειών εντός της Κοινότητας.

καταναλώνουν το κρέας των ζώων αυτών. Κατά τα τελευταία έτη, ο τομέας της προστασίας των ζώων στο σύνολό του αποτέλεσε αντικείμενο ευρείας δημόσιας συζητήσεως εντός της Κοινότητας [8], βάσει της οποίας η Επιτροπή επεξεργάστηκε ένα κοινοτικό σχέδιο δράσεως για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων, το οποίο προβλέπει ορισμένους τομείς δράσεως με σκοπό τη μελλοντική ανάπτυξη της κοινοτικής νομοθεσίας στον συγκεκριμένο τομέα [9]. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταβάλλει αδιαλείπτως προσπάθειες συνεχούς διευρύνσεως της προστασίας των ζώων [10].

32. Με την προσφυγή της, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την κοινοτική νομοθεσία σε θέματα προστασίας των ζώων κατά τη μεταφορά και τη σφαγή τους, ειδικότερα δε τις υποχρεώσεις από την οδηγία 91/628, από τον κανονισμό 1/2005 και από την οδηγία 93/119. Στη συγκεκριμένη αλληλουχία, η Επιτροπή δεν αναφέρεται σε εκπρόθεσμη ή μη ορθή μεταφορά των κοινοτικών πράξεων στο εθνικό δίκαιο αλλά σε μη εκπλήρωση στην πράξη των υποχρεώσεων που απορρέουν από την κανονιστική αυτή ρύθμιση. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, συγκεκριμένα, ακόμη και αν η ισχύουσα εθνική νομοθεσία είναι σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο, εντούτοις, τυχόν παράβαση των απορρεουσών από το κοινοτικό δίκαιο υποχρεώσεων μπορεί να οφείλεται σε διοικητική πρακτική [11]. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή οφείλει να αποδείξει ότι παρόμοια διοικητική πρακτική είναι ως ένα βαθμό πάγια και γενικευμένη [12]. Οσάκις η Επιτροπή προσκομίζει επαρκή στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι οι αρχές κράτους μέλους ακολούθησαν κατ' επανάληψη και μετ' επιτάσεως πρακτική αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο, εναπόκειται στο οικείο κράτος μέλος να αμφισβητήσει ουσιωδώς και εμπεριστατωμένως τα ούτως υποβαλλόμενα στοιχεία και τις εξ αυτών απορρέουσες συνέπειες [13].

8 — Επ' αφορμή, θα προσέθετα ότι, στο πλαίσιο της δημόσιας συζητήσεως, συχνά γίνεται λόγος ακόμη και για «δικαιώματα των ζώων» και όχι απλώς για προστασία των ζώων. Βλ., υπό την έννοια αυτή, Brooman, S. και Legge, D., «Animal transportation», *New Law Journal Practitioner,* αριθ. 6706/1995, σ. 1131.

9 — Βλ. ανακοίνωση COM/2006/13 τελικό της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για ένα κοινοτικό σχέδιο δράσεως για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων 2006–2010. Το σχέδιο δράσεως περιλαμβάνει μεταξύ των κυρίων τομέων παρεμβάσεως την αναβάθμιση των ελάχιστων προτύπων που ισχύουν σήμερα για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων, καθώς και την υποστήριξη και δρομολόγηση νέων διεθνών πρωτοβουλιών για την ευαισθητοποίηση και την επίτευξη συναινέσεως σχετικά με ζητήματα αφορώντα την καλή διαβίωση των ζώων.

10 — Συναφώς, βλ., επίσης στη θεωρία, ενδεικτικώς, Marguenaud, J.-P., «Danske Svineproducenter», *Journal de droit européen,* αριθ. 151/2008, σ. 206. Επίσης, ο N. Nentwich υποστηρίζει ότι η Κοινότητα δραστηριοποιείται πολύ στον τομέα της προστασίας των ζώων με τη θέσπιση πλειόνων διατάξεων: «Die Bedeutung des EG-Rechts für den Tierschutz» στο έργο των Harrer, F. και Graf, G. (επιμέλεια.), *Tierschutz und Recht,* εκδόσεις Orac, Βιέννη, 1994, σ. 87. Ο J. Caspar διατυπώνει την άποψη ότι το κοινοτικό δίκαιο διέπει τα θεμελιώδη ζητήματα της προστασίας των ζώων: *Zur Stellung des Tieres im Gemeinschaftsrecht,* εκδόσεις Nomos, Baden-Baden 2001, σ. 89. Οι D. Bowles και C. Fisher υποστηρίζουν ότι τα πρότυπα προστασίας των ζώων εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως είναι συνήθως υψηλότερα σε σχέση με τα ισχύοντα στις ανταγωνιστικές χώρες: Trade Liberalisation και Agriculture: The Likely Implications for European Farm Animal Welfare στο έργο των Bilal, S. και Pezaros, P. (επιμέλεια.), *Negotiating the Future of AgricEEtural Policies: Agricultural Trade and the Millenium WTO Round,* εκδόσεις Kluwer Law International, Χάγη, 2000, σ. 202.

11 — Βλ. επί παραδείγματι, αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2004, C-387/99, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2004, σ. I-3751, σκέψη 42), της 26ης Απριλίου 2005, C-494/01, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (Συλλογή 2005, σ. I-3331, σκέψη 28), της 12ης Μαΐου 2005, C-278/03, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2005, σ. I-3747, σκέψη 13), και της 27ης Απριλίου 2006, C-441/02, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2006, σ. I-3449, σκέψη 47). Όσον αφορά τη θεωρία, βλ., ενδεικτικώς, Lenaerts, K., Arts, D., Maselis, I. και Bray, R., *Procedural Law of the European Union,* 2η έκδοση, εκδόσεις Sweet & Maxwell, Λονδίνο, 2006, σ. 132, σημείο 5-008, και σχολιασμό του άρθρου 226, σημείο 25, από τους P. Karpenstein και U. Karpenstein στο έργο των Grabitz, E., Hilf, M. και Nettesheim, M. (επιμέλεια), *Das Recht der Europäischen Union,* εκδόσεις Beck, Μόναχο, 2008.

12 — Βλ., επί παραδείγματι, τις προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 11 αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2004, Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 42), Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (σκέψη 28), και της 27ης Απριλίου 2006, Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 50), καθώς και τις αποφάσεις της 12ης Μαΐου 2005, C-287/03, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 2005, σ. I-3761, σκέψη 29), και της 26ης Απριλίου 2007, C-135/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2007, σ. I-3475, σκέψη 21).

13 — Βλ., επί παραδείγματι, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11 απόφαση Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (σκέψεις 46 και 47), καθώς και την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 12 απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας (σκέψη 32).

Β — *Ανάλυση των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους*

1. Προκαταρκτική ανάλυση επί του παραδεκτού

33. Όσον αφορά τους προβαλλόμενους με την προσφυγή λόγους που άπτονται της προστασίας των ζώων κατά τη μεταφορά τους, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι αθετήθηκαν οι απορρέουσες από την οδηγία 91/628 και τον κανονισμό 1/2005, ο οποίος αντικαθιστά και καταργεί από τις 5 Ιανουαρίου 2007 την οδηγία 91/628, υποχρεώσεις [14]. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο κανονισμός 1/2005 αντικατέστησε και κατάργησε την οδηγία 91/628 μόλις μετά την εκπνοή της δίμηνης προθεσμίας από την παραλαβή της αιτιολογημένης γνώμης εντός της οποίας το οικείο κράτος μέλος όφειλε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Πράγματι, η Ελληνική Δημοκρατία παρέλαβε την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής στις 5 Ιουλίου 2006, οπότε η δίμηνη προθεσμία για την εκπλήρωση των συναφών υποχρεώσεων, η οποία ετάχθη με την αιτιολογημένη γνώμη, έληξε στις 5 Σεπτεμβρίου 2006 [15]. Ο κανονισμός 1/2005 τέθηκε σε ισχύ στις 5 Ιανουαρίου 2007, ενώ η Επιτροπή άσκησε την προσφυγή της στις 11 Σεπτεμβρίου 2007.

34. Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, η στοιχειοθέτηση παραβάσεως στο πλαίσιο προσφυγής ασκούμενης βάσει του άρθρου 226 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται υπό το φως της κοινοτικής νομοθεσίας που ισχύει κατά την εκπνοή της τασσόμενης εκ μέρους της Επιτροπής στο οικείο κράτος μέλος προθεσμίας προκειμένου να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη της [16].

35. Μολονότι τα διατυπούμενα με το δικόγραφο της προσφυγής αιτήματα δεν δύνανται, καταρχήν, να περιλαμβάνουν και παραβάσεις πέραν των όσων γίνεται αναφορά με το διατακτικό της αιτιολογημένης γνώμης και το έγγραφο οχλήσεως, η Επιτροπή, εντούτοις, νομιμοποιείται να διατυπώσει την άποψη ότι διαπιστώνεται παράβαση υποχρεώσεων απορρεουσών από την αρχική εκδοχή κοινοτικής πράξεως, η οποία στη συνέχεια τροποποιήθηκε ή καταργήθηκε, οι οποίες υποχρεώσεις επιβεβαιώνονται με τις διατάξεις μεταγενέστερης κοινοτικής πράξεως [17]. Αντιθέτως, το αντικείμενο της διαφοράς δεν μπορεί να επεκταθεί ώστε να συμπεριλάβει υποχρεώσεις απορρέουσες από νέες διατάξεις, αντί-

14 — Βλ. άρθρο 33 του κανονισμού 1/2005, το οποίο ορίζει μεταξύ άλλων ότι από 5ης Ιανουαρίου 2007 καταργείται η οδηγία 91/628 και τυχόν αναφορές στην καταργούμενη οδηγία νοούνται ως αναφορές στον οικείο κανονισμό.

15 — Βλ. σημείο 6 του υπομνήματος απαντήσεως της Επιτροπής, όπου διευκρινίζεται λεπτομερώς το ζήτημα της λήξεως της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας προς εκπλήρωση των συναφών υποχρεώσεων. Επίσης, στο σημείο 11 του υπομνήματος απαντήσεώς της, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι στο σημείο 39 του δικογράφου της προσφυγής αναφέρεται εκ λάθους ότι η ημερομηνία για τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις στις οποίες αναφέρεται η αιτιολογημένη γνώμη έληξε τον Νοέμβριο 2006.

16 — Βλ. αποφάσεις της 10ης Σεπτεμβρίου 1996, C-61/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1996, σ. I-3989, σκέψη 42), της 9ης Νοεμβρίου 1999, C-365/97, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1999, σ. I-7773, σκέψη 32), και της 5ης Οκτωβρίου 2006, C-377/03, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 2006, σ. I-9733, σκέψη 33). Όσον αφορά τη θεωρία, βλ., ενδεικτικώς, Lenaerts, K., Arts, D., Maselis, I. και Bray, R., *Procedural Law of the European Union,* 2η έκδοση, εκδόσεις Sweet & Maxwell, Λονδίνο, 2006, σ. 159, σημείο 5-052, και Rideau, J., και Picod, F., *Code des procédures juridictionnelles de l'Union européenne,* 2η έκδοση, εκδόσεις Litec, Παρίσι, 2002, σ. 175, καθώς και σχολιασμό του άρθρου 226, σημείο 17, από τους P. Karpenstein και U. Karpenstein στο έργο των Grabitz, E., Hilf, M. και Nettesheim, M. (επιμέλεια), *Das Recht der Europäischen Union,* εκδόσεις Beck, Μόναχο 2008.

17 — Βλ. προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 16 απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας (σκέψη 36), απόφαση της 12ης Ιουνίου 2003, C-363/00, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2003, σ. I-5767, σκέψη 22), και προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 16 απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (σκέψη 34). Βλ. επίσης τις προτάσεις που ανέπτυξα στις 11 Ιουνίου 2008 επί της υποθέσεως C-275/07, Επιτροπή κατά Ιταλίας (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2009, Συλλογή 2009, σ. I-2005, σημείο 73 των προτάσεων). Ως προς τη θεωρία, βλ. ενδεικτικώς, Lenaerts, K., Arts, D., Maselis, I. και Bray, R., *Procedural Law of the European Union,* 2η έκδοση, εκδόσεις, Sweet & Maxwell, Λονδίνο 2006, σ. 158, σημείο 5-048.

στοιχες των οποίων δεν απαντούσαν στο αρχικό κείμενο της εν λόγω πράξεως, διότι τούτο θα συνιστούσε παράβαση ουσιώδους τύπου, η οποία θα έθιγε το νομότυπο της διαπιστώνουσας την παράβαση διαδικασίας [18].

36. Όπως, λοιπόν, προκύπτει από τη νομολογία, τα κριτήρια εκτιμήσεως του παραδεκτού των λόγων μιας προσφυγής οι οποίοι θεμελιώνονται σε κανονιστική ρύθμιση τεθείσα σε ισχύ πρόσφατα άπτονται κατά το μάλλον και ήττον του ουσιαστικού και όχι του δικονομικού δικαίου. Αν η νέα κανονιστική πράξη, η οποία άρχισε να ισχύει μετά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας πριν από την άσκηση της προσφυγής, περιλαμβάνει ισοδύναμες από απόψεως ουσιαστικού δικαίου υποχρεώσεις σε σχέση με τις προβλεπόμενες από την κανονιστική πράξη την οποία αντικατέστησε η δεύτερη, οι λόγοι της προσφυγής οι οποίοι θεμελιώνονται στη νέα κανονιστική πράξη είναι παραδεκτοί μόνον εφόσον με αυτήν επιβάλλονται στα κράτη μέλη οι ίδιες υποχρεώσεις τις οποίες επέβαλε η προϊσχύσασα πράξη. Στην υπό κρίση υπόθεση απαιτείται ως εκ τούτου να ερευνηθεί αν οι απορρέουσες από τις διατάξεις της οδηγίας 91/628 υποχρεώσεις, στις οποίες αναφέρεται με την προσφυγή της η Επιτροπή, στοιχούν στις διατάξεις του κανονισμού 1/2005. Για πληρέστερη σαφήνεια των προτάσεων, προτίθεμαι να εξετάσω το παραδεκτό των αναφορών στις συγκεκριμένες διατάξεις του κανονισμού 1/2005 υπό το πρίσμα των επιμέρους λόγων της προσφυγής.

18 — Βλ. προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17 απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας (σκέψη 22) και την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 16 απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (σκέψη 34). Βλ. επίσης τις προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 17 προτάσεις επί της υποθέσεως Επιτροπή κατά Ιταλίας (σημείο 73 των προτάσεων).

2. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με τον εντοπισμό των μεταφορέων και την αδειοδότησή τους

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

37. Στηριζόμενη στα πορίσματα του ΓΤΚΘ, στο πλαίσιο των αποστολών του αριθ. 7273/2004 και 8042/2006, η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι η Ελληνική Κυβέρνηση δεν θέσπισε τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει ότι όλοι οι μεταφορείς ζώων είναι κάτοχοι αδείας εκδοθείσας από την αρμόδια αρχή και ότι καθένας από αυτούς έχει καταγραφεί δεόντως σε μητρώο, ώστε η αρμόδια αρχή να είναι σε θέση να διαπιστώσει ταχέως αν συγκεκριμένος μεταφορέας πληροί τα προαπαιτούμενα για τους σκοπούς της προστασίας των ζώων κατά τη μεταφορά τους. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία αθέτησε με τον τρόπο αυτό τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα άρθρα 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημεία i και ii, 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας 91/628 καθώς και από το άρθρο 6, παράγραφος 1, και από το άρθρο 13, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού 1/2005.

38. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, κατά την αποστολή 7273/2004 (σημεία 5.3 και 6.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ διαπίστωσαν ότι ορισμένοι μεταφορείς στερούνταν αδειών ή διέθεταν άδειες, η διάρκεια ισχύος των οποίων είχε λήξει. Στο πλαίσιο της αποστολής 8042/2006 (σημεία 5.3 και 6.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής) βεβαιώθηκε περαιτέρω ότι, ναι μεν σημειώθηκε κάποια βελτίωση, πλην όμως δεν είχαν τηρηθεί δεόντως οι αφορώντες την άδεια και τον εντοπισμό των μεταφορέων

κανόνες. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, μολονότι στην πράξη διετίθεντο ορισμένοι κατάλογοι των μεταφορέων, εντούτοις οι κατάλογοι αυτοί δεν ενημερώνονταν αδιαλείπτως.

39. Η *Ελληνική Κυβέρνηση* υποστηρίζει, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, ότι ο εντοπισμός μη έγκυρης αδείας κατά την αποστολή 7273/2004 συνιστά μεμονωμένο περιστατικό, το οποίο δεν αποδεικνύει την αθέτηση των κοινοτικών υποχρεώσεων εν πάση περιπτώσει, η εν λόγω ανίσχυρη άδεια είχε ήδη εντοπισθεί από τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Πέραν τούτου, η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι θέσπισε μέτρα προοριζόμενα να διασφαλίσουν την τήρηση του κοινοτικού δικαίου. Η ίδια Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι αρμόδιες περιφερειακές αρχές ενημερώθηκαν σχετικά με τις συστάσεις των επιθεωρητών του ΓΤΚΘ και διοργάνωσαν σεμινάρια για τους μεταφορείς και τους κτηνιάτρους, γεγονός ενδεικτικό της συνεχούς προσπάθειας που καταβάλλουν οι ελληνικές αρχές για την ορθή εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

40. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει επ' αυτού, με το υπόμνημά της απαντήσεως, ότι η διοργάνωση των ανωτέρω σεμιναρίων αποτελεί μεν θετική ένδειξη, πλην όμως δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υποκαταστήσει τα επίσημα μέτρα που οι αρμόδιες εθνικές αρχές θα όφειλαν να θεσπίσουν σε σχέση με τις άδειες των μεταφορέων.

β) Παραδεκτό

41. Στο πλαίσιο του λόγου της προσφυγής σχετικά με τον εντοπισμό των μεταφορέων και την αδειοδότησή τους, η Επιτροπή συνάγει παράβαση του άρθρου 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημεία i και ii, της οδηγίας 91/628. Η Επιτροπή υποστηρίζει με την προσφυγή της ότι πανομοιότυπη υποχρέωση επιβάλλεται με τα άρθρα 6, παράγραφος 1, 13, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού 1/2005. Στη συνέχεια προτίθεμαι, κατόπιν αυτού, να εξακριβώσω αν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα ο ανωτέρω ισχυρισμός της Επιτροπής.

i) Εντοπισμός των μεταφορέων

42. Το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο i, της οδηγίας 91/628 ορίζει ότι κάθε μεταφορέας οφείλει να είναι καταγεγραμμένος σε μητρώο ώστε η αρμόδια αρχή να είναι σε θέση να τον εντοπίζει ταχέως σε περίπτωση μη τηρήσεως των επιταγών της οδηγίας. Κατά την Επιτροπή, το άρθρο 13, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού 1/2005 στοιχούν στο προηγούμενο άρθρο. Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2005 η αρμόδια αρχή οφείλει να καταχωρίζει τις άδειες [19] κατά τρόπον ώστε η αρμόδια αρχή να είναι σε θέση να εντοπίζει ταχέως τους μεταφορείς, ιδίως σε περίπτωση μη τηρήσεως των διατάξεων του κανονισμού. Κατά την άποψή μου, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η υποχρέωση του άρθρου 13, παρά-

19 — Το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2005 διευκρινίζει περαιτέρω ότι πρόκειται για τις άδειες στις οποίες αναφέρονται το άρθρο 10, παράγραφος 1, ή το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού θέτει τις προϋποθέσεις για την έκδοση των αδειών των μεταφορέων, ενώ το άρθρο 11, παράγραφος 1, θέτει τις προϋποθέσεις για την έκδοση των αδειών των μεταφορέων που πραγματοποιούν ταξίδια μεγάλης διαρκείας.

γραφος 3, του κανονισμού 1/2005 είναι πανομοιότυπη με την προβλεπόμενη στο άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο i, της οδηγίας 91/628 υποχρέωση. Σκοπός της προβλεπόμενης με αμφότερα τα άρθρα υποχρεώσεως είναι η θέσπιση μητρώου των μεταφορέων ικανού να επιτρέπει την ταχεία εξατομίκευση του μεταφορέα σε περίπτωση μη τηρήσεως εκ μέρους του των διατάξεων της οδηγίας ή του κανονισμού. Ως εκ τούτου, κατά την άποψή μου, είναι παραδεκτή η εκ μέρους της Επιτροπής αναφορά στο άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2005 στο πλαίσιο της ασκήσεως της προσφυγής της.

43. Αντιθέτως, θεωρώ ότι επιβάλλεται να συναχθεί το αντίστροφο συμπέρασμα όσον αφορά το άρθρο 13, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2005. Σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, η αρμόδια αρχή υπέχει την υποχρέωση να καταχωρίζει τις άδειες σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων [20]. Η υποχρέωση καταχωρίσεως των αδειών σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων αποτελεί νέα υποχρέωση μη προβλεπόμενη στην οδηγία 91/628. Ως εκ τούτου, κατά την άποψή μου, η εκ μέρους της Επιτροπής αναφορά στο άρθρο 13, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2005 είναι απαράδεκτη.

20 — Επίσης, το άρθρο 13, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2005 ορίζει ότι το όνομα και ο αριθμός αδείας του μεταφορέα δημοσιοποιούνται και είναι διαθέσιμα για όσο χρονικό διάστημα ισχύει η άδεια. Υπό την επιφύλαξη της κοινοτικής και/ή της εθνικής ρυθμίσεως σε θέματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν δημόσια πρόσβαση σε άλλα δεδομένα σε σχέση με τις άδειες των μεταφορέων. Η βάση δεδομένων περιλαμβάνει και τις κοινοποιούμενες κατά το άρθρο 26, παράγραφος 4, στοιχείο γ΄, και παράγραφος 6, αποφάσεις.

ii) Αδειοδότηση των μεταφορέων

44. Κατά το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο ii, της οδηγίας 91/628 κάθε μεταφορέας οφείλει να λάβει έγκυρη άδεια εκδιδόμενη από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εγκαταστάσεώς του ή, εφόσον πρόκειται για επιχείρηση εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα, από αρμόδια αρχή κράτους μέλους της Ενώσεως, υπό τον όρο ότι ο υπεύθυνος της επιχειρήσεως μεταφοράς αναλαμβάνει γραπτώς την δέσμευση να τηρήσει τις επιταγές της ισχύουσας κοινοτικής κτηνιατρικής κανονιστικής ρυθμίσεως. Κατά την Επιτροπή, το άρθρο αυτό στοιχεί στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005, από το οποίο προκύπτει ότι ουδείς δύναται να υποκαταστήσει τον μεταφορέα αν δεν διαθέτει άδεια εκδιδόμενη από αρμόδια αρχή κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, ή όσον αφορά τα ταξίδια μακράς διαρκείας, κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, ενώ αντίγραφο της αδείας πρέπει να παραδίδεται στην αρμόδια αρχή όταν μεταφέρονται ζώα.

45. Γεγονός είναι ότι από αμφότερα τα άρθρα —από το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο ii, της οδηγίας 91/628 και από το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005— απορρέει η υποχρέωση ότι κάθε μεταφορέας οφείλει να διαθέτει άδεια εκδιδόμενη από την αρμόδια αρχή. Εντούτοις, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005, πέραν του ότι απαιτεί από κάθε μεταφορέα να κατέχει άδεια ορίζει επίσης ότι η σχετική άδεια πρέπει να εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, ή το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 θέτει τις προϋποθέσεις για την έκδοση των αδειών

των μεταφορέων [21], ενώ το άρθρο 11, παράγραφος 1, προβλέπει τις προϋποθέσεις για την έκδοση των αδειών στους μεταφορείς οι οποίοι πραγματοποιούν ταξίδια μακράς διαρκείας [22]. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η οδηγία 91/628 δεν προβλέπει παρεμφερείς λεπτομερείς προϋποθέσεις σε σχέση με τις άδειες των μεταφορέων. Δεδομένου ότι οι απορρέουσες από τον κανονισμό 1/2005 υποχρεώσεις είναι περισσότερο λεπτομερείς από τις υποχρεώσεις που προβλέπει η οδηγία 91/628, η Επιτροπή αδυνατεί, κατά την άποψή μου, να αναφερθεί στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005. Κατ' εμέ, λοιπόν, η εκ μέρους της Επιτροπής αναφορά, με την προσφυγή της, στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 είναι απαράδεκτη.

γ) Νομική εκτίμηση

46. Ως προς τη δικονομική κατανομή του βάρους της αποδείξεως, στο πλαίσιο διαδικασίας η οποία κινείται βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει την εκ μέρους του κράτους μέλους παράβαση [23]. Αντιθέτως, εναπόκειται στο καθού κράτος μέλος να αμφισβητήσει ουσιαστικώς και λεπτομερώς τα προσκομισθέντα στοιχεία και τις εξ αυτών απορρέουσες συνέπειες [24]. Προς στήριξη του αφορώντος τον εντοπισμό των μεταφορέων και της αδειοδοτήσεώς τους λόγου, η Επιτροπή επικαλείται τα πορίσματα του ΓΤΚΘ στο πλαίσιο της αποστολής 7273/2004 (σημεία 5.3 και 6.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής) και της αποστολής 8042/2006 (σημεία 5.3 και 6.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής)□ως εκ τούτου, απαιτείται να ερευνηθεί αν τα διαπιστωθέντα από το ΓΤΚΘ, κατά τη διάρκεια των αποστολών του, πραγματικά περιστατικά στα οποία αναφέρεται η Επιτροπή με την προσφυγή της, είναι ικανά να αποδείξουν το βάσιμο του λόγου της υπό κρίση προσφυγής.

21 — Το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 ορίζει ότι η αρμόδια αρχή χορηγεί άδειες στους μεταφορείς υπό την προϋπόθεση ότι, αν πρόκειται για αιτούντες εγκατεστημένους σε τρίτη χώρα, εκπροσωπούνται στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλουν αίτηση αδείας, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν αποδείξει ότι διαθέτουν επαρκές και κατάλληλο προσωπικό, εξοπλισμό και λειτουργικές διαδικασίες και υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχουν υποπέσει σε σοβαρές παραβάσεις της κοινοτικής και/ή της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τα τελευταία τρία έτη που προηγούνται της ημερομηνίας υποβολής της αιτήσεως, εκτός και αν ο αιτών αποδεικνύει ενώπιον της αρμόδιας αρχής ότι έχει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προς αποφυγή περαιτέρω παραβάσεων.

22 — Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 ορίζει ότι η αρμόδια αρχή χορηγεί άδειες στους μεταφορείς υπό την προϋπόθεση ότι συμμορφώνονται προς τις διατάξεις του άρθρου 10, παράγραφος 1, έχουν υποβάλει έγκυρα πιστοποιητικά επαγγελματικής ικανότητας των οδηγών και των συνοδών, έγκυρα πιστοποιητικά εγκρίσεως για όλα τα οδικά μεταφορικά μέσα που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για ταξίδια μεγάλης διαρκείας, διευκρινίσεις ως προς τις διαδικασίες που επιτρέπουν στους μεταφορείς να παρακολουθούν και να καταγράφουν τις κινήσεις των οδικών οχημάτων που εμπίπτουν στην ευθύνη τους και να έρχονται συνεχώς σε επαφή με τους εν λόγω οδηγούς κατά την διάρκεια των ταξιδίων μεγάλης διαρκείας, καθώς και σχέδια έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών.

23 — Βλ. επί παραδείγματι, απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, C-157/94, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1997, σ. I-5699, σκέψη 59), της 15ης Μαρτίου 2001, C-147/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2001, σ. I-2387, σκέψη 27), προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11 απόφαση Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (σκέψη 41), απόφαση της 18ης Ιουλίου 2007, C-490/04, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2007, σ. I-6095, σκέψη 48), και απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2008, C-189/07, Επιτροπή κατά Ισπανίας (σκέψη 82).
Επί του βάρους της αποδείξεως που φέρει η Επιτροπή, βλ., ενδεικτικώς, στη θεωρία, Cremer, W. στο συλλογικό έργο Calliess, C., και Ruffert, M. (επιμέλεια), *EUV/EGBA. Das Verfassungsrecht der Europäischen Union mit Europäischer Grundrechtecharta.* 3η έκδοση, εκδόσεις Beck, Μόναχο, 2007, σ. 1991, σημείο 33, όπου υποστηρίζεται ότι η προσφυγή είναι βάσιμη αν τα πραγματικά περιστατικά στα οποία αναφέρεται η Επιτροπή είναι ορθά και αν από τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά προκύπτει παράβαση του κοινοτικού δικαίου δυνάμενη να προσαφθεί στο καθού κράτος μέλος□το υποστατό των ανωτέρω πραγματικών περιστατικών πρέπει να αποδεικνύεται από την Επιτροπή: σχολιασμός του άρθρου 226, σημείο 76, από τους G. Eberhard και E. Riedl στο συλλογικό έργο Mayer, H. (επιμέλεια), *Kommentar zu EU- und EG-Vertrag,* εκδόσεις Manz, Βιέννη, 2005, όπου παρατηρείται ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, η Επιτροπή φέρει το βάρος της αποδείξεως σε περίπτωση παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου.

24 — Επ' αυτού, βλ. επί παραδείγματι αποφάσεις της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 272/86, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 1988, σ. 4875, σκέψη 21), της 18ης Ιουλίου 2006, C-119/04, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2006, σ. I-6885, σκέψη 41), της 14ης Ιουνίου 2007, C-82/06, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2007, σ. I-83, σκέψη 35), καθώς και τις προτάσεις που ανέπτυξα στις 13 Δεκεμβρίου 2007, επί της υποθέσεως C-265/06, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (απόφαση της 10ης Απριλίου 2008, σ. I-2245, σημείο 35 των προτάσεων).

i) Εντοπισμός των μεταφορέων

47. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006, το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων ζήτησε από τις αρμόδιες τοπικές αρχές να του διαβιβάσουν τους καταλόγους των μεταφορέων που διέθεταν άδειες [25]. Όπως προκύπτει από την ανωτέρω έκθεση, σε υπουργικό επίπεδο ήταν διαθέσιμος κατάλογος όλων των μεταφορέων ο οποίος τελούσε υπό αναθεώρηση. Επίσης, από την έκθεση προκύπτει ότι όλες οι αρμόδιες τοπικές αρχές όπου είχαν πραγματοποιηθεί επισκέψεις διέθεταν τους ανωτέρω καταλόγους.

48. Στο σημείο 5.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 υποστηρίζεται επίσης ότι τα αφορώντα την επιφάνεια φορτώσεως των οχημάτων στοιχεία που απαιτεί το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων δεν ήσαν διαθέσιμα για κάθε μεταφορέα. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Σερρών έλειπαν τα στοιχεία αυτά για το σύνολο των μεταφορέων, στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Κιλκίς έλειπαν τα στοιχεία όσον αφορά τον ένα εκ των τριών μεταφορέων και στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας έλειπαν τα στοιχεία για αμφότερους τους μεγαλύτερους μεταφορείς βοοειδών.

25 — Από το προαναφερθέν σημείο της εκθέσεως προκύπτει επίσης ότι το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων ζήτησε από τις αρμόδιες τοπικές αρχές να του διαβιβάσουν τους σχετικούς καταλόγους μέχρι τις 20 Ιουνίου 2005. Πάντως, από τα διαλαμβανόμενα στη συνέχεια με την έκθεση, όπου διατυπώνεται η άποψη ότι επετράπη η πρόσβαση στους σχετικούς καταλόγους, δεν προκύπτει σαφώς αν οι αρμόδιες τοπικές αρχές παρέβησαν ή όχι την ανωτέρω υποχρέωση.

49. Στο σημείο 6.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 υπογραμμίζεται επίσης ότι τα προταθέντα από το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων μέτρα εφαρμόστηκαν σε περιορισμένο και ατελή βαθμό. Οι κατάλογοι των μεταφορέων ήσαν πράγματι διαθέσιμοι, πλην όμως δεν ενημερώνονταν σε κάθε περίπτωση και δεν περιελάμβαναν πάντοτε όλα τα στοιχεία, όπως επί παραδείγματι τα στοιχεία που αφορούν την επιφάνεια φορτώσεως ή τα αφορώντα στη γραπτή δήλωση στοιχεία ότι ο ενδιαφερόμενος αναλαμβάνει τη δέσμευση να τηρήσει τις απορρέουσες από την οδηγία 91/628 υποχρεώσεις.

50. Κατά τη γνώμη μου, τα περιλαμβανόμενα στα σημεία 5.3 και 6.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 πραγματικά περιστατικά δεν είναι ικανά, για διάφορους λόγους, να καταδείξουν ότι η Ελληνική Δημοκρατία αθέτησε την υποχρέωσή της να διασφαλίσει τη δυνατότητα ταχέως εντοπισμού των μεταφορέων.

51. Πρώτον, από τα προπαρατεθέντα πραγματικά περιστατικά προκύπτει ότι οι κατάλογοι των μεταφορέων ήσαν διαθέσιμοι είτε στο Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων είτε σε κάθε αρμόδια τοπική αρχή την οποία επισκέφθηκαν οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ.

52. Δεύτερον, όσον αφορά τους ισχυρισμούς της Επιτροπής ότι οι κατάλογοι των μεταφορέων δεν είναι ενημερωμένοι, πρέπει να υπογραμμιστεί —όπως ισχυρίζεται η Ελλη-

νική Κυβέρνηση με το υπόμνημά της αντικρούσεως [26] και με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως [27]— ότι παρόμοιοι ισχυρισμοί είναι αρκετά ασαφείς. Η Επιτροπή στηρίζεται στα γενικόλογα πορίσματα που περιλαμβάνονται στο σημείο 6.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006, σύμφωνα με τα οποία, επί παραδείγματι, οι κατάλογοι των μεταφορέων «δεν ήσαν ενημερωμένοι σε κάθε περίπτωση» και «δεν περιελάμβαναν όλα τα στοιχεία», χωρίς να προσκομίζονται συγκεκριμένα και ακριβή στοιχεία εξειδικεύοντα σε πόσες περιπτώσεις οι εν λόγω κατάλογοι δεν είχαν ενημερωθεί [28].

53. Τρίτον, όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι οι κατάλογοι των μεταφορέων δεν είναι πλήρεις καθόσον δεν περιλαμβάνουν τα αφορώντα την επιφάνεια φορτώσεως στοιχεία, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ούτε από την οδηγία 91/628 ούτε από τον κανονισμό 1/2005 προκύπτει ότι υφίσταται υποχρέωση εντάξεως παρόμοιων στοιχείων στο πλαίσιο της καταχωρίσεως των μεταφορέων σε μητρώο. Η γραπτή δήλωση με την οποία ο υπεύθυνος της επιχειρήσεως μεταφοράς αναλαμβάνει την υποχρέωση να τηρήσει τις επιταγές τις ισχύουσας κοινοτικής κτηνιατρικής νομοθεσίας απαιτείται, κατά το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο ii, της οδηγίας 91/628, μόνο για τους σκοπούς της χορηγήσεως της αδείας εκ μέρους της αρμόδιας αρχής κράτους μέλους της Ενώσεως στην εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα επιχείρηση· αντιθέτως, δεν προβλέπεται από το οικείο άρθρο οποιαδήποτε υποχρέωση ότι η γραπτή αυτή δήλωση πρέπει να επισυνάπτεται στον κατάλογο των μεταφορέων. Ο κανονισμός 1/2005 δεν περιλαμβάνει καμία συγκεκριμένη διάταξη σχετικά με την υποχρέωση να αναφέρονται τα στοιχεία σχετικά με την επιφάνεια φορτώσεως.

54. Τέταρτον, οσάκις η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αθέτηση υποχρεώσεως απορρέουσας από το κοινοτικό δίκαιο συνάγεται από διοικητική πρακτική, οφείλει να αποδεικνύει ότι η συγκεκριμένη πρακτική είναι ως ένα βαθμό πάγια και γενικευμένη [29]. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή οφείλει να αποδεικνύει ότι οι αρχές του κράτους μέλους ακολουθούν παγίως και από μακρού χρόνου πρακτική η οποία έρχεται σε αντίθεση προς το κοινοτικό δίκαιο. Εντούτοις, στην υπό κρίση υπόθεση, δεν προκύπτει από τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία η ύπαρξη μιας κατ' επανάληψη και επιμόνως ακολουθούμενης πρακτικής· τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή αναφέρονται σε πορίσματα του έτους 2006 και όχι σε αφορώντα μεγαλύτερο χρονικό διάστημα εντός του οποίου ακολουθήθηκε ενδεχομένως πάγια πρακτική.

55. Κατ' εμέ, αυτός είναι και λόγος για τον οποίο πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο το τμήμα εκείνο του λόγου της προσφυγής σχετικά με τον εντοπισμό των μεταφορέων και στο πλαίσιο του οποίου η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία

26 — Βλ. σημείο 8 του υπομνήματος αντικρούσεως της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

27 — Βλ. σημείο 8 του υπομνήματος αντικρούσεως της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

28 — Υπενθυμίζω συναφώς ότι το Δικαστήριο, διαπιστώνοντας τη μη τήρηση υποχρεώσεως που απέρρεε από το κοινοτικό δίκαιο υπό το φως διοικητικής πρακτικής εντός συγκεκριμένου κράτους μέλους, στηρίζεται επί αρκούντως συγκεκριμένων στοιχείων προκειμένου να προσδιορίσει σε πόσες περιπτώσεις έχουν παραβιαστεί οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου στην πράξη: βλ., επί παραδείγματι, αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 2005, C-502/03, Επιτροπή κατά Ελλάδας (σκέψη 8) και της 29ης Μαρτίου 2007 C-423/05, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2007, σ. I-47, σκέψη 12).

29 — Βλ. συναφώς, προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 11 αποφάσεις Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 42) και Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (σκέψη 28), προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 12 απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (σκέψη 29), προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11 απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 50) και προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 12 απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας (σκέψη 21).

αθέτησε τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο i, της οδηγίας 91/628 και από το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2005.

ii) Αδειοδότηση των μεταφορέων

56. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004, κατά το έτος 2004 οι αρμόδιες αρχές εντόπισαν μεταφορείς χωρίς άδεια ή με άδεια, η ισχύς της οποία είχε λήξει. Επιπλέον, από το σημείο 6.3 της ανωτέρω εκθέσεως προκύπτει ότι, μολονότι επήλθαν ορισμένες βελτιώσεις ως προς τη διασφάλιση του ότι οι μεταφορείς είναι κάτοχοι αδειών, εντούτοις, σε αντίθεση προς ό,τι είχε προβλεφθεί αρχικά, δεν θεσπίστηκε η νομοθεσία με την οποία επρόκειτο να βελτιωθεί το σύστημα. Επίσης, από το προαναφερθέν σημείο της εκθέσεως προκύπτει ότι δεν τηρήθηκε σε τρεις από τις τέσσερις επιθεωρηθείσες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις η υποχρέωση ελέγχου του χρόνου μεταφοράς όταν πρόκειται για μεταφορές μακράς διαρκείας.

57. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006, το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων κάλεσε τις αρμόδιες τοπικές αρχές, προκειμένου να τελειοποιηθεί το σύστημα των αδειοδοτήσεων, να ενημερώσουν εγγράφως όλους τους μεταφορείς ότι καθίστανται υπεύθυνοι για την ανανέωση της αδείας τους, ότι οφείλουν να ζητούν την ανανέωσή της ένα μήνα πριν από τη λήξη της και ότι οφείλουν να ανακοινώνουν οποιαδήποτε τροποποίηση σχετικά με τους οδηγούς ή τα μέσα μεταφοράς. Στην έκθεση βεβαιώνεται ότι 49 από τις 54 αρμόδιες τοπικές αρχές απάντησαν ότι ενημέρωσαν τους μεταφορείς σχετικά με τις υποχρεώσεις τους, ενώ σε κάθε νομαρχιακή αυτοδιοίκηση την οποία επισκέφθηκαν οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ οι αρμόδιες αρχές είχαν προνοήσει να αποστείλουν τις πληροφορίες. Ακολούθως, από το ανωτέρω σημείο της εκθέσεως προκύπτει ότι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Λακωνίας οι μεταφορείς, η άδεια των οποίων είχε λήξει, κλήθηκαν εν γένει, με σχετική ανακοίνωση, να ζητήσουν την ανανέωσή τους, χωρίς, πάντως, να αποσταλούν ατομικές κοινοποιήσεις σε κάθε μεταφορέα.

58. Επιπλέον, στο σημείο 5.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 βεβαιώνεται ότι το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων δεν ενημερώθηκε για οποιαδήποτε παράβαση σχετικά με την αδειοδότηση των μεταφορέων. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Λακωνίας χορηγήθηκε άδεια σε μεταφορέα αν και ο τελευταίος δεν είχε υποβάλει τη γραπτή δήλωση κατά το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο ii, της οδηγίας 91/628. Ορισμένοι εκπρόσωποι των αρμόδιων τοπικών αρχών ισχυρίστηκαν ότι συγκεκριμένοι μεταφορείς, προερχόμενοι από τρίτες χώρες, διέθεταν ανίσχυρες άδειες τις οποίες δεν είχαν εκδώσει οι αρμόδιες ελληνικές αρχές.

59. Από το σημείο 6.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 προκύπτει ότι τα προταθέντα από το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων μέτρα εφαρμόστηκαν σε περιορισμένη κλίμακα και ανεπαρκώς. Στο ίδιο σημείο αναφέρεται επίσης ότι το εν λόγω Υπουργείο δεν είχε εγγυηθεί ότι οι προερχόμενοι από τρίτες χώρες μεταφορείς διέθεταν έγκυρη άδεια κατά το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο ii, της οδηγίας 91/628.

60. Τα προπαρατεθέντα πραγματικά περιστατικά δεν συνηγορούν, κατά την άποψή μου, υπέρ της απόψεως της Επιτροπής ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν τήρησε τις απορρέουσες από το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο ii, της οδηγίας 91/628 υποχρεώσεις σε σχέση με την αδειοδότηση των μεταφορέων.

61. Αληθεύει ότι στο σημείο 5.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 αναφέρεται ότι οι αρμόδιες αρχές εντόπισαν μεταφορείς στερουμένους αδειών ή διαθέτοντες άδεια, η ισχύς της οποίας είχε λήξει, εντούτοις, στην ίδια έκθεση δεν διευκρινίζεται ούτε πόσοι μεταφορείς ελέγχθηκαν σε ποιες και πόσες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, ούτε πόσοι, μεταξύ των ελεγχθέντων μεταφορέων, στερούνταν αδειών ή διέθεταν άδεια, η ισχύς της οποίας είχε λήξει. Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή υποστηρίζει με την προσφυγή της ότι δεν επρόκειτο απλώς για «μεμονωμένο περιστατικό» [30], όπως βεβαιώνει η Ελληνική Κυβέρνηση, αλλά μάλλον για «σημαντικό αριθμό μεμονωμένων περιπτώσεων» [31]. Εν τούτοις, δεν διευκρινίζει τον αριθμό των περιπτώσεων αυτών ή το ποσοστό των περιπτώσεων εκείνων όπου οι ελεγχθέντες μεταφορείς διαπιστώθηκε ότι στερούνταν αδείας ή κατείχαν άδεια, η ισχύς της οποίας είχε ήδη λήξει. Ακόμη και τα όσα διαλαμβάνει το σημείο 6.3 της ανωτέρω εκθέσεως καταλήγουν, κατά την άποψή μου, να είναι υπερβολικά γενικόλογα ώστε να είναι δυνατόν να γίνουν δεκτά τα υποστηριζόμενα από την Επιτροπή. Ομοίως, από την έκθεση η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 δεν προκύπτει σαφώς πόσοι μεταφορείς στερούνταν έγκυρης αδείας ή διέθεταν άδεια, η ισχύς της οποίας είχε λήξει. Αντιθέτως, ουδεμία παράβαση αφορώσα την αδειοδότηση των μεταφορέων επισημάνθηκε στο ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων, η δε έκθεση η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 αναφέρεται απλώς σε ορισμένες μεμονωμένες περιπτώσεις παραβάσεων.

62. Κατ' εμέ, οι ανωτέρω διαπιστώσεις σε καμία περίπτωση δεν είναι ικανές να αποδείξουν την ύπαρξη πάγιας και γενικευμένης διοικητικής πρακτικής δυνάμει της οποίας οι ελληνικές αρχές παραβίασαν τις απορρέουσες από το κοινοτικό δίκαιο υποχρεώσεις.

63. Ομοίως, θεωρώ ότι πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο το τμήμα του λόγου της προσφυγής σχετικά με την αδειοδότηση των μεταφορέων, σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε προς τις απορρέουσες από το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημείο ii, της οδηγίας 91/628, υποχρεώσεις.

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως

64. Κατ' εμέ, ο λόγος της προσφυγής σχετικά με τον εντοπισμό και την αδειοδότηση των μεταφορέων, με τον οποίο η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε προς τις απορρέουσες από το άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, σημεία i και ii, της οδηγίας 91/628, καθώς και από το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2005, υποχρεώσεις, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

30 — Βλ. σημείο 7 του υπομνήματος αντικρούσεως.
31 — Βλ. σημείο 43 του δικογράφου της προσφυγής.

3. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με τον έλεγχο των σχεδίων δρομολογίου

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

65. Η *Επιτροπή* προσάπτει στην Ελληνική Δημοκρατία το γεγονός ότι δεν θέσπισε τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι αρμόδιες αρχές προέβησαν στους υποχρεωτικούς ελέγχους των σχεδίων δρομολογίου κατά τη μεταφορά των ζώων. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Ελληνική Δημοκρατία αθέτησε με τον τρόπο αυτό τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα άρθρα 5, Α, παράγραφος 2, στοιχεία β΄, και στοιχείο δ΄, σημείο i, πρώτο εδάφιο, 8, παράγραφος 1, στοιχεία β΄ και δ΄, και 9 της οδηγίας 91/628. Επιπλέον, η Επιτροπή επικαλείται παράβαση των απορρεουσών από τα άρθρα 5, παράγραφος 4, και 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 υποχρεώσεων.

66. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ διαπίστωσαν παρατυπίες σε ορισμένα σχέδια δρομολογίων κατά τις αποστολές 9002/2003 (σημείο 5.4.2 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), 7273/2004 (σημεία 5.3. και 6.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής) και 8042/2006 (σημεία 5.4.2 και 6.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής). Τέτοιες παρατυπίες σημειώθηκαν, ειδικότερα, υπό το πρίσμα της υπερβολικής διαρκείας της μεταφοράς στην πλειονότητα των ελεγχθέντων σχεδίων δρομολογίου, σε περιπτώσεις μεταφοράς ζώων από άλλα κράτη μέλη με προορισμό τη σφαγή εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας.

67. Η *Ελληνική Κυβέρνηση* υποστηρίζει ότι κατά το 2003 εισήχθη με εγκύκλιο κατάλληλο σύστημα ελέγχου των πληροφοριών που περιλαμβάνουν τα σχέδια δρομολογίου. Επιπλέον, η εν λόγω Κυβέρνηση βεβαιώνει ότι σε περίπτωση κατά την οποία τα σχέδια δρομολογίου καταρτίστηκαν από τις αρμόδιες αρχές άλλων κρατών μελών, οι ελληνικές αρχές αδυνατούν να ελέγξουν τα στοιχεία που αυτά περιλαμβάνουν αλλά και τα κριτήρια που ελήφθησαν υπόψη εκ μέρους των ανωτέρω αρχών των άλλων κρατών μελών. Κατά την άποψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως, οι ελληνικές αρχές μπορούν να ελέγξουν αποκλειστικά την τήρηση παρόμοιων σχεδίων δρομολογίου.

68. Η *Επιτροπή* αντικρούει το επιχείρημα αυτό της Ελληνικής Κυβερνήσεως, ισχυριζόμενη ότι ο σκοπός του ελέγχου των σχεδίων δρομολογίου συνίσταται στην διασφάλιση της τηρήσεως των διατάξεων της οδηγίας 91/628. Κατά την άποψή της, ο έλεγχος δεν μπορεί να περιορίζεται απλώς στον έλεγχο της υπάρξεως του σχεδίου ή στον έλεγχο των στοιχείων που αυτό περιλαμβάνει, αλλά συνεπάγεται και τον έλεγχο αν η μεταφορά των ζώων χωρεί κατά τρόπο συνάδοντα προς την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση περί προστασίας των ζώων κατά την μεταφορά τους. Η Επιτροπή προσθέτει ότι την άποψη αυτή επιβεβαιώνει και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/628, το οποίο προβλέπει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν αν διαπιστωθεί, κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, ότι δεν έχουν τηρηθεί οι διατάξεις της εν λόγω οδηγίας. Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι είναι προφανές ότι ο απλός έλεγχος των απαριθμούμενων στα σχέδια δρομολογίου στοιχείων δεν αρκεί για την εκπλήρωση των απορρεουσών από την οδηγία 91/628 υποχρεώσεων. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι κατά το 2003 καθιερώθηκε με εγκύκλιο κατάλληλο σύστημα ελέγχου των πληροφοριών που περιλαμβάνουν τα σχέδια δρομολογίου, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ διαπίστωσαν επ' ευκαιρία

ειδικών ελέγχων ότι οι εν λόγω έλεγχοι δεν διεξήχθησαν ικανοποιητικώς.

β) Παραδεκτό

69. Σε σχέση με τον λόγο της προσφυγής περί του ελέγχου των σχεδίων δρομολογίου, η Επιτροπή συνάγει την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα άρθρα 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, σημείο i, πρώτο εδάφιο, 8, παράγραφος 1, στοιχεία β΄ και δ΄, και 9 της οδηγίας 91/628. Επίσης, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι συντρέχει παράβαση των άρθρων 5, παράγραφος 4, και 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005, διατάξεων ισοδυνάμων των προαναφερθεισών διατάξεων της οδηγίας.

70. Κατά το άρθρο 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας 91/628, τα κράτη μέλη προνοούν ώστε ο μεταφορέας να καταρτίζει για τα ζώα που πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής μεταξύ κρατών μελών ή να εξαχθούν προς τρίτες χώρες, σε περίπτωση κατά την οποία η διάρκεια του ταξιδίου υπερβαίνει τις οκτώ ώρες, σχέδιο δρομολογίου επισυναπτόμενο στο υγειονομικό πιστοποιητικό κατά τη διάρκεια του ταξιδίου, αλλά και να διευκρινίζει τα τυχόν σημεία στάσεως και μεταφορτώσεως. Το σχέδιο αυτό δρομολογίου καταρτίζεται κατά τρόπο συνάδοντα προς το υπόδειγμα το οποίο παρατίθεται στο κεφάλαιο VIII του παραρτήματος της οδηγίας. Το κεφάλαιο αυτό ρυθμίζει λεπτομερώς το περιεχόμενο του σχεδίου δρομολογίου, το οποίο πρέπει να περιλαμβάνει τα αφορώντα τον μεταφορέα στοιχεία, τον τρόπο μεταφοράς, το είδος και τον αριθμό των ζώων, τον τόπο αναχωρήσεως και τον τόπο αφίξεως, το δρομολόγιο και τη διάρκεια της διαδρομής, τους αριθμούς του υγειονομικού πιστοποιητικού ή του συνοδευτικού εγγράφου, τη σφραγίδα του κτηνιάτρου του τόπου αναχωρήσεως, τη σφραγίδα της αρμόδιας αρχής του σταθμού εξόδου, την ημερομηνία και την ώρα αναχωρήσεως, την ημερομηνία και την ώρα αφίξεως, το όνομα και την υπογραφή του υπευθύνου της μεταφοράς κατά τη διάρκεια του ταξιδίου, καθώς και τα στοιχεία σχετικά με τα σημεία στάσεως ή μεταφορτώσεως. Το άρθρο 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, σημείο i, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 91/628 ορίζει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο μεταφορέας να βεβαιώνεται ότι το πρωτότυπο του σχεδίου δρομολογίου συμπληρώνεται δεόντως από τα αρμόδια πρόσωπα την κατάλληλη στιγμή.

71. Ως ισοδύναμο των διατάξεων της οδηγίας 91/628 περί της υποχρεώσεως του μεταφορέα να συμπληρώσει τα σχέδια δρομολογίου κανόνα η Επιτροπή αναφέρει το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2005. Η ανωτέρω διάταξη ορίζει ότι, για τα ταξίδια μεγάλης διαρκείας μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών κατά τα οποία μεταφέρονται κατοικίδια ιπποειδή, πλην των εγγεγραμμένων ιπποειδών, βοοειδή, χοίροι και αιγοπρόβατα, οι μεταφορείς και οι διοργανωτές συμμορφώνονται με τις διατάξεις που αφορούν το ημερολόγιο ταξιδίου το οποίο παρατίθεται στο παράρτημα ΙΙ του κανονισμού. Από το σημείο 2 του παραρτήματος ΙΙ του κανονισμού 1/2005 προκύπτει ότι, το ημερολόγιο ταξιδίου αποτελείται από τα ακόλουθα τμήματα: προγραμματισμός, τόπος αναχωρήσεως, δήλωση του μεταφορέα και υπόδειγμα εκθέσεως ανωμαλιών. Το παράρτημα ΙΙ του κανονισμού 1/2005 ρυθμίζει λεπτομερώς, όσον αφορά συγκεκριμένα τμήματα, το περιεχόμενο των επιμέρους τμημάτων του ημερολογίου ταξιδίου.

72. Επομένως, οι διατάξεις της οδηγίας 91/628 απαιτούν από τον μεταφορέα να συμπληρώνει *σχέδιο δρομολογίου,* ενώ οι

διατάξεις του κανονισμού 1/2005 επιβάλλουν στον ίδιο την υποχρέωση να συντάσσει *ημερολόγιο ταξιδίου.* Από την αντιπαραβολή μεταξύ των δύο κανονιστικών κειμένων προκύπτει ότι το *σχέδιο δρομολογίου,* κατά την οδηγία 91/628, αντιστοιχεί σε μεγάλο βαθμό στο τμήμα 1 του *ημερολογίου ταξιδίου,* σχετικά με τον προγραμματισμό του ταξιδίου. Τα υπόλοιπα τμήματα του ημερολογίου ταξιδίου του κανονισμού 1/2005 περιλαμβάνουν, αντιθέτως, λεπτομερέστερες πληροφορίες από εκείνες του σχεδίου δρομολογίου της οδηγίας 91/628. Έτσι, επί παραδείγματι, το τμήμα 2 του ημερολογίου ταξιδίου, το οποίο αναφέρεται στον τόπο αναχωρήσεως, περιλαμβάνει το όνομα και τη διεύθυνση του φύλακα στον τόπο αναχωρήσεως, το τμήμα 3 του ημερολογίου ταξιδίου, το οποίο αναφέρεται στον τόπο προορισμού, περιλαμβάνει στοιχεία αφορώντα τον φύλακα στον τόπο προορισμού ή τον επίσημο κτηνίατρο, καθώς και στοιχεία αφορώντα τους πραγματοποιηθέντες ελέγχους, το τμήμα 4 περιλαμβάνει ειδική δήλωση του μεταφορέα, τέλος δε, το τμήμα 5 περιλαμβάνει ειδικό υπόδειγμα εκθέσεως ανωμαλιών. Από άποψη αυστηρά τυπική, ασφαλώς αληθεύει ότι η υποχρέωση συμπληρώσεως του σχεδίου δρομολογίου στοιχεί στην υποχρέωση συμπληρώσεως του τμήματος 1 του ημερολογίου ταξιδίου, τμήματος το οποίο αναφέρεται στον προγραμματισμό. Πάντως, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι το ημερολόγιο ταξιδίου συνιστά ενιαίο σύνολο και ότι, με την απλή συμπλήρωση του τμήματος 1 του ημερολογίου ταξιδίου, ο μεταφορέας δεν εκπληροί ακόμη τις απορρέουσες από το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2005, υποχρεώσεις στις οποίες αναφέρεται η Επιτροπή. Υπό την έννοια αυτή, θεωρώ ότι η εκ μέρους της Επιτροπής αναφορά στη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2005 με τον λόγο της προσφυγής σχετικά με τον έλεγχο των σχεδίων δρομολογίου είναι απαράδεκτη.

73. Με τον συγκεκριμένο λόγο της προσφυγής της, η Επιτροπή αναφέρεται επίσης στο άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχεία β΄, και δ΄, της οδηγίας 91/628. Σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες αρχές να ελέγχουν αν τηρούνται οι επιταγές της οδηγίας χωρίς διακρίσεις, ελέγχοντας τα μεταφορικά μέσα και τα ζώα κατά τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς κατά τον χρόνο αφίξεώς τους στους τόπους προορισμού (στοιχείο β΄), καθώς και τα στοιχεία που αφορούν τα συνοδευτικά έγγραφα (στοιχείο δ΄). Κατά την άποψη της Επιτροπής, ισοδύναμο του ανωτέρω κανόνα είναι το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005, σύμφωνα με το οποίο η αρμόδια αρχή διενεργεί, οποτεδήποτε κατά το ταξίδι μεγάλης διαρκείας, τους κατάλληλους, τυχαίους ή στοχοθετημένους, ελέγχους προκειμένου να επαληθεύσει αν οι δηλωθέντες χρόνοι ταξιδίου είναι πραγματοποιήσιμοι και αν το ταξίδι συνάδει με τον κανονισμό, ειδικότερα δε αν οι χρόνοι ταξιδίου και οι περίοδοι αναπαύσεως συνάδουν με τα διαλαμβανόμενα στο παράρτημα I, κεφάλαιο V, του κανονισμού όρια.

74. Σε σχέση με τις υποχρεώσεις ελέγχου, μπορεί να διαπιστωθεί ότι η απορρέουσα από το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 υποχρέωση δεν στοιχεί καθ' ολοκληρία στην υποχρέωση του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχεία β΄, και δ΄, της οδηγίας 91/628. Ενώ οι απορρέουσες από την οδηγία 91/628 υποχρεώσεις άπτονται του ελέγχου των μέσων μεταφοράς και των ζώων, καθώς και εν γένει του ελέγχου των στοιχείων που παρατίθενται στα συνοδευτικά έγγραφα, οι εκ του κανονισμού 1/2005 υποχρεώσεις άπτονται του ελέγχου των χρόνων ταξιδίου και των περιόδων αναπαύσεως, καθώς και εν γένει του αν το ταξίδιο συνάδει με τον κανονισμό. Επιπλέον, η υποχρέωση ελέγχου κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 αναφέρεται αποκλειστικά στους ελέγχους σε περίπτωση ταξιδίων μεγάλης διαρκείας, ενώ, αντιθέτως, το

άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/628 δεν περιορίζεται στους ελέγχους των ταξιδίων της μορφής αυτής. Μια περαιτέρω διαφορά μεταξύ των δύο διατάξεων διαπιστώνεται καθ' ο μέτρο η αρμόδια αρχή διενεργεί, βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005, τυχαίους ή στοχοθετημένους ελέγχους *ανά πάσα στιγμή* κατά τη διάρκεια του ταξιδίου μεγάλης διαρκείας, ενώ, αντιθέτως, το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 91/628 αναφέρεται αποκλειστικά στους ελέγχους των μέσων μεταφοράς και των ζώων *κατά τον χρόνο της αφίξεώς τους στους τόπους προορισμού* [32]. Για τον λόγο αυτό, συνάγω ότι η αναφορά της Επιτροπής στο άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 είναι απαράδεκτη.

75. Το άρθρο 9 της οδηγίας 91/628 αναφέρεται στην ακολουθητέα συμπεριφορά σε περίπτωση διαπιστώσεως ότι δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις της οδηγίας. Η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου προβλέπει ότι, αν κατά τη μεταφορά διαπιστωθεί ότι οι διατάξεις της οδηγίας δεν τηρούνται ή δεν έχουν τηρηθεί, η αρμόδια αρχή του τόπου όπου χωρεί η διαπίστωση απαιτεί από τους υπευθύνους του μεταφορικού μέσου να λάβουν κάθε μέτρο που η αρμόδια αρχή κρίνει αναγκαίο για την εξασφάλιση της καλής διαβιώσεως των μεταφερόμενων ζώων. Αναλόγως των περιπτώσεων, τα μέτρα αυτά μπορούν να συνίστανται: α) στην ολοκλήρωση του ταξιδίου ή στην επιστροφή των ζώων στον τόπο αναχωρήσεως μέσω του πλέον σύντομου δρόμου, εφόσον αυτό δεν προκαλεί άσκοπη ταλαιπωρία των ζώων β) στην προσήκουσα στέγαση των ζώων και στην παροχή της αναγκαίας περιποιήσεως μέχρι την επίλυση του προβλήματος, γ) στη σφαγή τους χωρίς ταλαιπωρία [33]. Οι υπόλοιπες παράγραφοι του άρθρου 9 της οδηγίας 91/628 περιλαμβάνουν διατάξεις ως προς τις επιπτώσεις όταν ο υπεύθυνος της μεταφοράς δεν τηρεί τις οδηγίες της αρμόδιας αρχής, καθώς και διατάξεις σχετικές με τις ενώπιον των εθνικών αρχών διαδικασίες. Όσον αφορά τη συγκεκριμένη υποχρέωση, η Επιτροπή δεν αναφέρεται σε καμία διάταξη του κανονισμού 1/2005.

γ) Νομική εκτίμηση

76. Προς στήριξη του συγκεκριμένου λόγου της προσφυγής σχετικά με τον έλεγχο των σχεδίων δρομολογίου, η Επιτροπή αναφέρεται πρωτίστως στο σημείο 5.4.2 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9002/2003, από το οποίο προκύπτει ότι τα συνοδευτικά των ζώων έγγραφα κατά τη διάρκεια της μεταφοράς εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας δεν περιελάμβαναν στοιχεία σχετικά με τον χρόνο αναχωρήσεως. Επίσης, από το προαναφερθέν σημείο προκύπτει ότι οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ εντόπισαν και παρατυπίες όσον αφορά ορισμένα έγγραφα τα οποία είχαν ήδη εξετάσει οι αρμόδιες εθνικές αρχές. Συγκεκριμένα, τα αντίγραφα των υγειονομικών πιστοποιητικών και των σχεδίων δρομολογίου, τα οποία συνόδευαν ζώα προερχόμενα από την Ισπανία, τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες και προορίζονταν για σφαγή εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας, ήσαν ασαφή και δεν περιελάμ-

32 — Γεγονός είναι ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 91/628 προβλέπει την υποχρέωση ελέγχου των μέσων μεταφοράς και των ζώων *κατά τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς*, πλην όμως η Επιτροπή αναφέρεται, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου της προσφυγής της, αποκλειστικά στο άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχεία β΄ και δ΄, της εν λόγω οδηγίας. Βλ. σημείο 49 της προσφυγής της Επιτροπής.

33 — Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/628 ορίζει επίσης ότι ο προορισμός και η χρήση των σφαγίων αυτών των ζώων διέπονται από τις διατάξεις της οδηγίας 64/433/ΕΟΚ [Οδηγία 64/433/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1964, περί υγειονομικών προβλημάτων στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών νωπών κρεάτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 129)]. Το ίδιο άρθρο 9, παράγραφος 1, ορίζει περαιτέρω, στο τρίτο εδάφιο, ότι κάθε διάταξη θεσπιζόμενη βάσει του δευτέρου εδαφίου κοινοποιείται στην αρμόδια αρχή μέσω του δικτύου ΑΝΙΜΟ, με τις, μεταξύ άλλων, και δημοσιονομικές λεπτομέρειες εφαρμογής που καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 17 της οδηγίας 91/628.

βαναν ορισμένες σημαντικές πληροφορίες. Ο χρόνος του ταξιδίου, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην πλειονότητα των σχεδίων δρομολογίου, ήταν αντιφατικός και ανέφικτος. Η ενδιάμεση ανάπαυση (μεταξύ της ενδιάμεσης στάσεως στη Νότια Ιταλία και του τελικού προορισμού εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας) δεν είχε καταχωριστεί στο σχέδιο δρομολογίου.

77. Η Επιτροπή αναφέρεται επίσης στο σημείο 5.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 [34], από το οποίο προκύπτει ότι το Ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων κάλεσε τις αρμόδιες αρχές συγκεκριμένων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων να υποβάλουν πρόγραμμα ελέγχων για το 2003· το πρόγραμμα αυτό υποβλήθηκε μόνο από 6 εκ των 54 νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, ήτοι από το 11,1 % αυτών. Από το συγκεκριμένο σημείο προκύπτει επίσης ότι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας και κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους 2003 ελέγχθηκε το 92 % των φορτίων στον τόπο προορισμού, ενώ κατά το τρίτο τρίμηνο του ιδίου έτους το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 83 %. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Καρδίτσας διενεργήθηκαν έλεγχοι στον τόπο αναχωρήσεως, ενώ στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Λάρισας διεξήγοντο κάθε τρίμηνο από τρεις έως πέντε έλεγχοι χωρίς προειδοποίηση στα σφαγεία, πλην όμως στους ελέγχους αυτούς δεν περιελήφθησαν οι μεταφορές μεγάλης διαρκείας. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Τρικάλων έλαβαν χώρα έλεγχοι κατά τον χρόνο εκφορτώσεως μετά τη μεταφορά μεγάλης διαρκείας. Επιπλέον, από το συγκεκριμένο σημείο της εκθέσεως προκύπτει ότι κατά το 2003 οι εθνικές αρχές επιθεώρησαν 6 808 οχήματα, διαπιστώνοντας 3 παραβάσεις και 24 παρατυπίες σχετικά με τα συνοδευτικά έγγραφα. Κατά τη διάρκεια της αποστολής των επιθεωρητών του ΓΤΚΘ εντοπίστηκαν και ορισμένες περαιτέρω παρατυπίες οι οποίες είχαν διαλάθει της προσοχής των αρμόδιων εθνικών αρχών [35].

78. Το σημείο 6.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 αναφέρεται, αντιθέτως, στο γεγονός ότι οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις δεν υπέβαλαν στην πλειονότητά τους πρόγραμμα ελέγχου, ενώ, όσον αφορά τις επιθεωρηθείσες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, υπήρχε ασάφεια ως προς τις λεπτομέρειες και εν γένει ως προς την αναγκαιότητα διενεργείας ελέγχων επί των σχεδίων δρομολογίου [36].

79. Η Επιτροπή επικαλείται περαιτέρω τα σημεία 5.4.2 και 6.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006. Από το σημείο 5.4.2 της εκθέσεως αυτής προκύπτει ότι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Κιλκίς, η αρμόδια εθνική αρχή διευκρίνισε ότι σε ουδένα προέβη έλεγχο επί των σχεδίων δρομολογίου. Στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις Μεσσηνίας, Λακωνίας, Θεσπρωτίας και Ηλείας οι αρμόδιες για τη διεξαγωγή του ελέγχου εθνικές αρχές δεν εντόπισαν σχέδια δρομολογίου περιλαμβάνοντα υπερβολικά μακρύ χρόνο μεταφοράς ή πάσχοντα παρατυπία. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Θεσπρωτίας οι αρμόδιες τοπικές αρχές αφαίρεσαν τα πρωτότυπα των σχεδίων

34 — Η Επιτροπή δεν αναφέρεται ρητώς με το δικόγραφο της προσφυγής της στο συγκεκριμένο σημείο της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004, παραθέτω, όμως, το περιεχόμενό του καθ' ο μέτρο ασκεί επιρροή στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου της προσφυγής.

35 — Επί παραδείγματι, το γεγονός ότι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Λάρισας σε μεγάλο αριθμό σχεδίων δρομολογίου αναφερόταν υπερβολική διάρκεια του ταξιδίου ή το γεγονός ότι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας τα σχέδια δρομολογίου δεν περιελάμβαναν ορισμένα σημαντικά στοιχεία.

36 — Η Επιτροπή αναφέρεται επίσης στο σημείο 5.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004, από το οποίο προκύπτει ότι μόνο σε μία από τις τέσσερις επιθεωρηθείσες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις διενεργήθη έλεγχος επί των σχεδίων δρομολογίου, ήτοι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας. Πάντως, από το ανωτέρω σημείο της εκθέσεως δεν προκύπτουν τα όσα υποστήριξε η Επιτροπή, αλλά μάλλον ότι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας ελέγχθηκαν οι ένορκες δηλώσεις των μεταφορέων σε σχέση με τη συνήθη διαδρομή τους· αντιθέτως, από το ανωτέρω σημείο δεν προκύπτει ότι η νομαρχιακή αυτή αυτοδιοίκηση ήταν η μόνη όπου διενεργήθηκε έλεγχος επί των σχεδίων δρομολογίου.

δρομολογίου αντί να τα επιστρέψουν στους μεταφορείς οι οποίοι θα έπρεπε να τα προσκομίσουν στις αρμόδιες αρχές του τόπου προελεύσεως. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Πατρών οι αρμόδιες εθνικές αρχές έλεγξαν τα σχέδια δρομολογίου μόνο μέχρι τον λιμένα, όχι όμως και για το εναπομένον τμήμα του ταξιδίου μέχρι τον προορισμό· έτσι, δεν υπέπεσε στην αντίληψη των αρμόδιων εθνικών αρχών ότι ο χρόνος ταξιδίου για ορισμένες μεταφορές με προορισμό τις νήσους Λέσβο και Χίο ήταν μεγαλύτερος από τον επιτρεπόμενο. Στο σημείο 6.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 βεβαιώνεται περαιτέρω ότι και οι αρμόδιες τοπικές αρχές οι οποίες είχαν καταρτίσει πρόγραμμα ελέγχου των σχεδίων δρομολογίου δεν επέτυχαν τους προκαθορισθέντες στόχους αφ' ης στιγμής στηρίχθηκαν εν γένει επί των διενεργηθέντων στα σφαγεία ελέγχων, ενώ κατά καιρούς προέβησαν σε όχι ιδιαίτερα λυσιτελείς ελέγχους.

80. Από τις διατάξεις στις οποίες αναφέρεται η Επιτροπή στο πλαίσιο του παρόντος λόγου προκύπτει ότι η προσφεύγουσα επικαλείται τη μη τήρηση πέντε διακριτών υποχρεώσεων που βαρύνουν την Ελληνική Δημοκρατία:

— της υποχρεώσεως να λαμβάνεται μέριμνα ώστε οι μεταφορείς να διαθέτουν σχέδιο δρομολογίου (άρθρο 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 91/628),

— της υποχρεώσεως να λαμβάνεται μέριμνα ώστε τα σχέδια δρομολογίου των μεταφορέων να είναι νομότυπα και δεόντως συμπληρωμένα (άρθρο 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο δ', σημείο i, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 91/628),

— της υποχρεώσεως ελέγχου των μέσων μεταφοράς και των ζώων κατά τον χρόνο αφίξεώς τους στον τόπο προορισμού (άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 91/628),

— της υποχρεώσεως ελέγχου των ενδείξεων που αναγράφονται στα συνοδευτικά έγγραφα (άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', της οδηγίας 91/628), και

— της υποχρεώσεως θεσπίσεως μέτρων σε περίπτωση παρατυπιών (άρθρο 9 της οδηγίας 91/628).

81. Από τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή είναι αδύνατο, κατ' εμέ, να συμπεράνω ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν τήρησε την υποχρέωσή της να μεριμνήσει ώστε οι μεταφορείς να διαθέτουν σχέδιο δρομολογίου (άρθρο 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 91/628). Από καμία έκθεση συνταχθείσα κατόπιν των αποστολών που πραγματοποιήθηκαν δεν προκύπτει ότι οι μεταφορείς *δεν διέθεταν* τα σχέδια δρομολογίου. Ως εκ τούτου, κατά την άποψή μου, επιβάλλεται η απόρριψη ως αβάσιμου του τμήματος του λόγου της προσφυγής με τον οποίο η Επιτροπή επικαλείται μη τήρηση της εκ του άρθρου 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 91/628 υποχρεώσεως.

82. Η υποχρέωση να λαμβάνεται μέριμνα ώστε τα σχέδια δρομολογίου των μεταφορέων να είναι νομότυπα και δεόντως συμπλη-

ρωμένα (άρθρο 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, σημείο i, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 91/628) σημαίνει ότι απαιτείται τα σχέδια δρομολογίου να περιλαμβάνουν όλα τα αναγκαία στοιχεία τα οποία και πρέπει να είναι ορθά και επαρκή (επί παραδείγματι, απαιτείται ο χρόνος ταξιδίου να μην είναι υπερβολικά μεγάλος). Ως προς τη μη τήρηση της υποχρεώσεως αυτής, μολονότι η Επιτροπή προσκόμισε αποδείξεις από τις οποίες προκύπτει ότι από τα σχέδια δρομολογίου συνάγονται τέτοιες παρατυπίες, εντούτοις, κατ' εμέ, τα ανωτέρω αποδεικτικά στοιχεία δεν είναι αρκούντως ακριβή ώστε να αποδεικνύουν πάγια και γενικευμένη αθέτηση των υποχρεώσεων που υπέχουν οι ελληνικές αρχές. Έτσι, επί παραδείγματι, οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ διαπίστωσαν ότι «ορισμένα έγγραφα» έπασχαν παρατυπίες, ότι ο χρόνος ταξιδίου «στην πλειονότητα των σχεδίων δρομολογίου» ήταν αντιφατικός και ανέφικτος και ότι για «ορισμένες μεταφορές» ο χρόνος μεταφοράς ήταν μεγαλύτερος από τον επιτρεπόμενο. Ουδεμία υφίσταται αμφιβολία ως προς το ότι εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας διαπιστώθηκαν ορισμένες παρατυπίες όσον αφορά τα σχέδια δρομολογίου, αλλ' από τα προσκομισθέντα από την Επιτροπή στοιχεία δεν προκύπτει το ποσοστό που εκπροσωπούν οι ως άνω παρατυπίες σε σχέση με τις ελεγχθείσες περιπτώσεις. Κατ' εμέ, η Επιτροπή δεν προσκόμισε αρκούντως επαρκή στοιχεία προκειμένου να αποδείξει αθέτηση της υποχρεώσεως να διασφαλίζεται το σύννομο των σχεδίων δρομολογίου. Επομένως, κατ' εμέ, το τμήμα του λόγου της προσφυγής, βάσει του οποίου η Επιτροπή συνάγει αθέτηση της απορρέουσας από το άρθρο 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, σημείο i, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 91/628 υποχρεώσεως, είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

83. Όσον αφορά την υποχρέωση ελέγχου των μεταφορικών μέσων και των ζώων κατά την άφιξή τους στους τόπους προορισμού (άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β΄, της οδηγίας 91/628), η Επιτροπή ουδεμία προσκόμισε απόδειξη, κατά την άποψή μου. Ουδέν χωρίο απαντά στις εκθέσεις των οποίων γίνεται αναφορά όπου να βεβαιώνεται ρητώς ότι τα μεταφορικά μέσα δεν ελέγχθησαν *στον τόπο προορισμού*. Αντιθέτως, από τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ως δεδομένο [37] ότι στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας ελέγχθηκαν κατά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο του έτους 2003 το 92 % και 83 % αντιστοίχως των φορτίων στον τόπο προορισμού. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο το τμήμα του λόγου της προσφυγής με το οποίο η Επιτροπή συνάγει παράβαση του άρθρου 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β΄, της οδηγίας 91/628.

84. Και το τμήμα του λόγου με το οποίο η Επιτροπή συνάγει αθέτηση της υποχρεώσεως ελέγχου των ενδείξεων οι οποίες αναγράφονται στα συνοδευτικά έγγραφα (άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 91/628) είναι, κατά την άποψή μου, αβάσιμο. Μολονότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν υπέβαλαν, όσον αφορά συγκεκριμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, κατά το έτος 2003 κανένα πρόγραμμα ελέγχων, εντούτοις, προκύπτει από το σημείο 5.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 ότι στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις που επισκέφθηκαν οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ διενεργήθηκαν σε κάθε περίπτωση παρόμοιοι έλεγχοι. Αληθεύει ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν εντόπισαν σε ορισμένες περιπτώσεις τις υφιστάμενες παρατυπίες, σε κάθε όμως περίπτωση προέβησαν σε ελέγχους: όσον αφορά το έτος 2003, επί παραδείγματι, προκύπτει σαφώς το στοιχείο ότι διενεργήθηκαν 6 808 έλεγχοι. Κατόπιν αυτού, προτείνω την απόρριψη ως αβασίμου του τμήματος του λόγου της προσφυγής με το οποίο η Επιτροπή συνάγει παράβαση του άρθρου 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 91/628.

37 — Βλ. σημείο 77 των ανά χείρας προτάσεων.

85. Όσον αφορά την υποχρέωση λήψεως μέτρων σε περίπτωση παρατυπιών (άρθρο 9 της οδηγίας 91/628), φρονώ ότι η Επιτροπή ουδεμία παρέσχε απόδειξη σε σχέση με το συγκεκριμένο τμήμα του λόγου της προσφυγής. Τυχόν διαπίστωση παραβάσεως της υποχρεώσεως στην οποία αναφέρεται το εν λόγω άρθρο θα απαιτούσε την απόδειξη του γεγονότος ότι οι αρμόδιες ελληνικές αρχές δεν συμπεριεφέρθησαν προσηκόντως κατά τη βεβαίωση των παραβάσεων. Εντούτοις, η Επιτροπή ουδέν προσκόμισε στοιχείο ικανό να αποδείξει σε πόσες περιπτώσεις και σε ποιες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις οι αρμόδιες εθνικές αρχές διαπίστωσαν παραβάσεις, χωρίς ακολούθως να θεσπίσουν πρόσφορα μέτρα. Για τον λόγο αυτό, θεωρώ αναγκαία την απόρριψη ως αβάσιμου του τμήματος του λόγου της προσφυγής με τον οποίο η Επιτροπή συνάγει παράβαση του άρθρου 9 της οδηγίας 91/628.

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως

86. Φρονώ ότι πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο λόγος της προσφυγής σχετικά με τον έλεγχο των σχεδίων δρομολογίου, με τον οποίο η Επιτροπή συνάγει αθέτηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα άρθρα 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, 5, Α, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, σημείο i, πρώτη περίπτωση, 8, πρώτο εδάφιο, στοιχεία β΄ και δ΄, και 9 της οδηγίας 91/628.

4. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την ανυπαρξία εγκαταστάσεων αναπαύσεως των ζώων στους λιμένες

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

87. Η *Επιτροπή* προσάπτει στην Ελληνική Δημοκρατία ότι, όπως προκύπτει από την αποστολή 9211/2003 (σημείο 5.2.2 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής) καθώς και από την αποστολή 8042/2006 (σημείο 5.4.2 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), στους λιμένες πορθμείων ή εγγύς αυτών η Ελληνική Δημοκρατία δεν προέβλεψε τα σημεία στάσεως όπου τα ζώα έχουν τη δυνατότητα να αναπαυθούν επί 12ωρο μετά την εκφόρτωση από το πλοίο εφόσον η διάρκεια της θαλάσσιας μεταφοράς υπερβαίνει τις 29 ώρες. Επ' αυτού, η Επιτροπή επικαλείται, με τους ισχυρισμούς που προβάλλει στο δικόγραφο της προσφυγής της, αθέτηση της υποχρεώσεως που απορρέει από το σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β΄ [38], του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

88. Όσον αφορά έναν από τους δύο λιμένες (Ηγουμενίτσα), η Επιτροπή διαπιστώνει ότι υφίστανται οι χώροι οι οποίοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως σημεία στάσεως, πλην όμως τούτο είναι ανέφικτο λόγω ελλείψεως αδείας εκ μέρους των αρμόδιων αρχών για τη χρησιμοποίησή τους προς τον σκοπό αυτό. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Κυβέρνηση παρέσχε τη διαβεβαίωση, απαντώντας στην αιτιολογημένη γνώμη, ότι

38 — Για την ορθή παραπομπή στο σημείο 48, αριθ. 7, στοιχείο β΄, του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628, βλ. ανωτέρω υποσημείωση 5.

έλαβε τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστούν τα σημεία στάσεως στον συγκεκριμένο λιμένα. Κατά την άποψή της, πάντως, η ως άνω κυβέρνηση δεν παρέσχε κανένα αποδεικτικό στοιχείο προκειμένου να στηρίξει τη διαβεβαίωσή της.

89. Η *Ελληνική Κυβέρνηση* ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν αναφέρθηκε σε καμία συγκεκριμένη περίπτωση όπου η θαλάσσια μεταφορά μεταξύ δύο κοινοτικών λιμένων ενδέχεται να υπερβεί τις 29 ώρες σε διάρκεια. Η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β', του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628 δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν την ύπαρξη σημείων στάσεως εντός των λιμένων· κατά την άποψή της, η διάταξη αυτή επιβάλλει στους μεταφορείς την υποχρέωση να προβλέπουν, κατά την κατάρτιση των σχεδίων τους δρομολογίου —τα οποία περιλαμβάνουν και τη θαλάσσια μεταφορά— στάσεις σε κατάλληλα σημεία στάσεως. Επιπλέον, η Ελληνική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι στην πράξη ουδεμία μεταφορά μεταξύ ενός οποιουδήποτε ελληνικού λιμένα πορθμείων και ενός άλλου κοινοτικού λιμένα πορθμείων υπερβαίνει τις 29 ώρες. Η Ελληνική Κυβέρνηση παρατηρεί συναφώς ότι η διάρκεια της μεταφοράς μεταξύ του ιταλικού λιμένα Bari και του ελληνικού λιμένα της Ηγουμενίτσας, ο οποίος είναι ο κύριος διαμετακομιστικός ελληνικός λιμένας, δεν υπερβαίνει τις 10 με 11 ώρες, ενώ η διάρκεια της μεταφοράς μεταξύ του λιμένα Bari και του λιμένα των Πατρών δεν υπερβαίνει τις 15 ώρες.

90. Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η *Επιτροπή* αμφισβητεί τα επιχειρήματα της Ελληνικής Κυβερνήσεως. Παρατηρεί ότι από το γράμμα του σημείου 48, ψηφίου 7, στοιχείο β', του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628 προκύπτει σαφώς ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέπουν σημεία στάσεως εντός των λιμένων ή σε άμεση γειτνίαση με αυτούς. Η Επιτροπή υποστηρίζει περαιτέρω ότι είναι ανακριβής ο ισχυρισμός της Ελληνικής Κυβερνήσεως, ότι ουδεμία μεταφορά μεταξύ οποιουδήποτε ελληνικού λιμένα πορθμείων και άλλου κοινοτικού λιμένα πορθμείων υπερβαίνει σε διάρκεια τις 29 ώρες.

β) Παραδεκτό

91. Όσον αφορά τον λόγο της προσφυγής σχετικά με την ανυπαρξία σημείων στάσεως, η Επιτροπή επικαλείται αθέτηση της υποχρεώσεως βάσει του σημείου 48, ψηφίο 7, στοιχείο β', του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628 ή αθέτηση της υποχρεώσεως βάσει του σημείου 1.7, στοιχείο β', του κεφαλαίου V του παραρτήματος I του κανονισμού 1/2005. Οφείλω, πάντως, να υπογραμμίσω ότι η Επιτροπή συμπεραίνει ότι συντρέχει αθέτηση των προβλεπόμενων από τις ανωτέρω διατάξεις των δύο κανονιστικών πράξεων υποχρεώσεων μόνο στο πλαίσιο της νομικής εκτιμήσεως της προσφυγής της, ενώ με τα απαριθμούμενα στο ίδιο δικόγραφο αιτήματά της επικαλείται μόνο την αθέτηση της υποχρεώσεως βάσει του σημείου 48, ψηφίο 7, στοιχείο β', του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628, αλλ' όχι και αθέτηση της απορρέουσας από το σημείο 1.7, στοιχείο β', του κεφαλαίου V του παραρτήματος I του κανονισμού 1/2005 υποχρεώσεως.

92. Το σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β', του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628 ορίζει ότι, σε περίπτωση θαλάσσιας μεταφοράς που συνδέει τακτικά και απευθείας δύο γεωγραφικά σημεία της Κοινότητας με τη βοήθεια οχημάτων τα οποία φορτώνονται στα πλοία χωρίς να εκφορτώνονται τα ζώα, αυτά πρέπει να διαθέτουν χρόνο αναπαύσεως 12 ωρών μετά την εκφόρ-

τωσή τους στον λιμένα προορισμού ή σε άμεση γειτνίασή του, εκτός και αν η διάρκεια της θαλάσσιας μεταφοράς εντάσσεται στο γενικό πρόγραμμα των σημείων 2, 3 και 4 του εν λόγω παραρτήματος.

93. Εξάλλου, το σημείο 1.7, στοιχείο β΄, του κεφαλαίου V του παραρτήματος I του κανονισμού 1/2005 ορίζει ότι, σε περίπτωση θαλάσσιας μεταφοράς που συνδέει τακτικά και απευθείας δύο γεωγραφικά σημεία της Κοινότητας με τη βοήθεια οχημάτων τα οποία φορτώνονται στα πλοία χωρίς να εκφορτώνονται τα ζώα, αυτά πρέπει να διαθέτουν χρόνο αναπαύσεως 12 ωρών μετά την εκφόρτωσή τους στον λιμένα προορισμού ή σε άμεση γειτνίασή του, εκτός αν η διάρκεια της θαλάσσιας μεταφοράς εντάσσεται στο γενικό πρόγραμμα των σημείων 1.2 έως 1.4 του σχετικού κεφαλαίου του παραρτήματος I.

94. Από την αντιπαραβολή των δύο αυτών διατάξεων προκύπτει ότι προβλέπουν τη σχετική υποχρέωση αναπαύσεως επί δωδεκάωρο των ζώων σε περίπτωση θαλάσσιας μεταφοράς στο πλαίσιο τακτικής συνδέσεως με τη βοήθεια οχημάτων τα οποία φορτώνονται στα πλοία χωρίς την εκφόρτωση των ζώων [39]. Για τον λόγο αυτό, η αναφορά της Επιτροπής στο σημείο 1.7, στοιχείο β΄, του κεφαλαίου V του παραρτήματος I του κανονισμού 1/2005 θα μπορούσε, κατ' αρχήν, να γίνει παραδεκτώς. Εντούτοις, η Επιτροπή δεν ζητεί, με τα αιτήματά της που παρατίθενται στο δικόγραφο της προσφυγής της, να διαπιστωθεί η αθέτηση της απορρέουσας από το συγκεκριμένο σημείο του παραρτήματος του κανονισμού 1/2005 υποχρεώσεως. Επίσης, η Επιτροπή διευκρίνισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι οι διατάξεις της οδηγίας 91/628 είναι επαρκείς προκειμένου να διαπιστωθεί η αθέτηση των υποχρεώσεων στην υπό κρίση υπόθεση, ενώ αναφέρεται στις διατάξεις του κανονισμού 1/2005 μόνο προκειμένου να αποδείξει ότι η παράβαση της Ελληνικής Δημοκρατίας έχει αδιάλειπτο χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο του παρόντος λόγου της προσφυγής, προτίθεμαι να εξετάσω μόνον το αν η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β΄, του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

γ) Νομική εκτίμηση

95. Στο πλαίσιο της αναλύσεως του λόγου σχετικά με την ανυπαρξία σημείων στάσεως εντός των λιμένων, πρέπει πρωτίστως να διευκρινιστεί ποιες υποχρεώσεις υπέχει το κράτος μέλος βάσει του σημείου 48, ψηφίο 7, στοιχείο β΄, του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

96. Κατ' αρχάς, αν και με την ανωτέρω διάταξη δεν προβλέπεται ρητώς ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν σημεία στάσεως για τα ζώα εντός των λιμένων, πάντως, κατ' εμέ, η σχετική υποχρέωση είναι απόρροια της επιταγής τα ζώα να διαθέτουν περίοδο αναπαύσεως 12 ωρών μετά την εκφόρτωσή τους στον λιμένα προορισμού ή σε άμεση γειτνίασή του. Εκτιμώ ότι είναι αδύνατο να συμμεριστώ την άποψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως, σύμφωνα με την οποία από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει μόνον υποχρέωση για τους μεταφορείς να προβλέπουν, κατά την κατάρτιση των σχεδίων τους δρομολογίου —τα οποία περιλαμβάνουν και τη θαλάσσια μεταφορά— στάσεις σε κατάλληλα σημεία αναπαύσεως.

39 — [Η υποσημείωση αφορά αποκλειστικά τις ανά χείρας προτάσεις στη σλοβενική γλώσσα].

Αν ο χρόνος μεταφοράς δεν εμπίπτει στον χρόνο στον οποίο αναφέρονται τα σημεία 2 και 4 του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628 [40], τα ζώα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα αναπαύσεως εντός των λιμένων και όχι αλλού κατά τη διάρκεια της διαδρομής.

97. Δεύτερον, θα ήθελα να υπογραμμίσω την πεπλανημένη άποψη της Επιτροπής ότι τα σημεία στάσεως είναι αναγκαία οσάκις η μεταφορά υπερβαίνει σε διάρκεια τις 29 ώρες. Από τα σημεία 2, 3 και 4 του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628 προκύπτει ότι οι ανώτατοι επιτρεπόμενοι χρόνοι για τη μεταφορά διαφέρουν και εξαρτώνται από τον εξοπλισμό του οχήματος το οποίο χρησιμοποιείται για τη μεταφορά των ζώων, καθώς και από το είδος των μεταφερόμενων ζώων [41]. Ο χρόνος μεταφοράς των μονόπλων κατοικιδίων ζώων και των κατοικιδίων βοοειδών, αιγοαιγοπροβάτων και χοίρων δεν πρέπει να υπερβαίνει κατ' αρχήν τις *οκτώ ώρες* [42]. Η ως άνω ανώτατη διάρκεια του ταξιδίου μπορεί να παραταθεί εφόσον τα οχήματα με τα οποία γίνεται η μεταφορά ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες απαιτήσεις, όπως, επί παραδείγματι, η ύπαρξη στο δάπεδο του οχήματος ικανής στρωμνής, επαρκής ποσότητα ζωοτροφών και ύδατος, αερισμός, καθώς και κινητά χωρίσματα για τη δημιουργία διαμερισμάτων [43]. Εφόσον τα οχήματα πληρούν τα ανωτέρω προαπαιτούμενα, η ανώτατη διάρκεια της μεταφοράς των μη απογαλακτισμένων ζώων είναι *εννέα ώρες*, μετά την παρέλευση των οποίων πρέπει να αναπαύονται επί τουλάχιστον μία ώρα, οπότε μπορούν να συνεχίσουν το ταξίδι για *άλλες εννέα ώρες*. Η ανώτατη διάρκεια μεταφοράς των χοίρων και των μονόπλων κατοικιδίων ανέρχεται σε *24 ώρες* [44]. Όλα τα άλλα είδη ζώων μπορούν να μεταφέρονται επί *14 ώρες*, μετά την παρέλευση των οποίων πρέπει να αναπαύονται επί μία ώρα κατά τη διάρκεια της οποίας ποτίζονται και, εφόσον απαιτείται, σιτίζονται, οπότε και μπορούν να συνεχίσουν το ταξίδι για *άλλες 14 ώρες* [45].

98. Εξ όσων παρατίθενται στο σημείο 97 των ανά χείρας προτάσεων καθίσταται προφανές ότι σε παρόμοιες περιπτώσεις τα ζώα πρέπει να αναπαύονται ακόμη και όταν η θαλάσσια μεταφορά είναι συντομότερη, στις δε περιπτώσεις αυτές απαιτείται επίσης να προβλέπονται σημεία στάσεως εντός των λιμένων [46]. Και για τον λόγο αυτό αδυνατώ να συμμεριστώ το επιχείρημα της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι τα σημεία στάσεως δεν είναι αναγκαία αφ' ης στιγμής η μεταφορά μεταξύ οποιουδήποτε ελληνικού λιμένα πορθμείων και άλλου κοινοτικού λιμένα πορθμείων δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 29 ώρες.

99. Επίσης πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η Επιτροπή, υποστηρίζοντας ότι είναι αναγκαία

40 — Βλ. επ' αυτού, αναλυτικότερα, το σημείο 97 των ανά χείρας προτάσεων.

41 — Στη θεωρία, όσον αφορά τον μέγιστο χρόνο μεταφοράς των ζώων, βλ., Radford, M., «Animal passions, animal welfare and European policy making» στο συλλογικό έργο των Craig, P. και Harlow, C. (επιμέλεια), *Lawmaking in the European Union,* εκδόσεις Kluwer Law International, Λονδίνο, 1998, σ. 424, όπου υπογραμμίζεται ότι οι θέσεις των κρατών μελών επί του ανωτέρω ζητήματος κατά τον χρόνο θεσπίσεως της οδηγίας 91/628 υπήρξαν αρκετά διαφοροποιημένες.

42 — Βλ. σημείο 2 του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

43 — Ως προς τις συγκεκριμένες διατάξεις που ρυθμίζουν τις πρόσθετες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα οχήματα, βλ. σημείο 3 του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

44 — Βλ. σημείο 4, στοιχεία β΄ και γ΄, του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

45 — Βλ. σημείο 4, στοιχείο δ΄, του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

46 — Στην πράξη πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι ενίοτε καθίσταται δυσχερές το να διασφαλίζεται η ανάπαυση όταν επίκειται η λήξη της επιτρεπόμενης ανώτατης διαρκείας μεταφοράς σε συγκεκριμένα είδη ζώων, αν, επί παραδείγματι, η θαλάσσια μεταφορά χοίρων διαρκεί 23 ώρες και η εκφόρτωση μισή ώρα, πρέπει να εξασφαλίζεται η ανάπαυση των ζώων σε χώρο άμεσης γειτνιάσεως με τον λιμένα. Επίσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η μεταφορά περιλαμβάνει, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο με την απόφαση ZVK, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5: τη φόρτωση και εκφόρτωση των ζώων με τον τρόπο αυτό, ο συνολικός χρόνος μεταφοράς επιμηκύνεται έτι περαιτέρω.

η πρόβλεψη σημείων στάσεως στους λιμένες ή σε άμεση γειτνίασή τους όταν ο χρόνος της μεταφοράς υπερβαίνει σε διάρκεια τις 29 ώρες, λαμβάνει προφανώς υπόψη τη διάρκεια της μεταφοράς όλων των λοιπών ειδών ζώων που δεν εξατομικεύονται ονομαστικώς και όχι τις ειδικές διατάξεις οι οποίες αφορούν τον χρόνο μεταφοράς των μη απογαλακτισμένων ζώων ή των χοίρων ή των μονόπλων κατοικιδίων για τα οποία η ανώτατη διάρκεια της μεταφοράς υπολογίζεται σύμφωνα με τον τύπο «14 + 1 + 14» (14 ώρες μεταφοράς + 1 ώρα αναπαύσεως + 14 ώρες μεταφοράς). Πάντως, ο υπολογισμός αυτός είναι πεπλανημένος, όπως προκύπτει από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Interboves [47]. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι στην περίπτωση αυτή η τήρηση ωριαίας περιόδου αναπαύσεως κατά τη θαλάσσια μεταφορά είναι πρακτικώς αδύνατον να τηρηθεί καθόσον τούτο προϋποθέτει ότι το πλοίο ελλιμενίζεται επί μία τουλάχιστον ώρα μετά από 14 ώρες πλου πριν συνεχίσει την πορεία του για νέα περίοδο 14 ωρών [48]. Κατόπιν αυτού, το Δικαστήριο έκρινε ότι σε παρόμοια περίπτωση ο ανώτατος χρόνος θαλάσσιας μεταφοράς είναι ίσος προς *28 ώρες* [49].

100. Στην υπό κρίση υπόθεση η Επιτροπή αναφέρεται, προκειμένου να στηρίξει τον λόγο ως προς την ανυπαρξία σημείων στάσεως, στο σημείο 5.2.2 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9211/2003 και στο σημείο 5.4.2 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006.

101. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.2.2 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9211/2003, στους ελληνικούς λιμένες πορθμείων δεν υφίστανται σημεία στάσεως για τα ζώα. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές αποπειράθηκαν να δικαιολογήσουν το γεγονός αυτό εκ του ότι το θαλάσσιο ταξίδι μπορεί να συμπεριληφθεί στον χρόνο του επιτρεπόμενου συνολικού ταξιδίου, πλην όμως οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ βεβαίωσαν ότι τούτο δεν είναι πάντοτε εφικτό. Σε ορισμένες περιπτώσεις μεταφοράς ζώων από τη Νότια Ιταλία στην Ελληνική Δημοκρατία, η θαλάσσια μεταφορά υπερβαίνει τον ανώτατο επιτρεπόμενο χρόνο μεταφοράς, οπότε τα ζώα θα έπρεπε να διαθέτουν σημεία στάσεως.

102. Στο σημείο 5.4.2 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 αναφέρεται ακολούθως συγκεκριμένα ότι στους λιμένες των Πατρών και του Πειραιά ή σε άμεση γειτνίαση με αυτούς δεν υφίστανται σημεία στάσεως για τα ζώα. Σε γειτνίαση με τον λιμένα της Ηγουμενίτσας υφίσταται όντως χώρος ο οποίος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως σημείο στάσεως για τα εισαγόμενα ζώα, αλλά οι αρμόδιες αρχές δεν ενέκριναν τη χρήση του για τον συγκεκριμένο σκοπό.

103. Από τις ανωτέρω εκθέσεις κατόπιν των αποστολών προκύπτει ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν προέβλεψε σε κανέναν από τους λιμένες της σημεία στάσεως για τα ζώα, οπότε είναι, κατά την άποψή μου, βάσιμος ο λόγος της προσφυγής ως προς την ανυπαρξία σημείων στάσεως.

47 — Απόφαση προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5.

48 — Βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Interboves, σκέψη 30. Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mengozzi της 13ης Μαρτίου 2008 στην ίδια υπόθεση, από τις οποίες προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της θαλάσσιας μεταφοράς, η ωριαία περίοδος αναπαύσεως ουδέν νόημα έχει.

49 — Βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Interboves, σκέψη 32.

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως

104. Κατ' εμέ, η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίσει σημεία στάσεως για τα ζώα στους λιμένες ή εγγύς των λιμένων μετά την εκφόρτωση των ζώων, παρέβη την υποχρέωση η οποία απορρέει από το σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β', του κεφαλαίου VII του παραρτήματος της οδηγίας 91/628.

106. Η Επιτροπή παρατηρεί ειδικότερα ότι σε συγκεκριμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις —Αχαΐα, Κιλκίς και Σέρρες— δεν προβλέφθηκε η διενέργεια οποιουδήποτε ελέγχου επί των μεταφορικών μέσων και των ζώων είτε λόγω ελλείψεως προσωπικού είτε επειδή παρόμοιος έλεγχος διενεργήθηκε ήδη στους ελληνικούς λιμένες. Η Επιτροπή σημειώνει ότι το πιλοτικό πρόγραμμα με το οποίο προβλέπονται συμπληρωματικοί έλεγχοι δεν συμπεριέλαβε όλες τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις: δεν συμπεριελήφθη, επί παραδείγματι, η Θεσσαλία όπου διαπιστώθηκαν παρατυπίες κατά την αποστολή 9211/2003.

5. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την ανεπάρκεια των ελέγχων στα μεταφορικά μέσα και τα ζώα

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

105. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι, όπως προκύπτει από τις εκθέσεις οι οποίες συνετάχθηκαν κατόπιν των αποστολών 9211/2003 (σημείο 5.2.1), 7273/2004 (σημείο 5.5) και 8042/2006 (σημείο 5.5), η Ελληνική Δημοκρατία δεν θέσπισε τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει τον έλεγχο επί των μεταφορικών μέσων και των ζώων κατά τρόπον ώστε να αποτρέπονται παράνομες μεταφορές των ζώων οδικώς. Αναφορικά με τον λόγο αυτό, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 8 της οδηγίας 91/628 και από το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005.

107. Η *Ελληνική Κυβέρνηση* υποστηρίζει ότι το άρθρο 8 της οδηγίας 91/628 και το άρθρο 27 του κανονισμού 1/2005 έχουν την έννοια ότι, για τη στοιχειοθέτηση παραβάσεως των διατάξεων αυτών, πρέπει να αποδεικνύεται παντελής έλλειψη ελέγχου σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους, ενώ εναπόκειται στις αρμόδιες αρχές να ορίσουν τον τρόπο και τον χρόνο διενεργείας του συγκεκριμένου ελέγχου. Συγκεκριμένα, το άρθρο 8 της οδηγίας 91/628 προβλέπει διαφόρους τρόπους ελέγχου και όχι μόνο τον οδικό έλεγχο στον οποίο αναφέρεται η Επιτροπή. Η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η εκτέλεση πιλοτικού προγράμματος στο πλαίσιο του οποίου διενεργήθηκαν έλεγχοι εκ μέρους μικτών συνεργείων σε ορισμένους νομούς, καθώς και η επιβολή κυρώσεων στους μεταφορείς, τέλος δε η κίνηση διαδικασιών αμοιβαίας συνδρομής με ορισμένα κράτη μέλη, αποδεικνύουν ότι οι ελληνικές αρχές προβαίνουν στη διενέργεια του απαιτούμενου με τις κοινοτικές διατάξεις ελέγχου. Προς επίρρωση των

ανωτέρω, η Ελληνική Κυβέρνηση επισυνάπτει στο υπόμνημά της αντικρούσεως ορισμένα έγγραφα αποδεικνύοντα την επιβολή κυρώσεων και την κίνηση διαδικασιών αμοιβαίας συνδρομής [50].

108. Η *Επιτροπή* αντικρούει το επιχείρημα αυτό ισχυριζόμενη ότι ο έλεγχος των μεταφορικών μέσων και των ζώων, για να είναι σύννομος με τις κοινοτικές διατάξεις, πρέπει να είναι κατάλληλος, επαρκής και αποτελεσματικός. Κατά την άποψη της Επιτροπής, οι εκ μέρους των ελληνικών αρχών έλεγχοι των σχεδίων δρομολογίου δεν υπήρξαν αποτελεσματικοί και κατάλληλοι ώστε να προλαμβάνονται παράνομες μορφές μεταφοράς των ζώων οδικώς.

β) Παραδεκτό

109. Όσον αφορά τον λόγο σχετικά με τον ανεπαρκή έλεγχο των μεταφορικών μέσων και των ζώων, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 8 της οδηγίας 91/628 και από το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005.

110. Το άρθρο 8 της οδηγίας 91/628 ορίζει στο πρώτο εδάφιο ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες αρχές να ελέγχουν αν τηρούνται οι επιταγές της οδηγίας [51], χωρίς διακρίσεις, επιθεωρώντας: α) τα μεταφορικά μέσα και τα ζώα κατά τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς, β) τα μεταφορικά μέσα και τα ζώα κατά την άφιξή τους στους τόπους προορισμού, γ) τα μεταφορικά μέσα και τα ζώα στις αγορές, στους τόπους αναχωρήσεως, στα σημεία στάσεως και στα σημεία μεταφορτώσεως και δ) τις ενδείξεις που αναγράφονται στα συνοδευτικά έγγραφα. Στο δεύτερο εδάφιό του, το ανωτέρω άρθρο διευκρινίζει ότι οι έλεγχοι αυτοί πρέπει να αφορούν επαρκές δείγμα ζώων, ενώ στο τρίτο εδάφιό του ορίζει ότι η αρμόδια αρχή υποβάλλει στην Επιτροπή ετήσια έκθεση σχετικά με τους διενεργηθέντες ελέγχους. Το τέταρτο εδάφιο προβλέπει ότι μπορούν να διενεργούνται έλεγχοι και κατά την μεταφορά των ζώων, ενώ, όπως προκύπτει από το πέμπτο εδάφιο, οι διατάξεις του οικείου άρθρου δεν θίγουν τους διενεργούμενους ελέγχους από τις επιφορτισμένες με τη γενική εφαρμογή των νόμων εντός κράτους μέλους αρχές.

111. Το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005, το οποίο είναι ισοδύναμο, κατά την άποψη της Επιτροπής, με το άρθρο 8 της οδηγίας 91/628, ορίζει, αντιθέτως, στην πρώτη περίοδο, ότι η αρμόδια αρχή ελέγχει αν τηρήθηκαν οι διατάξεις του κανονισμού, διενεργώντας αμερόληπτους ελέγχους στα ζώα, τα μεταφορικά μέσα και τα συνοδευτικά έγγραφα. Το ίδιο άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005

50 — Πρόκειται για τις ακόλουθες αποφάσεις επιβολής κυρώσεων: απόφαση 1537 της 17ης Μαρτίου 2006, απόφαση 2324 της 19ης Απριλίου 2007, απόφαση 5505 της 24ης Σεπτεμβρίου 2007, απόφαση 1556 της 23ης Αυγούστου 2006, απόφαση 16 της 8ης Ιανουαρίου 2007 και απόφαση 2961 της 2ας Οκτωβρίου 2006. Εξάλλου, τα αποδεικνύοντα την κίνηση διαδικασιών αμοιβαίας συνδρομής με άλλα κράτη μέλη έγγραφα είναι τα ακόλουθα: έγγραφο 308 252 της 25ης Σεπτεμβρίου 2006, έγγραφο 308 313 της 14ης Νοεμβρίου 2006, έγγραφο 261 133 της 7ης Μαρτίου 2007, έγγραφο 304 840 της 12ης Ιουνίου 2007, έγγραφο 304 908 της 24ης Ιουλίου 2007 και έγγραφο 304 856 της 25ης Ιουνίου 2007.

51 — Το ίδιο άρθρο ορίζει περαιτέρω ότι οι αρμόδιες αρχές διενεργούν ελέγχους, τηρουμένων των αρχών και των κανόνων ελέγχου που ορίζει η οδηγία 90/425/ΕΟΚ [οδηγία 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990 σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώντων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς (ΕΕ L 224 της 18.8.1990, σ. 29)].

προβλέπει ακολούθως, στην δεύτερη περίοδο, ότι οι εν λόγω επιθεωρήσεις διενεργούνται σε επαρκές ποσοστό των μεταφερόμενων ετησίως ζώων εντός κάθε κράτους μέλους, ενώ η τρίτη περίοδος προβλέπει ότι το ποσοστό των επιθεωρήσεων αυξάνει όταν διαπιστώνεται ότι δεν τηρούνται οι διατάξεις του κανονισμού [52].

112. Όπως προκύπτει από την αντιπαραβολή των δύο αυτών διατάξεων, το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 91/628 ορίζει λεπτομερώς πότε καθίσταται αναγκαία η άνευ διακρίσεων διενέργεια ελέγχων στα μεταφορικά μέσα και τα ζώα: κατά τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς, στους τόπους προορισμού, στις αγορές, στους τόπους αναχωρήσεως, καθώς και στα σημεία στάσεως και μεταφορτώσεως ορίζει περαιτέρω ότι οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να επαληθεύουν τις αναγραφόμενες στα συνοδευτικά έγγραφα ενδείξεις. Η πρώτη περίοδος του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 περιλαμβάνει, αντιθέτως, γενικό κανόνα, σύμφωνα με τον οποίο η αρμόδια αρχή οφείλει να διεξάγει αμερόληπτες επιθεωρήσεις επί των ζώων, των μεταφορικών μέσων και των συνοδευτικών εγγράφων. Στην πραγματικότητα, θα μπορούσε ίσως να υποστηριχθεί ότι οι αποκλίσεις στη διατύπωση των δύο αυτών διατάξεων δεν είναι τέτοιες ώστε να τροποποιούν το περιεχόμενο των υποχρεώσεων των αρμόδιων αρχών, ενώ, βάσει αμφοτέρων των προαναφερθέντων κανόνων, οι αρμόδιες αρχές υπέχουν την υποχρέωση να διεξάγουν αμερόληπτες επιθεωρήσεις επί των ζώων, των μεταφορικών μέσων και των συνοδευτικών εγγράφων. Οφείλω, πάντως, να υπογραμμίσω ότι η πρώτη περίοδος του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 αναγνωρίζει υπέρ των αρμοδίων αρχών μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια όταν αποφασίζουν πού και με ποιον τρόπο διεξάγουν παρόμοιες επιθεωρήσεις. Οι βάσει του άρθρου 8, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 91/628 μορφές επιθεωρήσεως παρατίθενται σωρευτικώς και η αρμόδια αρχή αδυνατεί αυτοτελώς να ορίσει ποιες μορφές επιθεωρήσεως θα διενεργήσει και ποιες θα παραλείψει. Ως εκ τούτου, κατ' εμέ, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι απορρέουσες από το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 91/628 και από την πρώτη περίοδο του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 υποχρεώσεις είναι απολύτως ταυτόσημες, οπότε είναι απαράδεκτη η αναφορά της Επιτροπής στην πρώτη περίοδο του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005.

113. Στο άρθρο 8, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 91/628, όπου ορίζεται ότι οι έλεγχοι πρέπει να αφορούν επαρκές δείγμα ζώων, στοιχεί η δεύτερη περίοδος του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005, σύμφωνα με την οποία οι επιθεωρήσεις διεξάγονται σε επαρκές ποσοστό ζώων. Ως εκ τούτου, είναι παραδεκτή η αναφορά στη συγκεκριμένη διάταξη του κανονισμού 1/2005. Αντιθέτως, το άρθρο 8, εδάφιο 3 έως 5, της οδηγίας 91/628 ουδεμία έχει ισοδυναμία με το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2005 [53].

52 — Το άρθρο 27, παράγραφος 1, ορίζει ότι το ποσοστό αυτό καθορίζεται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 31, παράγραφος 2, του κανονισμού.

53 — Ισοδύναμο του άρθρου 8, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 91/628 θα μπορούσε να είναι το άρθρο 27, παράγραφος 2, του κανονισμού. 1/2005, πλην όμως η Επιτροπή ουδεμία αναφορά κάνει στη διάταξη αυτή.

γ) Νομική εκτίμηση

114. Στο πλαίσιο του λόγου αυτού, η Επιτροπή αναφέρεται στα πορίσματα του σημείου 5.2.1 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9211/2003, του σημείου 5.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 και του σημείου 5.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006.

115. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.2.1 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9211/2003, στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις διεξάγεται έλεγχος μόνο στους λιμένες και κατά τη διέλευση των συνόρων, ενώ ουδείς έλεγχος διενεργείται αλλού κατά τη διάρκεια του ταξιδίου. Επιπλέον, οι αρμόδιες ελληνικές αρχές συνήψαν συμφωνία με την αστυνομία προς διευκόλυνση των οδικών ελέγχων.

116. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004, συγκλήθηκε σύσκεψη μεταξύ εκπροσώπων του ελληνικού Υπουργείου Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξεως με σκοπό τη διενέργεια ελέγχων επί των οδών. Η διενέργεια παρόμοιων ελέγχων επρόκειτο να εκκινήσει μόνο μετά τη θέσπιση νέων διοικητικών μέτρων [54]. Ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων παραδέχθηκε ότι η παράνομη μεταφορά ζώων στην Ελλάδα εξακολουθεί να συνιστά πολύ διαδεδομένο πρόβλημα.

54 — Από το σημείο 5.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 δεν προκύπτει ποια είναι τα εν λόγω μέτρα.

117. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006, το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων επιφόρτισε τέσσερις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις (Κιλκίς, Σέρρες, Θεσπρωτία και Αχαΐα) να διενεργούν, στο πλαίσιο πιλοτικού προγράμματος, οδικούς ελέγχους με τη βοήθεια της αστυνομίας. Οι αρμόδιες αρχές της νομαρχιακής αυτοδιοικήσεως Σερρών ανακοίνωσαν, όσον αφορά τη συγκεκριμένη αποστολή, ότι ουδεμία πρόθεση είχαν να προβούν σε τέτοιο έλεγχο. Οι αρμόδιες αρχές της νομαρχιακής αυτοδιοικήσεως Κιλκίς βεβαίωσαν ότι δεν διέθεταν προσωπικό για ελέγχους του είδους αυτού, ενώ, αντιθέτως, στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Θεσπρωτίας προγραμματίστηκαν δύο παρόμοιοι έλεγχοι, πλην όμως δεν διενεργήθηκαν ποτέ λόγω άλλων προτεραιοτήτων της αστυνομίας. Οι αρμόδιες αρχές της νομαρχιακής αυτοδιοικήσεως Αχαΐας βεβαίωσαν ότι οι έλεγχοι επικεντρώνονται στον λιμένα Πατρών και ότι δεν χρειάζονται τη συνεργασία της αστυνομίας δεδομένου ότι τα οχήματα ελέγχονται από τις λιμενικές αρχές.

118. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006, το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων ζήτησε από όλες τις 54 ελληνικές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις να θεσπίσουν και άλλα μέτρα προλήψεως των παράνομων μεταφορών. Στο αίτημα αυτό ανταποκρίθηκαν μόνον 21 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, ενώ 33 ουδαμώς απάντησαν στο υπουργικό αυτό αίτημα. Επί των επτά νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων που επισκέφθηκαν οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ, πέντε δεν ανταποκρίθηκαν στο αίτημα αυτό, ενώ, αντιθέτως, δύο —Καρδίτσα και Τρίκαλα— ανταποκρίθηκαν. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Καρδίτσας επιβλήθηκαν χρηματικά πρόστιμα σε τέσσερις μεταφορείς, ενώ σε έναν εξ αυτών επεβλήθη και πρόστιμο και στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Τρικάλων.

119. Όσον αφορά τον υπό κρίση λόγο της προσφυγής, απαιτείται, πρωτίστως, να διευκρινιστεί ότι, μολονότι με το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο η Επιτροπή αναφέρεται, τύποις, στο σύνολο του άρθρου 8 της οδηγίας 91/628, εντούτοις, επικαλείται ακριβέστερα μόνο δύο ρητές παραβάσεις.

120. Αφενός —όπως υποστήριξε ορθώς η Ελληνική Κυβέρνηση [55]— στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου, η Επιτροπή προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να αποδείξει την παράβαση της υποχρεώσεως εκ του άρθρου 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄, της οδηγίας 91/628, διατάξεως η οποία επιβάλλει την υποχρέωση προβλέψεως ελέγχου των μεταφορικών μέσων και των ζώων κατά τη διάρκεια της *οδικής* μεταφοράς. Αφετέρου, αντιθέτως, η Επιτροπή προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι δεν θεσπίστηκαν τα «λοιπά μέτρα» [56], τα οποία ζήτησε το Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων.

121. Όσον αφορά τα «λοιπά μέτρα» που θα έπρεπε να έχουν ληφθεί, από τα αποδεικτικά στοιχεία δεν προκύπτει σαφώς περί ποίων μέτρων πρόκειται και αν τα μέτρα αυτά έπρεπε να είχαν ληφθεί στους τόπους προορισμού, στους τόπους αναχωρήσεως, στα σημεία στάσεως ή αν επρόκειτο για τον έλεγχο των αναγραφόμενων στα συνοδευτικά έγγραφα ενδείξεων. Κατά την άποψή μου, τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία δεν επιτρέπουν να εντοπιστούν εκείνες εκ των απορρεουσών από το άρθρο 8 της οδηγίας 91/628 υποχρεώσεις τις οποίες αθέτησε ενδεχομένως η Ελληνική Δημοκρατία. Επίσης, ας μου επιτραπεί να επισημάνω ότι, στο πλαίσιο του λόγου της προσφυγής σχετικά με τον έλεγχο των σχεδίων δρομολογίου, υπογράμμισα ήδη πώς η Επιτροπή δεν απέδειξε την εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχεία β΄ και δ΄, της οδηγίας 91/628 [57]. Κατόπιν αυτού, ο λόγος περί ανεπαρκούς ελέγχου των μεταφορικών μέσων και των ζώων πρέπει να απορριφθεί καθόσον αφορά την αθέτηση της υποχρεώσεως λήψεως «άλλων μέτρων» [58].

122. Κατόπιν αυτού, επικεντρώνω την ανάλυση του συγκεκριμένου λόγου της προσφυγής επί του ζητήματος αν η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄, της οδηγίας 91/628.

123. Εκτιμώ ότι, με βάση τις αρυόμενες από τις εκθέσεις κατόπιν των αποστολών ανωτέρω πληροφορίες, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο λόγος σχετικά με τον ανεπαρκή έλεγχο των μεταφορικών μέσων και των ζώων είναι βάσιμος καθ' ο μέρος αφορά τον έλεγχο των μεταφορικών μέσων και των ζώων κατά τη διάρκεια της *οδικής* μεταφοράς. Όντως, όπως προκύπτει από τις ανωτέρω εκθέσεις, από το 2003 έως το 2006 ο έλεγχος των

55 — Βλ. σημείο 16 του υπομνήματος αντικρούσεως της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

56 — Βλ. σημείο 118 των ανά χείρας προτάσεων.

57 — Επί του αβασίμου του τμήματος του λόγου της προσφυγής ο οποίος αναφέρεται στην εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας παράβαση των υποχρεώσεων οι οποίες απορρέουν από το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β΄, της οδηγίας 91/628, βλ. σημείο 83 των ανά χείρας προτάσεων. Επί του αβασίμου του τμήματος του λόγου της προσφυγής ο οποίος αναφέρεται στην εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας παράβαση των υποχρεώσεων οι οποίες απορρέουν από το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 91/628, βλ. αντιθέτως, σημείο 84 των προτάσεων.

58 — Θα προσέθετα επ' αυτού ότι δεν συμμερίζομαι το επιχείρημα της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 8, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 91/628, απαιτείται να αποδειχθεί η παντελής έλλειψη ελέγχων των μεταφορικών μέσων και των ζώων και ότι οι αρμόδιες αρχές διαθέτουν απόλυτη διακριτική ευχέρεια στο να καθορίσουν τον τρόπο και τον χρόνο διενεργείας των συγκεκριμένων ελέγχων. Οι διαλαμβανόμενοι στα στοιχεία α΄ έως δ΄ του άρθρου 8, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 91/628 τύποι ελέγχου έχουν σωρευτικό και όχι εναλλακτικό χαρακτήρα, οπότε, προβαίνοντας σε επιθεωρήσεις συγκεκριμένης μορφής, τα κράτη μέλη δεν εκπληρούν όλες τις απορρέουσες από το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 91/628 υποχρεώσεις.

μεταφορικών μέσων και των ζώων κατά τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς ήταν σχεδόν ανύπαρκτος. Οι έλεγχοι διενεργήθηκαν μόνον στους λιμένες και κατά την διέλευση των συνόρων, ενώ ουδείς σχεδόν έλεγχος διενεργήθηκε επί των οδών.

124. Υπογραμμίζω επίσης ότι ο έλεγχος κατά τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς —η οποία αποτελεί τον πλέον συχνό τρόπο μεταφοράς των ζώων —προσλαμβάνει ακόμη μεγαλύτερη σημασία εκ του γεγονότος ότι, κατ' αρχήν, ο συγκεκριμένος τρόπος μεταφοράς είναι περισσότερο κουραστικός για τα ζώα από τους άλλους, ενώ οι συνθήκες υπό τις οποίες μεταφέρονται τα προοριζόμενα για σφαγή ζώα είναι συνήθως οι χειρότερες [59].

125. Ως προς τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία επισυνάπτονται στο υπόμνημα αντικρούσεως της Ελληνικής Κυβερνήσεως και από τα οποία προκύπτει ότι, αφενός, επιβλήθηκαν κυρώσεις στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις Αχαΐας, Δυτικής Αττικής, Θεσπρωτίας και Πέλλας και ότι, αφετέρου, οι ελληνικές αρχές κίνησαν διάφορες διαδικασίες αμοιβαίας συνδρομής με αρχές άλλων κρατών μελών, σημειώνω ότι όλα τα ληφθέντα μέτρα, πλην δύο [60], εκτελέστηκαν μετά τη λήξη της προθεσμίας η οποία είχε ταχθεί για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων με την αιτιολογημένη γνώμη, ήτοι μετά τις 5 Σεπτεμβρίου 2006. Σύμφωνα με πάγια νομολογία, η στοιχειοθέτηση παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους ως είχε κατά την εκπνοή της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας [61]. Υπό την έννοια αυτή, το Δικαστήριο, στο πλαίσιο προσφυγής ασκούμενης βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, δεν μπορεί να λαμβάνει υπόψη τα θεσπισθέντα από κράτος μέλος μέτρα κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της αιτιολογημένης γνώμης και της ασκήσεως της προσφυγής, αλλά οφείλει να περιορίζεται στην εξέταση των καταστάσεων που ισχύουν κατά τον χρόνο της λήξεως της τασσόμενης με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας προς θεραπεία της παραβάσεως. Προκειμένου να αποδείξει ότι εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις της, η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε δύο μόνον περιπτώσεις επιβολής κυρώσεων πριν από τη λήξη της συγκεκριμένης προθεσμίας [62], όπερ, πάντως, κατ' εμέ, δεν συνιστά επαρκή απόδειξη της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄, της οδηγίας 91/628 [63].

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως

126. Παραλείποντας να προβεί στη λήψη των αναγκαίων μέτρων προκειμένου να διασφαλίσει τη διεξαγωγή των ελέγχων επί των μεταφορικών μέσων και των ζώων κατά

59 — Βλ. Wilkins, D. B. (επιμέλεια), *Animal Welfare in Europe. European Legislation and Concerns*, εκδόσεις Kluwer Law International, Λονδίνο, Χάγη, Βοστώνη, 1997, σ. 3 και 4.

60 — Οι αναφερόμενες περιπτώσεις είναι: 1) διοικητικό πρόστιμο 2 935 ευρώ για παράβαση των διατάξεων της οδηγίας 91/628, το οποίο επιβλήθηκε στις 17 Μαρτίου 2006 εντός της νομαρχιακής αυτοδιοικήσεως Αχαΐας λόγω υπερφορτώσεως του οχήματος και ελλείψεως επαρκούς χώρου που θα επέτρεπε στα ζώα να σταθούν στη φυσική τους θέση, και 2) διοικητικό πρόστιμο 1 000 ευρώ για παράβαση των διατάξεων της οδηγίας 91/628, το οποίο επιβλήθηκε στις 23 Αυγούστου 2006 λόγω ακατάλληλου συστήματος ποτίσματος βοοειδών και ελαττωματικής εγκαταστάσεως παροχής ύδατος στα αιγοπρόβατα.

61 — Βλ. συναφώς, αποφάσεις της 25ης Μαΐου 2000, C-384/97, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2000, σ. I-3823, σκέψη 35), της 10ης Μαΐου 2001, C-152/98, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 2001, σ. I-3463, σκέψη 21), της 17ης Ιανουαρίου 2002, C-423/00, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 2002, σ. I-593, σκέψη 14), της 24ης Ιουνίου 2004, C-350/02, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 2004, σ. I-6213, σκέψη 31), της 7ης Ιουνίου 2007, C-254/05, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 2007, σ. I-4269, σκέψη 39), της 17ης Ιανουαρίου 2008, C-152/05, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2008, σ. I-39, σκέψη 15), και της 10ης Απριλίου 2008, C-265/06, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 24, σκέψη 25).

62 — Βλ. υποσημείωση 60 των ανά χείρας προτάσεων.

63 — Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριξε ότι οι παραβάσεις διαπιστώθηκαν στην πραγματικότητα πριν από τη λήξη της προθεσμίας για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη, πλην όμως ουδέν προσκόμισε στοιχείο προς υποστήριξη της απόψεως αυτής, οπότε, κατά την άποψή μου, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς, η Ελληνική Δημοκρατία δεν εκπλήρωσε τις απορρέουσες από το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 91/628 υποχρεώσεις της. Κατά τα λοιπά, ο λόγος της προσφυγής σχετικά με την ανεπάρκεια ελέγχων επί των μεταφορικών μέσων και των ζώων πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

6. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την ανεπάρκεια των κυρώσεων οι οποίες επιβλήθηκαν στην περίπτωση επανειλημμένων παραβάσεων των κανόνων καλής μεταχειρίσεως των ζώων

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

127. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο των αποστολών 9002/2003 (σημείο 5.4.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), 9211/2003 (σημείο 5.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), 7273/2004 (σημείο 6.7 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής) και 8042/2006 (σημείο 5.4.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), διαπιστώθηκε ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να επιβληθούν στους παραβάτες αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις σε περίπτωση επανειλημμένων ή σοβαρών παραβάσεων των διατάξεων σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους. Στο πλαίσιο του λόγου αυτού, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι συντρέχει παράβαση του άρθρου 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628 και των άρθρων 25 και 26 του κανονισμού 1/2005.

128. Η *Ελληνική Κυβέρνηση* σημειώνει ότι η Επιτροπή δεν αναφέρεται σε κανένα συγκεκριμένο περιστατικό προκειμένου να υποστηρίξει τους ισχυρισμούς της, υπογραμμίζει ότι οι αρμόδιες αρχές επιβάλλουν στους παραβάτες αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις, ενώ, προκειμένου να το αποδείξει, επισυνάπτει κατάλογο αποφάσεων περί επιβολής διοικητικών κυρώσεων [64].

β) Παραδεκτό

129. Στο πλαίσιο του λόγου της προσφυγής σχετικά με την ανεπάρκεια των κυρώσεων οι οποίες επιβάλλονται σε περίπτωση επανειλημμένων παραβάσεων των κανόνων καλής μεταχειρίσεως των ζώων, η Επιτροπή συνάγει παράβαση του άρθρου 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628. Υποστηρίζει ότι ισοδύναμη της ανωτέρω διατάξεως είναι εκείνη του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2005 και, όσον αφορά ειδικότερα, τις επανειλημμένες παραβάσεις, το άρθρο 26, παράγραφος 6, του κανονισμού αυτού.

130. Το άρθρο 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628 ορίζει ότι, σε περίπτωση επανειλημμένων παραβάσεων της οδηγίας ή παραβάσεων που συνεπάγονται σημαντική ταλαιπωρία για τα ζώα, ένα κράτος μέλος λαμβάνει, υπό την επιφύλαξη των λοιπών προβλεπόμενων κυρώσεων, τα απαραίτητα μέτρα για την επανόρθωση των διαπιστωθεισών παραλείψεων, τα οποία μπορούν να φθάσουν μέχρι την αναστολή ή και την ανάκληση της αδείας περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 5, Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο ii, της ίδιας οδηγίας. Η

64 — Η Ελληνική Κυβέρνηση επικαλείται τις αποφάσεις περί επιβολής κυρώσεων, μια εκ των οποίων παρατίθεται στην υποσημείωση 50 των ανά χείρας προτάσεων.

ανωτέρω διάταξη ορίζει επίσης ότι τα κράτη μέλη προβλέπουν, κατά τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία, τα προς θέσπιση μέτρα προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις διαπιστούμενες παραλείψεις.

131. Το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2005 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες σχετικά με την επιβολή κυρώσεων για τις παραβάσεις των διατάξεων του κανονισμού και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι οι κυρώσεις αυτές εφαρμόζονται. Κατά το ανωτέρω άρθρο, οι προβλεπόμενες κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές [65]. Βάσει του άρθρου αυτού, επομένως, τα κράτη μέλη υπέχουν γενική υποχρέωση να διασφαλίζουν την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων του κανονισμού, αλλ' όχι την υποχρέωση διασφαλίσεως της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση επανειλημμένων παραβάσεων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628. Υπό την έννοια αυτή, το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2005 θα μπορούσε στην καλύτερη περίπτωση να στοιχεί στο άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/628, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίζουν κατάλληλα μέτρα ώστε να επιβάλλονται κυρώσεις σε περίπτωση παραβάσεως της οδηγίας είτε από φυσικά είτε από νομικά πρόσωπα. Εντούτοις, στο πλαίσιο της προσφυγής της, η Επιτροπή δεν συνάγει παράβαση του άρθρου 18, παράγραφος 1, αλλά του άρθρου 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628. Αφ' ης στιγμής το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2005 δεν στοιχεί στο άρθρο 18, παράγραφος 2, είναι απαράδεκτη, κατ' εμέ, η αναφορά στην προπαρατεθείσα διάταξη του κανονισμού.

65 — Το ίδιο άρθρο ορίζει περαιτέρω ότι τα κράτη μέλη γνωστοποιούν τις διατάξεις αυτές, καθώς και τις διατάξεις για την εφαρμογή του άρθρου 26, στην Επιτροπή, το αργότερο ως τις 5 Ιουλίου 2006, της κοινοποιούν δε αμελλητί τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις.

132. Το άρθρο 26, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2005 ορίζει ακολούθως ότι, σε περίπτωση σοβαρών ή επανειλημμένων παραβάσεων του κανονισμού, ένα κράτος μέλος δύναται να απαγορεύσει προσωρινά στον μεταφορέα ή στο μεταφορικό μέσο να μεταφέρουν ζώα στην επικράτειά του, ακόμη και αν ο μεταφορέας ή το μεταφορικό μέσο έχουν άδεια εκδοθείσα από άλλα κράτος μέλος [66].

133. Όπως προκύπτει, λοιπόν, από την ανωτέρω διάταξη του κανονισμού, τα κράτη μέλη διαθέτουν απλώς τη δυνατότητα να απαγορεύουν *προσωρινώς* στον μεταφορέα τη μεταφορά ζώων, ενώ το άρθρο 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628 επιτρέπει κατά κανόνα στα κράτη μέλη να θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα για την επανόρθωση των διαπιστωθεισών παραλείψεων, τα οποία δύνανται να φθάσουν μέχρι την αναστολή ή και την ανάκληση της αδείας μεταφοράς. Επομένως, οι προβλεπόμενες δυνατότητες των κρατών μελών να επιβάλουν κυρώσεις για επανειλημμένες παραβάσεις βάσει του άρθρου 26, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2005 είναι περισσότερο περιορισμένες συγκρινόμενες με εκείνες που προβλέπει το άρθρο 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628. Πάντως, οι ευρύτερες δυνατότητες επιβολής

66 — Η ανωτέρω διάταξη προβλέπει επίσης ότι η συγκεκριμένη απαγόρευση είναι εφικτή μόνον υπό την προϋπόθεση ότι έχουν εξαντληθεί όλες οι δυνατότητες που παρέχει η αμοιβαία συνδρομή και ανταλλαγή πληροφοριών κατά το άρθρο 24 του ιδίου κανονισμού. Το άρθρο αυτό προβλέπει, στην παράγραφο 1, ότι, για τους σκοπούς του ιδίου κανονισμού, εφαρμόζονται οι κανόνες και οι διαδικασίες κοινοποιήσεως πληροφοριών τις οποίες προβλέπει η οδηγία 89/608/ΕΟΚ του Συμβουλίου [οδηγία 89/608/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 1989, για την αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των διοικητικών αρχών των κρατών μελών και για τη συνεργασία των αρχών αυτών με την Επιτροπή, με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής της κτηνιατρικής και ζωοτεχνικής νομοθεσίας (ΕΕ L 351 της 2.12.1989, σ. 34)] στην παράγραφο 2 αυτού, προβλέπεται ακολούθως ότι κάθε κράτος μέλος κοινοποιεί στην Επιτροπή τα στοιχεία ενός σημείου επαφής για τους σκοπούς του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένης, εφόσον υπάρχει, ηλεκτρονικής διευθύνσεως, καθώς και κάθε ενημέρωση των στοιχείων αυτών. Επίσης, η Επιτροπή διαβιβάζει τα στοιχεία του σημείου επαφής στα λοιπά κράτη μέλη στο πλαίσιο της μόνιμης επιτροπής για την τροφική αλυσίδα και την υγεία των ζώων.

κυρώσεων που προβλέπει η ως άνω οδηγία περιλαμβάνουν και, *a maiori ad minus*, την προσωρινή απαγόρευση μεταφοράς ζώων στην οποία αναφέρεται ο εν λόγω κανονισμός. Ως εκ τούτου κατ' εμέ, η αναφορά της Επιτροπής στο άρθρο 26, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2005 είναι παραδεκτή.

γ) Νομική εκτίμηση

134. Η Επιτροπή επικαλείται το βάσιμο του συγκεκριμένου λόγου της προσφυγής, αναφερόμενη στο σημείο 5.4.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9002/2003, στο σημείο 5.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9211/2003, στο σημείο 6.7 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 και στο σημείο 5.4.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006.

135. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.4.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9002/2003, το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων εγκαθίδρυσε σύστημα ελέγχου της τηρήσεως των διατάξεων σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς και της σφαγής. Το σύστημα αυτό στηρίζεται σε καταλόγους ελέγχου προκειμένου να τεκμηριώνονται οι επιθεωρήσεις κατά τη διάρκεια της μεταφοράς και της σφαγής και σε επακόλουθη σύνταξη συνοπτικής εκθέσεως επί των αποτελεσμάτων των επιθεωρήσεων. Με βάση το σύστημα αυτό, η πρώτη παράβαση των διατάξεων περί προστασίας των ζώων υπόκειται σε γραπτή προειδοποίηση, η δεύτερη παράβαση σε διοικητική κύρωση [67], ενώ σε περίπτωση τρίτης παραβάσεως επιβάλλεται ποινική κύρωση.

136. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.4.5 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9002/2003, σε ορισμένες περιπτώσεις ελέγχων εκ μέρους των εθνικών αρχών διαπιστώθηκαν παρατυπίες [68].

137. Στο σημείο 5.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9211/2003, αναφέρεται ότι κατά το 2002 επί 26 παραβάσεων έλαβαν χώρα 9 προφορικές προειδοποιήσεις, 16 γραπτές προειδοποιήσεις, ενώ επεβλήθη και μια διοικητική κύρωση. Ούτε κατά το 2001, ούτε κατά το 2002 έλαβε χώρα οποιαδήποτε αναστολή ή ανάκληση της αδείας μεταφοράς. Διαπιστώθηκε ότι σε μια νομαρχιακή αυτοδιοίκηση προτάθηκαν, ενόψει παρόμοιων παραβάσεων, χρηματικές κυρώσεις ύψους 3 000 ευρώ, στην πράξη όμως δεν δόθηκε καμία συνέχεια.

138. Στο σημείο 6.7 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 βεβαιώνεται ότι το σύστημα επιβολής κυρώσεων είναι αναποτελεσματικό δεδομένου ότι οι βασικοί έλεγχοι είναι χαλαροί, ο αριθμός των γραπτών προειδο-

67 — Για την παράβαση των διατάξεων περί προστασίας των ζώων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς προβλέπεται χρηματική ποινή κυμαινόμενη από 3 000 έως 15 000 ευρώ, καθώς και η αναστολή ή ανάκληση της αδείας μεταφοράς. Σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων περί προστασίας των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής, αντιθέτως, προβλέπεται χρηματική ποινή κυμαινόμενη από 1 500 έως 3 000 ευρώ.

68 — Μεταξύ των παρατυπιών αυτών καταλέγονταν, επί παραδείγματι, η περίπτωση φορτώσεως 2 345 χοίρων από την Ολλανδία, 184 από τους οποίους αφίχθησαν νεκροί, ενώ 150 τελούσαν σε κακή κατάσταση. Οι αρμόδιες τοπικές αρχές ενημέρωσαν επ' αυτού το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων, το οποίο με τη σειρά του ενημέρωσε τις αρμόδιες ολλανδικές αρχές και την Επιτροπή.

ποιήσεων είναι μειωμένος και οι διαδικασίες επιβολής κυρώσεων είναι προβληματικές.

139. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.4.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006, το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων επιφόρτισε τις αρμόδιες αρχές των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων να επιβάλουν, σε περίπτωση πρώτης παραβάσεως μη συνεπαγόμενης μεγάλη ταλαιπωρία για τα ζώα, γραπτή προειδοποίηση και, σε περίπτωση επανειλημμένων παραβάσεων, διοικητικές κυρώσεις. Το Υπουργείο επιφόρτισε τις ανωτέρω αρχές με το έργο της ανακλήσεως της αδείας του μεταφορέα εφόσον ο τελευταίος, μετά την επιβολή της διοικητικής κυρώσεως, εξακολουθεί να παραβιάζει τις κοινοτικές διατάξεις περί της προστασίας των ζώων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς. Επίσης, το Υπουργείο κάλεσε τις εν λόγω αρχές να επιβάλουν πάραυτα διοικητική κύρωση εφόσον προκύπτει ότι μεταφέρθηκαν ζώα χωρίς την απαιτούμενη άδεια ή με άδεια, η ισχύς της οποίας έχει λήξει. Κατά την επαλήθευση της εκτελέσεως παρόμοιων εντολών του Υπουργείου, προέκυψε ότι στον λιμένα των Πατρών απευθύνθηκαν, ενόψει παραβάσεων, μόνο προφορικές προειδοποιήσεις και σε καμία περίπτωση γραπτές προειδοποιήσεις, ή επιβλήθηκαν άλλες μορφές κυρώσεων [69]. Στο πλαίσιο των ελέγχων στα σύνορα, απευθύνθηκαν μόνο προφορικές προειδοποιήσεις και ενίοτε δεν επιβλήθηκαν κυρώσεις λόγω παραβάσεων που συνίσταντο σε μεγάλη ταλαιπωρία των ζώων.

140. Κατ' εμέ, ο υπό κρίση λόγος είναι αβάσιμος.

69 — Επ' αυτού, από το σημείο 5.4.3 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 δεν προκύπτει περί ποιας μορφής κυρώσεων πρόκειται.

141. Πρώτον, η Επιτροπή υποστηρίζει, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου, την αναποτελεσματικότητα του συστήματος επιβολής κυρώσεων για *επανειλημμένες* παραβάσεις, και αποπειράται να την αποδείξει αναφερόμενη σε διάφορες εκθέσεις κατόπιν των αποστολών οι οποίες πραγματοποιήθηκαν εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας. Εντούτοις, κατά τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία, αναμειγνύονται πληροφορίες σχετικά με απλές και μεμονωμένες παραβάσεις με πληροφορίες αφορώσες επανειλημμένες παραβάσεις. Υπό την έννοια αυτή, η Επιτροπή αποπειράται να αποδείξει ότι στοιχειοθετούνται επανειλημμένες παραβάσεις επικαλούμενη επίσης περιπτώσεις απλών μεμονωμένων παραβάσεων. Δεύτερον, τα στοιχεία στα οποία αναφέρεται η Επιτροπή με την προσφυγή της και τα οποία προκύπτουν από τις εκθέσεις οι οποίες συνετάχθησαν κατόπιν των αποστολών είναι ανακριβή και γενικόλογα. Σε κανένα σημείο των εκθέσεων οι οποίες συνετάχθησαν κατόπιν των αποστολών δεν διευκρινίζεται πόσες φορές επανελήφθησαν οι παραβάσεις, αν επρόκειτο για επανειλημμένες παραβάσεις εκ μέρους του ιδίου παραβάτη και πόσο σοβαρές ήσαν οι παραβάσεις αυτές. Επιπλέον, από το προσκομισθέν από την Επιτροπή αποδεικτικό υλικό προκύπτει σαφώς ότι επιβλήθηκαν ορισμένες κυρώσεις, ειδικότερα γραπτές και προφορικές προειδοποιήσεις.

δ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως

142. Με τα προπαρατιθέμενα θεωρούμενα ως τεκμαιρόμενα, πρέπει, κατ' εμέ, να απορριφθεί ως αβάσιμος ο λόγος της προσφυγής σχετικά με την ανεπάρκεια των επιβαλλόμενων κυρώσεων σε περίπτωση επανειλημμένων παραβάσεων των κανόνων σχετικά με την προστασία των ζώων, στο πλαίσιο του οποίου η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/628 καθώς και από το άρθρο 26, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2005.

7. Αποτέλεσμα της αναλύσεως των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς

143. Κατ' εμέ, υπό το φως των προεκτεθέντων, η Ελληνική Δημοκρατία, μη έχοντας θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα ώστε να προβλέπονται σημεία στάσεως για τα ζώα εντός των λιμένων ή σε εγγύτητα με αυτούς, μετά την εκφόρτωσή τους, και να διασφαλίζεται η διενέργεια των ελέγχων επί των μεταφορικών μέσων και των ζώων κατά τη διάρκεια της οδικής μεταφοράς, δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που υπέχει από το σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β΄, του κεφαλαίου VII του παραρτήματος, καθώς και του άρθρου 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄, της οδηγίας 91/628 του Συμβουλίου.

Γ — *Ανάλυση των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη σφαγή*

1. Εισαγωγή

144. Στα κοινοτικά σφαγεία θανατώνονται ετησίως περί τα 360 εκατομμύρια χοίρων, βοοειδών και αιγοαιγοπροβάτων, καθώς και περί τα 4 δισεκατομμύρια πουλερικών [70]. Προκειμένου να αποφεύγεται η περιττή ταλαιπωρία τους κατά τη σφαγή τους, απαιτείται άψογη δράση και τακτική συντήρηση των εγκαταστάσεων αναισθητοποιήσεως και σφαγής των ζώων. Επί του παρόντος, η αναισθητοποίηση πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους: ηλεκτρονάρκωση, πλήγμα στο κρανίο, έκθεση σε διοξείδιο του άνθρακα ή πιστόλι με διατρητική ράβδο [71]. Πάντως, κατά τα τελευταία έτη πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο αυτό πλείονες μελέτες [72], ενώ υιοθετήθηκε νέα τεχνολογία, ώστε ορισμένες από τις παρατιθέμενες στην οδηγία 93/119 μεθόδους να είναι ήδη σε αχρησία. Λαμβάνοντας υπόψη ότι στο μέλλον προβλέπεται η αντικατάσταση της ανωτέρω οδηγίας με νέο κανονισμό [73], ο οποίος θα λαμβάνει υπόψη τις νέες επιστημονικές ανακαλύψεις σχετικά με τις μεθόδους αναισθητοποιήσεως και σφαγής, καθίσταται ακόμη σημαντικότερο τα κράτη μέλη να σέβονται το επίπεδο προστασίας των ζώων κατά τη διαρκεία της κατοχυρούμενης με την οδηγία 93/119 σφαγής.

2. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την αναισθητοποίηση των ζώων κατά τη σφαγή

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

145. Η *Επιτροπή* προσάπτει στην Ελληνική Δημοκρατία ότι δεν θέσπισε τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει την τήρηση των κανόνων περί αναισθητοποιή-

70 — Τα στοιχεία παρατίθενται στην πρόταση κανονισμού της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την προστασία των ζώων κατά τη θανάτωσή τους, έγγραφο COM(2008) 553 τελικό, σ. 3.

71 — Βλ. σημείο 1 (Α) του παραρτήματος Γ της οδηγίας 93/119.

72 — Έτσι, ενδεικτικώς, στο συλλογικό έργο Wilkins, D. B. (επιμέλεια), *Animal Welfare in Europe. European Legislation and Concerns*, εκδόσεις Kluwer Law International, Λονδίνο, Χάγη, Βοστώνη, 1997, σ. 7, διατυπώνεται η άποψη ότι, με βάση τις μελέτες επί των μεθόδων αναισθητοποιήσεως, είναι πολύ περισσότερο γνωστά, επί παραδείγματι, στοιχεία αφορώντα την ποσότητα της αναγκαίας ηλεκτροναρκώσεως προκειμένου το ζώο να απολέσει τις αισθήσεις του, σχετικά με την κατασκευή πιστολίων με διατρητική ράβδο και τη χρήση διοξειδίου του άνθρακα για την αναισθητοποίηση των χοίρων.

73 — Πρόταση κανονισμού της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την προστασία των ζώων κατά τη θανάτωσή τους, έγγραφο COM(2008) 533 τελικό, σ. 3.

σεως των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής, αθετώντας με τον τρόπο αυτό τις υποχρεώσεις τις οποίες υπέχει δυνάμει των άρθρων 3, 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/119.

146. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο των αποστολών 9002/2003 (σημείο 5.4.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), 7273/2004 (σημείο 5.6 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής) και 8042/2006 (σημείο 5.7 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), το ΓΤΚΘ διαπίστωσε ότι σε ορισμένα σφαγεία ο έλεγχος της αναισθητοποιήσεως των χοίρων και αιγοπροβάτων ήταν ανεπαρκής και ως εκ τούτου ήταν πιθανόν να μην είχαν αναισθητοποιηθεί τα ζώα αποτελεσματικά. Ομοίως, διαπιστώθηκε ότι το διάστημα από την αναισθητοποίηση έως τη σφαγή ήταν υπερβολικά μεγάλο, με αποτέλεσμα τα ζώα να υπάρχει περίπτωση να ανακτήσουν τις αισθήσεις τους.

147. Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης ότι το ΓΤΚΘ διαπίστωσε και πάλι παρατυπίες σχετικά με την αναισθητοποίηση των ζώων κατά την αποστολή 8042/2006. Οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ διαπίστωσαν ειδικότερα την έλλειψη συντηρήσεως των εξοπλισμών αναισθητοποιήσεως, την πλημμελή λειτουργία τους και υπερβολικά μεγάλο χρόνο από την αναισθητοποίηση έως τη σφαγή. Η Επιτροπή παρατηρεί ακόμη ότι αποστολή της είναι να διαπιστώνει αν οι εγκαταστάσεις για την αναισθητοποίηση ή τη σφαγή χρησιμοποιούνται κατά τρόπο ταχύ και αποτελεσματικό προκειμένου να αποφεύγονται οι τυχόν ταλαιπωρίες των ζώων.

148. Η *Ελληνική Κυβέρνηση* βεβαιώνει ότι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής είναι αόριστοι και γενικοί και ότι, προς υποστήριξή τους, η ίδια δεν αναφέρεται σε καμία συγκεκριμένη περίπτωση παραβάσεως της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως. Η Ελληνική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι βεβαιωθείσες παραβάσεις είναι σε κάθε περίπτωση αμελητέες και αφορούν αποκλειστικά μεμονωμένες περιπτώσεις για τις οποίες επιβλήθηκαν οι δέουσες κυρώσεις. Ακόμη, η Ελληνική Κυβέρνηση διατείνεται ότι, οργανώνοντας διάφορα εκπαιδευτικά σεμινάρια για τους κτηνιάτρους, αποκατέστησε τις εν λόγω παρατυπίες.

β) Νομική εκτίμηση

149. Σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 93/119, κατά τη διακίνηση, τον σταβλισμό, την ακινητοποίηση, την αναισθητοποίηση, τη σφαγή και τη θανάτωση των ζώων, πρέπει να αποφεύγεται οποιαδήποτε περιττή διέγερση, πόνος ή ταλαιπωρία τους. Το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 93/119 ορίζει ότι τα μόνοπλα, τα μηρυκαστικά, οι χοίροι, τα κουνέλια και τα πουλερικά τα οποία μεταφέρονται σε σφαγεία προς σφαγή πρέπει να υφίστανται αφαίμαξη, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο παράρτημα Δ της οδηγίας 93/119. Το παράρτημα αυτό περιλαμβάνει λεπτομερέστερους κανόνες σχετικά με την αφαίμαξη των ζώων στο σημείο 1 αυτού, ορίζεται ότι η αφαίμαξη των αναισθητοποιημένων ζώων πρέπει να αρχίζει το συντομότερο δυνατόν μετά την αναισθητοποίησή τους, ώστε να επιτυγχάνεται ταχεία, άφθονη και πλήρης ροή του αίματος εν πάση περιπτώσει, η αφαίμαξη πρέπει να πραγματοποιείται πριν το ζώο ανακτήσει τις αισθήσεις του.

150. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/119, τα εργαλεία, το υλικό ακινητοποιήσεως, ο εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για την αναισθητοποίηση ή τη θανάτωση πρέπει να σχεδιάζονται, να κατασκευάζονται, να συντηρούνται και να χρησιμοποιούνται κατά τρόπο ώστε η αναισθητοποίηση ή η θανάτωση να γίνονται ταχέως και αποτελεσματικώς, σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας. Η ανωτέρω διάταξη ορίζει επίσης ότι η αρμόδια αρχή ελέγχει αν τα εργαλεία, το υλικό ακινητοποιήσεως, ο εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις αναισθητοποιήσεως ή θανατώσεως ανταποκρίνονται προς τις ανωτέρω αρχές και ελέγχει τακτικά κατά πόσο βρίσκονται σε καλή κατάσταση και επιτρέπουν την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού.

151. Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή υποστηρίζει, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου, ότι συντρέχει αθέτηση τριών υποχρεώσεων:

— της υποχρεώσεως να αποφεύγεται, κατά τη διάρκεια της σφαγής, οποιαδήποτε ταλαιπωρία των ζώων (άρθρο 3 της οδηγίας 93/119)·

— της υποχρεώσεως να υφίστανται αφαίμαξη τα ζώα ταχέως και αποτελεσματικώς (άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, σε συνδυασμό με τα οριζόμενα στο παράρτημα Δ της οδηγίας 93/119)·

— της υποχρεώσεως για ενδεδειγμένη συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των εγκαταστάσεων αναισθητοποιήσεως και θανατώσεως (άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/119).

152. Η Επιτροπή καταδεικνύει τις φερόμενες παραβάσεις επικαλούμενη τις διαπιστώσεις που παρατίθενται σε διάφορες εκθέσεις οι οποίες συνετάχθησαν κατόπιν των αποστολών.

153. Όπως προκύπτει από το σημείο 5.4.4 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 9002/2003, επί των τριών σφαγείων τα οποία επισκέφθηκαν οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ, ο εξοπλισμός για την αναισθητοποίηση των ζώων και η συντήρησή του ήσαν επί της ουσίας σύμφωνοι με τις κοινοτικές διατάξεις, πλην ενός σφαγείου χοίρων, όπου τα ζώα δεν αναισθητοποιούνταν αποτελεσματικώς με τη συσκευή η οποία προκαλεί το ηλεκτροσόκ. Επίσης, διαπιστώθηκαν προβλήματα και σε επίπεδο του τρόπου αναισθητοποιήσεως των ζώων. Σε ένα από τα σφαγεία, η ακινητοποίηση, η αναισθητοποίηση και η αφαίμαξη τριών μόλις αγελάδων διήρκεσαν μία ώρα, ενώ το μεσοδιάστημα μεταξύ της αναισθητοποιήσεως και της θανατώσεως δύο βοοειδών διήρκεσε 120 λεπτά, οπότε είναι πιθανόν τα ζώα να ανέκτησαν τις αισθήσεις τους. Και στην περίπτωση θανατώσεως αιγοπροβάτων, το διάστημα μεταξύ της αναισθητοποιήσεως και της σφαγής ήταν τόσο μακρύ (37 λεπτά), ώστε να πιθανολογείται ότι τα ζώα ανέκτησαν τις αισθήσεις τους. Με βάση τις

αφορώσες παρόμοιες διαδικασίες θανατώσεως αποδείξεις, θα μπορούσε να υποτεθεί ότι διαπιστώνονται ορισμένες παρατυπίες, στο πλαίσιο των ανωτέρω διαδικασιών, οι οποίες εκφεύγουν των τετριμμένων ορίων τέτοιων διαδικασιών.

154. Και από το σημείο 5.6 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004 προκύπτουν παρατυπίες σχετικά με τη σφαγή των ζώων σε αριθμό σφαγείων. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας, σε ένα σφαγείο δεν υπήρχε εγκατάσταση ποτίσματος των ζώων στους χώρους σταβλισμού τους, ενώ τα δάπεδα δεν ήσαν οριζόντια. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Λάρισας διαπιστώθηκε ότι ένα σφαγείο, το οποίο πριν από την αποστολή είχε αναφερθεί ως μη δυνάμενο να λειτουργεί, στην πραγματικότητα λειτουργούσε, ενώ οι εγκαταστάσεις του ήσαν ακατάλληλες [74]. Σε ένα δεύτερο ελεγχθέν σφαγείο δεν υπήρχε ρεύμα για την ηλεκτρική αναισθητοποίηση των ζώων. Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Τρικάλων, η αναισθητοποίηση των χοίρων στο σφαγείο που επισκέφθηκαν οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ αποδείχθηκε ανεπαρκής, το δε μεσοδιάστημα μεταξύ αναισθητοποιήσεως και της θανατώσεως ήταν υπερβολικά μακρύ. Η αναισθητοποίηση των βοοειδών απεδείχθη επίσης αναποτελεσματική, ενώ δεν υπήρχε καν ο εφεδρικός εξοπλισμός για την αναισθητοποίηση.

155. Και από το σημείο 5.7 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006 προκύπτουν πλείονες παρατυπίες όσον αφορά τη θανάτωση των ζώων. Συγκεκριμένα, οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ διαπίστωσαν πολλές παρατυπίες στα ελεγχθέντα στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Κιλκίς σφαγεία [75], καθώς επίσης και στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις Σερρών [76], Θεσπρωτίας [77], Μεσσηνίας [78], Λακωνίας [79] και Ηλείας [80].

156. Όσον αφορά την παράβαση της υποχρεώσεως να αποφεύγεται η περιττή ταλαιπωρία των ζώων πριν και κατά τη διάρκεια της σφαγής (άρθρο 3 της οδηγίας 93/119), θεωρώ ότι η επίκριση της Επιτροπής είναι βάσιμη. Όπως προκύπτει από τα σημεία 153 έως 155 των ανά χείρας προτάσεων, τα ελεγχέντα από τους επιθεωρητές του ΓΤΚΘ

74 — Ακριβέστερα, το εν λόγω σφαγείο δεν διέθετε ειδικές συσκευές συγκρατήσεως των ζώων για την αναισθητοποίησή τους, ούτε οθόνες εμφανίσεως της τάσεως ή του ρεύματος και εφεδρικές συσκευές αναισθητοποιήσεως, ενώ οι λαβίδες για το ηλεκτροσόκ δεν ήσαν δεόντως καθαρές.

75 — Μεταξύ των εν λόγω παρατυπιών καταλέγονταν αναποτελεσματική αναισθητοποίηση των βοοειδών, ακατάλληλη συντήρηση και καθαριότητα των ειδικών συσκευών συγκρατήσεως των ζώων, ακατάλληλη συντήρηση του εξοπλισμού για την αναισθητοποίηση των ζώων κάθε είδους, ελαττωματική λειτουργία του πιστολίου με διατρητική ράβδο και μη λειτουργία της ηλεκτρικής εγκαταστάσεως για την αναισθητοποίηση των αιγοπροβάτων, παρατυπίες στις οποίες προσετίθετο και το γεγονός ότι δεν διετίθετο εφεδρικός εξοπλισμός για την αναισθητοποίηση.

76 — Σε ένα από τα τρία σφαγεία τα οποία επισκέφθηκαν στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Σερρών, ο χώρος για τα ασθενή ζώα ήταν ακατάλληλος, υπήρχε δε εκεί καλυμμένο άνοιγμα προς την αποχέτευση. Επίσης, δεν λειτουργούσαν οι εγκαταστάσεις ποτίσματος. Σε ένα δεύτερο σφαγείο, ο εξοπλισμός για την αναισθητοποίηση των μικρών μηρυκαστικών ήταν ακατάλληλος. Σε σφαγείο πουλερικών εντοπίστηκαν βάναυσοι και ακατάλληλοι εξοπλισμοί για την ακινητοποίησή τους, ενώ παρατηρούνταν υπερχείλιση των υδάτων στη δεξαμενή αναισθητοποιήσεως των πουλερικών. Κατά τη φάση της αναισθητοποιήσεως, η ένταση του ρεύματος ήταν υπερβολικά χαμηλή, με αποτέλεσμα τα πουλερικά να μην αναισθητοποιούνται με τον κατάλληλο τρόπο.

77 — Σε δύο σφαγεία τα οποία επισκέφθηκε το ΓΤΚΘ στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Θεσπρωτίας, οι επιθεωρητές του εντόπισαν ακατάλληλη εγκατάσταση αναισθητοποιήσεως, έλλειψη εφεδρικού εξοπλισμού για την αναισθητοποίηση, κακή συντήρηση των χώρων αναπαύσεων των ζώων και έλλειψη εγκαταστάσεων ποτίσματος των ζώων. Σε ένα από τα δύο σφαγεία, η σφαγή καταχωρίστηκε αργότερα σε σχέση με το πότε έλαβε όντως χώρα, με αποτέλεσμα η πραγματοποίηση της σφαγής να μην είναι πλέον επιτρεπτή.

78 — Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Μεσσηνίας, οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ εντόπισαν υπερβολικά μακρείς χρόνους μεταξύ της αναισθητοποιήσεως και της σφαγής καθώς και έλλειψη εφεδρικού εξοπλισμού για την αναισθητοποίηση.

79 — Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Λακωνίας, οι επιθεωρητές του ΓΤΚΘ επισήμαναν, σε ένα νεοανεγερθέν σφαγείο, υπερβολικά μακρείς χρόνους μεταξύ της αναισθητοποιήσεως και της σφαγής των χοίρων, ακατάλληλη συντήρηση του πιστολίου με διατρητική ράβδο και μη λειτουργία του τασιομέτρου για την ηλεκτρική αναισθητοποίηση των ζώων.

80 — Στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Ηλείας, διαπιστώθηκε ότι σε ένα σφαγείο το διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ αναισθητοποιήσεως και αφαιμάξεως ήταν υπερβολικό, ενώ η οθόνη μετρήσεως του ρεύματος εμφάνιζε εσφαλμένα στοιχεία.

σφαγεία εμφάνισαν, στην πλειονότητά τους, όσον αφορά τη μέθοδο αναισθητοποιήσεως των ζώων, παρατυπίες σε τέτοιο βαθμό ώστε να έχουν οδηγήσει σε κακουχίες των ίδιων των ζώων. Διαπιστώνεται επίσης ότι η πρακτική ήταν πάγια, δοθέντος ότι πρόκειται για πολλές παραβάσεις διαπιστωθείσες κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ των ετών 2003 και 2006. Πέραν των διαπιστωθεισών από τους επιθεωρητές του ΓΤΚΘ παρατυπιών, οι παρατυπίες αυτές εξατομικεύονται και με συγκεκριμένο τρόπο πράγματι, από τις εκθέσεις προκύπτει σαφώς σε ποιες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις εντοπίστηκαν παρατυπίες στα σφαγεία που επισκέφθηκαν οι επιθεωρητές. Με τις εκθέσεις διευκρινίζεται σαφώς πόσα σφαγεία και σε ποιες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις αποτέλεσαν αντικείμενο επισκέψεων, ενώ περιγράφονται και λεπτομερώς οι παρατυπίες που εντοπίστηκαν στα συγκεκριμένα σφαγεία. Ως εκ τούτου, είναι απορριπτέο το επιχείρημα της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής είναι αόριστοι και ανακριβείς. Ομοίως, κατά την άποψή μου, δεν πρέπει να γίνει δεκτή η άποψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι οι ανωτέρω παρατυπίες έπαυσαν με την κατάρτιση των κτηνιάτρων μέσω σεμιναρίων. Όντως, ουδεμία παρόμοια κατάρτιση των κτηνιάτρων, μολονότι ευπρόσδεκτη, εγγυάται ότι οι κοινοτικές διατάξεις σε θέματα προστασίας των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής πρόκειται να τηρηθούν και στην πράξη. Ως εκ τούτου, θεωρώ ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν τήρησε την απορρέουσα από το άρθρο 3 της οδηγίας 93/119 υποχρέωση να αποφεύγονται κακουχίες των ζώων πριν και κατά τη διάρκεια της σφαγής.

157. Όσον αφορά την παράβαση της υποχρεώσεως αφαιμάξεως των ζώων ταχέως και αποτελεσματικώς (άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του παραρτήματος Δ της οδηγίας 93/119), η Επιτροπή δεν προσκόμισε, κατά την άποψή μου, κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Οι απαντώσες στις εκθέσεις οι οποίες συνετάχθησαν κατόπιν των αποστολών παραβάσεις αναφέρονται στην πλειονότητά τους σε παρατυπίες κατά την αναισθητοποίηση των ζώων, σε παρατυπίες σχετικά με τα υπερβολικά μακρά χρονικά διαστήματα που μεσολαβούν μεταξύ της αναισθητοποιήσεως και της σφαγής, καθώς και σε ακατάλληλη συντήρηση των εξοπλισμών αναισθητοποιήσεως και σφαγής. Αντιθέτως, ουδέν σημείο των εκθέσεων οι οποίες συνετάχθησαν κατόπιν των αποστολών περιλαμβάνει με τεκμηριωμένο τρόπο τη διαπίστωση περί αφαιμάξεως των ζώων με ακατάλληλο τρόπο. Κατόπιν αυτού, θεωρώ ότι πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο το τμήμα του λόγου της προσφυγής με το οποίο η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν τήρησε τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του παραρτήματος Δ της οδηγίας 93/119.

158. Όσον αφορά την παράβαση της υποχρεώσεως περί ορθής συντηρήσεως και αποτελεσματικής χρήσεως των εγκαταστάσεων αναισθητοποιήσεως και σφαγής (άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/119), θεωρώ ότι είναι βάσιμη η ανωτέρω αιτίαση της Επιτροπής. Από τις εκθέσεις οι οποίες συνετάχθησαν κατόπιν των αποστολών προκύπτουν πλείονες παρατυπίες σχετικά με τη συντήρηση και τη χρήση των εγκαταστάσεων αυτών. Από τις ανωτέρω εκθέσεις κατόπιν των αποστολών συνάγεται ότι, λόγω κακής συντηρήσεως, εσφαλμένης λειτουργίας ή εσφαλμένης χρήσεως των εξοπλισμών αναισθητοποιήσεως και σφαγής των ζώων, τα τελευταία υπέστησαν κακουχίες. Και οι παραβάσεις αυτές χαρακτηρίστηκαν από μακρά διάρκεια και αφορούν την περίοδο από το 2003 έως το 2006. Κατόπιν αυτού, θεωρώ ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη την εκ του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/119 απορρέουσα υποχρέωση.

γ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως

159. Υπό το φως των προεκτεθέντων, θεωρώ ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει την τήρηση των κανόνων σχετικά με την αναισθητοποίηση των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής, παρέβη τις απορρέουσες από τα άρθρα 3 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/119 υποχρεώσεις.

προέβλεπε επανεπιθεωρήσεις για όλα τα λειτουργούντα σφαγεία σε όλες τις ελληνικές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις μέχρι τέλους του 2001. Η Επιτροπή προσάπτει στις ελληνικές αρχές ότι δεν συνεργάστηκαν ικανοποιητικά με τους επιθεωρητές του ΓΤΚΘ. Η Επιτροπή αναφέρεται στην περίπτωση σφαγείου το οποίο θα δεχόταν επίσκεψη από τους επιθεωρητές και στο οποίο η πρόσβαση ήταν ανέφικτη δεδομένου ότι η λειτουργία του είχε ανασταλεί προσωρινά από τη νομαρχιακή κτηνιατρική υπηρεσία δύο εβδομάδες πριν από την πραγματοποίηση της αποστολής του ΓΤΚΘ. Επίσης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ορισμένα σφαγεία τα οποία έπρεπε να αποτελέσουν αντικείμενο ελέγχου ήσαν απρόσιτα λόγω απεργιών οι οποίες έγιναν γνωστές μόλις μία ημέρα πριν την πραγματοποίηση της αποστολής.

3. Επί του λόγου της προσφυγής σχετικά με την πραγματοποίηση των αναγκαίων επιθεωρήσεων και ελέγχων στα σφαγεία

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

160. Όσον αφορά τον λόγο της προσφυγής σχετικά με την πραγματοποίηση των αναγκαίων επιθεωρήσεων και ελέγχων στα σφαγεία, η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη την εκ του άρθρου 8 της οδηγίας 93/119 υποχρέωση.

162. Η *Ελληνική Κυβέρνηση* βεβαιώνει ότι της είναι δυσχερές να αντιληφθεί ποιες είναι ακριβώς οι υποχρεώσεις για τις οποίες της προσάπτεται η αθέτηση. Εν πάση περιπτώσει, υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να της προσάπτεται οποιαδήποτε αθέτηση της εκ του άρθρου 8 της οδηγίας 93/119 υποχρεώσεως, καθόσον οι αρμόδιοι κτηνίατροι διενήργησαν ορθό έλεγχο, πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά σεμινάρια και όλα τα σφαγεία αποτέλεσαν αντικείμενο επανεπιθεωρήσεων.

161. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο των αποστολών 7273/2004 (σημείο 5.6 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής) και 8042/2006 (σημείο 5.7 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής), διαπιστώθηκαν σημαντικές παρατυπίες σε σφαγεία, η δε Ελληνική Δημοκρατία δεν θέσπισε τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει κατάλληλες μορφές επιθεωρήσεως και ελέγχου των σφαγείων. Η Επιτροπή προσάπτει στην Ελληνική Κυβέρνηση πρωτίστως ότι δεν εφήρμοσε πλήρως το εξαγγελθέν σχέδιο δράσεως με σκοπό την κατοχύρωση των επιθεωρήσεων στα σφαγεία. Το σχέδιο αυτό

163. Η *Επιτροπή* δεν συμφωνεί με την ανωτέρω στάση της Ελληνικής Κυβερνήσεως και βεβαιώνει ότι ασφαλώς η διοργάνωση σεμιναρίων αποτελεί θετικό μέτρο, πλην όμως το στοιχείο αυτό και μόνο δεν μπορεί να επιφέρει την παύση της αμφισβητούμενης πάγιας πρακτικής.

β) Νομική εκτίμηση

164. Με τον συγκεκριμένο λόγο της, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 8 της οδηγίας 93/119, το οποίο ορίζει ότι η επιθεώρηση και ο έλεγχος των σφαγείων χωρεί υπό την ευθύνη της αρμόδιας αρχής, η οποία δύναται ανά πάσα στιγμή να έχει ελεύθερη πρόσβαση σε όλους τους χώρους του σφαγείου, προκειμένου να διαπιστώσει αν τηρούνται οι διατάξεις της οδηγίας. Πάντως, οι εν λόγω επιθεωρήσεις και οι έλεγχοι δύνανται να διενεργούνται επ' ευκαιρία ελέγχων οι οποίοι πραγματοποιούνται για άλλους σκοπούς.

165. Η Επιτροπή τεκμηριώνει την παράβαση των υποχρεώσεων που βαρύνουν την Ελληνική Δημοκρατία όσον αφορά τις επιθεωρήσεις και τον έλεγχο των σφαγείων, στηριζόμενη στο σημείο 5.6 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 7273/2004, από το οποίο προκύπτει ότι στις 11 Ιουλίου 2001 το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κάλεσε τις αρμόδιες αρχές των επιμέρους νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων να επιθεωρήσουν όλα τα σφαγεία προκειμένου να διαπιστώσουν αν αυτά τηρούν τις διατάξεις της οδηγίας 93/119. Πρώτη προθεσμία τηρήσεως της ανωτέρω υποχρεώσεως ορίστηκε το τέλος του έτους 2001. Αφ' ης στιγμής εντός της προθεσμίας αυτής δεν δόθηκε συνέχεια στην ως άνω υποχρέωση επιθεωρήσεως, το Υπουργείο κάλεσε τον Αύγουστο του 2003 τις αρμόδιες αρχές των επιμέρους νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων να υποβάλουν πλήρη κατάλογο των προς διενέργεια ελέγχων και υπόδειγμα συνοπτικής εκθέσεως των πρακτικών των επιθεωρήσεων, ορίζοντας ως νέα προθεσμία διεξαγωγής των επιθεωρήσεων το τέλος Φεβρουαρίου του 2004. Τον Σεπτέμβριο του 2004 το Υπουργείο κάλεσε τις αρμόδιες αρχές των επιμέρους νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων να το τηρήσουν ενήμερο επί των αποτελεσμάτων των διενεργηθεισών επιθεωρήσεων μέχρι τις 27 Σεπτεμβρίου 2004. Πάντως, μετά το πέρας της αποστολής 7273/2004, η οποία διήρκησε από τις 4 έως τις 8 Οκτωβρίου 2004, οι αρμόδιες αρχές του 50 % των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων δεν είχαν ακόμη υποβάλει παρόμοια αποτελέσματα.

166. Πέραν τούτου, όπως προκύπτει από το σημείο 5.7 της εκθέσεως η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής 8042/2006, οι προθεσμίες για την υποβολή των αποτελεσμάτων των επιθεωρήσεων παρατάθηκαν εκ νέου και ως καταληκτική ημερομηνία ορίστηκε εν τέλει η 30ή Ιουλίου 2005. Κατά τον χρόνο της αποστολής 7273/2004, η οποία πραγματοποιήθηκε από τις 21 Φεβρουαρίου έως την 1η Μαρτίου 2006, το ελληνικό Υπουργείο Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων γνωστοποίησε ότι οι αρμόδιες αρχές είχαν πραγματοποιήσει επιθεωρήσεις στα σφαγεία σε 38 από τις 54 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις. Από την ανωτέρω έκθεση η οποία συνετάχθη κατόπιν της αποστολής προκύπτει εν πάση περιπτώσει με σαφήνεια ότι οι επιθεωρήσεις πραγματοποιήθηκαν επί του 70,37 % των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, ενώ επί του υπολοίπου 29,63 % δεν έλαβαν χώρα επιθεωρήσεις.

167. Με βάση τα στοιχεία αυτά, κατ' εμέ, μπορεί να αναγνωριστεί ότι είναι βάσιμος ο λόγος της προσφυγής με τον οποίο η Επιτροπή προσάπτει στην Ελληνική Δημοκρατία ότι δεν πραγματοποίησε επιθεωρήσεις στα σφαγεία, αθετώντας με τον τρόπο αυτό τις εκ του άρθρου 8 της οδηγίας 93/119 υποχρεώσεις.

168. Αφενός, από τα παρατιθέμενα στοιχεία προκύπτει προδήλως ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν διασφάλισε αποτελεσματικές επιθεωρήσεις στα σφαγεία, δοθέντος ότι οι ημερομηνίες για την πραγματοποίηση των

επιθεωρήσεων παρατάθηκαν επανειλημμένα και οι αρμόδιες αρχές δεν τις πραγματοποίησαν εντός των ταχθεισών ημερομηνιών. Αφετέρου, ακόμη και μετά από πολυάριθμες παρατάσεις των προθεσμιών —ή, ακριβέστερα, *πέραν των τεσσάρων ετών* από τη λήξη της αρχικής προθεσμίας η οποία είχε οριστεί για το τέλος του έτους 2001— οι αρμόδιες αρχές προέβησαν στις επιθεωρήσεις μόλις του 70,37 % των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων. Από τις περιστάσεις αυτές καταδεικνύεται ότι οι ελληνικές αρχές τήρησαν πάγια πρακτική συνιστάμενη στη μη διενέργεια επιθεωρήσεων στα σφαγεία.

169. Όσον αφορά την έλλειψη συνεργασίας των ελληνικών αρχών με τους επιθεωρητές του ΓΤΚΘ, αντιθέτως, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι από το άρθρο 8 της οδηγίας 93/119 ουδεμία προκύπτει υποχρέωση συνεργασίας των αρμόδιων αρχών με τους επιθεωρητές του ΓΤΚΘ [81]. Περαιτέρω, η Επιτροπή διευκρίνισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η έλλειψη συνεργασίας των ελληνικών αρχών δεν ισοδυναμεί με ειδικό λόγο ασκήσεως της προσφυγής [82].

170. Επομένως, κατ' εμέ, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει τις επιθεωρήσεις και τους ελέγχους των σφαγείων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 8 της οδηγίας 93/119.

γ) Αποτέλεσμα της αναλύσεως

171. Υπό το φως των προεκτεθέντων, θεωρώ ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει τις επιθεωρήσεις και τους ελέγχους των σφαγείων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 8 της οδηγίας 93/119.

4. Αποτέλεσμα της αναλύσεως των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη σφαγή

172. Βάσει της αναλύσεως των λόγων της προσφυγής σχετικά με την προστασία των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής, θεωρώ ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει την τήρηση των κανόνων περί αναισθητοποιήσεως των ζώων κατά τη διάρκεια της σφαγής και προκειμένου να διασφα-

81 — Παρόμοια υποχρέωση συνεργασίας θα μπορούσε το πολύ να θεωρηθεί ότι είναι απόρροια του άρθρου 14, παράγραφος 3, της οδηγίας, το οποίο προβλέπει ότι το κράτος μέλος, στο έδαφος του οποίου πραγματοποιείται έλεγχος, παρέχει κάθε αναγκαία βοήθεια στους πραγματογνώμονες για την εκτέλεση της αποστολής τους. Πάντως, δοθέντος ότι η Επιτροπή δεν συνάγει αθέτηση των εκ του άρθρου 14, παράγραφος 3, της οδηγίας 93/119 υποχρεώσεων, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ο εν λόγω κανόνας στο πλαίσιο της αναλύσεως των λόγων της προσφυγής.

82 — Ας μου επιτραπεί επίσης να υπογραμμίσω ότι, με την αιτιολογημένη γνώμη της, η Επιτροπή αναφέρεται όντως σε παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ σε σχέση με την έλλειψη συνεργασίας των ελληνικών αρχών, πλην όμως με την προσφυγή της δεν συνάγει οποιαδήποτε παράβαση του συγκεκριμένου άρθρου. Επομένως, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή περιόρισε τη νομική βάση ασκήσεως της προσφυγής σε σχέση με εκείνη της αιτιολογημένης γνώμης. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της αναλύσεως των λόγων της προσφυγής δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη και το άρθρο 10 ΕΚ.

λίσει τις επιθεωρήσεις και τους ελέγχους των σφαγείων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει των άρθρων 3, 6, παράγραφος 1, και 8 της οδηγίας 93/119/ΕΚ του Συμβουλίου.

Δ — *Επί των δικαστικών εξόδων*

173. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Δυνάμει του άρθρου 69, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του ιδίου κανονισμού, το Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων ή εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι.

174. Στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή μόνο μερικώς, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφασίσει ότι η Επιτροπή και η Ελληνική Δημοκρατία φέρουν αντιστοίχως τα δικαστικά έξοδά τους.

VI — Πρόταση

175. Υπό το φως των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα:

— ώστε να προβλέπονται σημεία στάσεως των ζώων μετά την εκφόρτωση από τα πλοία στους λιμένες πορθμείων ή εγγύς αυτών,

— ώστε να διασφαλίζεται ότι διενεργούνται οι έλεγχοι των μεταφορικών μέσων και των ζώων κατά την οδική μεταφορά,

δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το σημείο 48, ψηφίο 7, στοιχείο β΄, του κεφαλαίου VII του παραρτήματος, καθώς και από το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄, της οδηγίας 91/628/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1991, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και για την τροποποίηση των οδηγιών 91/425/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ.

2) Η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα:

— για την διασφάλιση της τηρήσεως των κανόνων αναισθητοποιήσεως των ζώων κατά τη σφαγή και

— για τη διασφάλιση των επιθεωρήσεων και ελέγχων των σφαγείων,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει των άρθρων 3, 6, παράγραφος 1, και 8 της οδηγίας 93/119/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1993, για την προστασία των ζώων κατά τη σφαγή ή/και τη θανάτωσή τους.

3) Η προσφυγή απορρίπτεται κατά τα λοιπά.

4) Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η Ελληνική Δημοκρατία φέρουν τα δικαστικά έξοδα τους.